

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Development of Cultural Landscape to promote Identity

and Sustainable Tourism of Ban Khao Yi San Community,

Amphawa District, Samut Songkhram Province

โดย

ศาสตรา

ศรีหาภาค

หัวหน้าโครงการ

พิมพ์วรรณ

ภักดีสุวรรณ

ผู้ร่วมวิจัย

รุจิวรรณ

อันสงคราม

ผู้ร่วมวิจัย

มัทรี

ปราโมทย์เมือง

ผู้ร่วมวิจัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

เดือน ตุลาคม ปี พ.ศ. 2566

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Development of Cultural Landscape to promote Identity

and Sustainable Tourism of Ban Khao Yi San Community,

Amphawa District, Samut Songkhram Province

โดย

ศาสตรา

ศรีหาภาค

หัวหน้าโครงการ

พิมพ์วรรณ

ภักดีสุวรรณ

ผู้ร่วมวิจัย

รุจิวรรณ

อันสงคราม

ผู้ร่วมวิจัย

มัทรี

ปราโมทย์เมือง

ผู้ร่วมวิจัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

เดือน ตุลาคม ปี พ.ศ. 2566

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

ชุมชนบ้านเขายี่สารเป็นพื้นที่ที่อยู่ท่ามกลางป่าชายเลน และพื้นที่เกษตรกรรม มีความสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมจากชาวชุมชนและธรรมชาติ มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ยาวนานมีอายุร่วมสมัยกับการเกิดกรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันในพื้นที่ชุมชนมีแหล่งโบราณสถานคือวัดเขายี่สาร และพิพิธภัณฑสถานบ้านเขายี่สาร ที่ใช้สำหรับเก็บโบราณวัตถุที่สำคัญ ในด้านทรัพยากรมีพื้นที่เป็นป่าชายเลน มีระบบนิเวศป่าโกงกางที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ คือนำมาผลิตถ่านไม้โกงกาง มีการนำพืชป่าชายเลนมาทำผ้ามัดย้อม และมีวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านและอาหารทะเลแปรรูปที่เป็นเอกลักษณ์ ในด้านที่อยู่อาศัยเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีบ้านเรือนที่มีคุณค่าควรค่าแก่การอนุรักษ์อยู่มาก โดยความต้องการของชุมชนคือต้องการการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมสร้างแรงกระตุ้นให้ชาวชุมชนหันมาให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ของตนให้ดีขึ้น โดยใช้วิธีการมีส่วนร่วมมาพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยแนวคิดเรื่อง ภูมิทัศน์วัฒนธรรมถือเป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมให้มีภาพลักษณ์ที่ดี และยังคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของท้องถิ่น

โครงการมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาศักยภาพและทุนทรัพยากรเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยว การออกแบบโฮมสเตย์ที่พัก การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการศึกษา การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยว เน้นเชื่อมโยงการใช้งาน เพื่อรองรับทุกกิจกรรมและรักษาสภาพเดิมของสถานที่ที่สำคัญเอาไว้ การจัดสรรพื้นที่ให้ใช้สอยได้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการรับรู้ด้านการเข้าถึงและดึงดูดความสนใจได้มากขึ้น การออกแบบโฮมสเตย์ออกแบบให้สามารถก่อสร้างที่บ้านของคนในชุมชนได้ โดยแยกโครงสร้างออกมาสร้างตัวอาคาร โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการนำรูปแบบที่ออกแบบแล้วเสร็จ ไปสู่กระบวนการวัดผลค่าของพลังงาน เป็นเครื่องมือคำนวณค่าการอนุรักษ์พลังงานตามเกณฑ์มาตรฐานการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน และการจัดทำแบบก่อสร้างและการประมาณราคาค่าก่อสร้าง ตามราคากลางที่สามารถช่วยให้ผู้ที่สนใจนำไปสู่ขั้นการก่อสร้างจริงได้ต่อไป การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ใช้แนวคิดที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนบ้านเขายี่สาร มาใช้และผสมผสานหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดคุณค่าของประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าของความงาม ให้เหมาะสมกับผู้ใช้งาน ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เกิดความความสวยงามและสื่อถึงวัฒนธรรมธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรีได้

ABSTRACT

Ban Khao Yi San is an area surrounded by mangrove forests and agricultural areas, there is a relationship between culture and nature, there has a long history dating back to Ayutthaya period. Currently, in the area there are ancient sites, namely Wat Khao Yi San and the Ban Khao Yi San Museum, which are used for storing important antiques. In terms of resources in the area, there is a mangrove forest area that has economic value for the community, which is used to produce mangrove charcoal. Mangrove plants are used to make tie-dyed fabric and there is a unique culture of local food and processed seafood. Ban Khao Yi San is a community with a unique cultural identity, with houses that have cultural value worth preserving. The needs of the community are for conservation development by means of organizing activities to create motivation to see the importance of restoring and developing the area by using participatory methods to develop the cultural landscape to promote identity and sustainable tourism. Sustainable By the concept of cultural landscape It is considered a tool for managing tourist attraction areas that helps promote a good image. and still maintains the original local identity.

The objective of the project is to study the potential and resources regarding the cultural landscape, landscape design, tourist routes, homestay design, development of packaging and public relations for cultural tourism to promote the identity and sustainable tourism of the Ban Khao Yi San community, Amphawa District, Samut Songkhram Province.

The results of the study of landscape design and tourism routes emphasize linking uses to support all activities and maintaining the original condition of important places and allocating space for more efficient use, resulting in in greater awareness of accessibility and attention-grabbing. The design of the homestay is designed so that the home area can be built by separating the structure to build the building. It is suggested that the completed design should be taken into the energy measurement process. It is a tool for calculating energy conservation values according to building design standards for energy conservation and preparing construction drawings and estimating construction costs based on median prices that can help those interested in leading to the actual construction stage. The development of packaging and tourism public relations uses concepts that are the identity of the Ban Khao Yi San community and combines packaging and public relations design principles to create functional value and beauty value appropriate to the direct user with the needs of the target group, creating beauty and conveying the culture, traditions and way of life of the Ban Khao Yi San community, Amphawa District, Samut Songkhram Province.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ขอขอบคุณแหล่งทุนวิจัยจากงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ขอขอบคุณความร่วมมือของชาวบ้านชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงครามที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และได้สละเวลาอันมีค่าแก่คณะผู้วิจัยในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำงานวิจัยและร่วมประเมินผลโครงการและการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน จนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ นางทัศนีย์ พยงค์ยิม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สารและเจ้าหน้าที่ในการประสานงานเรื่องอาคารสถานที่และความร่วมมือในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ขอขอบคุณนายปริญญา ดรณศรี กำนันตำบลยี่สาร และทีมงานที่ได้ให้ความร่วมมือประสานงานโครงการ ขอขอบคุณกลุ่มเปลือกไม้บ้านเขายี่สาร ในความร่วมมือในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ขอขอบคุณสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร หน่วยงานต้นสังกัดผู้วิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.5 สมมติฐานงานวิจัย	4
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
1.7 คำสำคัญของการวิจัย	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ตำบลยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม	7
2.2 ภูมิทัศน์วัฒนธรรม	14
2.3 ทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว	16
2.4 ทฤษฎีจิตวิทยากับภูมิทัศน์และทางสัญจร	17
2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ที่พิกเชิงวัฒนธรรม	19
2.6 ศึกษาหลักการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน	23
2.7 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์	24
2.8 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์	32
2.9 แนวคิดการมีส่วนร่วม	39
2.10 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	44
3.1 กระบวนการการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	44
3.2 กระบวนการการออกแบบไฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม	46
3.3 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	47
บทที่ 4	
ผลการวิจัย	49
4.1 ผลการศึกษาศักยภาพและทุนทรัพยากรเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอดำรงวิทยาร จังหวัดสมุทรสงคราม	49
4.2 ผลการวิเคราะห์การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	49
4.3 ผลการวิเคราะห์การออกแบบไฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม	56
4.4 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	63
4.5 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของ ภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยว ไฮมสเตย์ บรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์	69
บทที่ 5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	77
5.1 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา	77
5.2 ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	83
ประวัติคณะผู้วิจัย	98

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	ภาพชุมชนวัดเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	2
1.2	ภาพแสดงภูมิทัศน์วัฒนธรรม ชุมชนวัดเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	2
1.3	กรอบการวิจัย	5
2.1	ภาพถ่ายทางอากาศชุมชนบ้านเขายี่สาร	8
2.2	ภาพแผนที่จังหวัดสมุทรสงคราม และแผนที่ตำบลยี่สาร	9
2.3	ภาพแสดงสภาพภูมิประเทศบริเวณโดยรอบบ้านเขายี่สาร เมื่อ พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2538 ตามลำดับ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าชายเลน เป็นที่ทำนาทุ่งอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว	10
2.4	ภาพแผนที่จังหวัดสมุทรสงคราม และแผนที่ตำบลยี่สาร	10
2.5	ภาพโปรแกรมการท่องเที่ยวเขายี่สาร	11
2.6	ภาพอาหารท้องถิ่นยี่สาร	12
2.7	ภาพโถงกวางยี่สาร	13
2.8	ภาพการมุงหลังคาด้วยใบจากในชุมชนยี่สาร	13
2.9	บรรจุภัณฑ์เฉพาะหน่วย, บรรจุภัณฑ์ชั้นใน	26
2.10	บรรจุภัณฑ์ชั้นนอกสุด	26
2.11	แผ่นพับ และโรลอัพ	39
3.1	กระบวนการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	45
3.2	กระบวนการการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม	46
3.3	กระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	48
4.1	การลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1	50
4.2	การลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 2	50
4.3	การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่	51
4.4	แนวความคิดในการออกแบบทางเลือกที่ 1	51
4.5	ผังการออกแบบ ทางเลือกที่ 1	52
4.6	ทัศนียภาพการออกแบบ ทางเลือกที่ 1	52
4.7	หุ่นจำลองการออกแบบ ทางเลือกที่ 1	53

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.8	แนวความคิดในการออกแบบทางเลือกที่ 2
4.9	ผังการออกแบบ ทางเลือกที่ 2
4.10	ทัศนียภาพการออกแบบ ทางเลือกที่ 2
4.11	หุ่นจำลองการออกแบบ ทางเลือกที่ 2
4.12	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
4.13	ภาพพื้นที่ชุมชนยี่สาร
4.14	Bubble Diagram และ Functional Diagram/User/Circulation
4.15	Site Analysis
4.16	Schematic Plan
4.17	แนวความคิด
4.18	ผังพื้นที่
4.19	ภาพทัศนียภาพโฮมสเตย์ที่พักริมเชิงวัฒนธรรม 1
4.20	ภาพทัศนียภาพโฮมสเตย์ที่พักริมเชิงวัฒนธรรม 2
4.21	ภาพทัศนียภาพโฮมสเตย์ที่พักริมเชิงวัฒนธรรม 3
4.22	หุ่นจำลองโฮมสเตย์ที่พักริมเชิงวัฒนธรรม
4.23	ป้าย tag ผ้ามัดย้อม
4.24	ฉลากสติ๊กเกอร์ถ่านไม้โก่งกาง
4.25	กล่องถ่านไม้โก่งกางดัดกลืน
4.26	แผ่นพับ
4.27	ป้ายโรลอัพ
4.28	แผนภูมิแสดงเพศของผู้ประเมินความพึงพอใจ
4.29	แผนภูมิแสดงสถานภาพของผู้ประเมินความพึงพอใจ
4.30	แผนภูมิแสดงอายุของผู้ประเมินความพึงพอใจ
4.31	แผนภูมิแสดงอาชีพของผู้ประเมินความพึงพอใจ

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.32	แผนภูมิแสดงระดับการศึกษาของผู้ประเมินความพึงพอใจ	71
4.33	แผนภูมิแสดงรายได้ของผู้ประเมินความพึงพอใจ	72
4.34	แผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	73
4.35	แผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบไฮมสเตย์ที่พักเชิง วัฒนธรรม	74
4.36	แผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	76

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงความหมายของการวางแผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์	31
4.1	ตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	72
4.2	ตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิง วัฒนธรรม	74
4.3	ตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดขึ้นเพื่อให้การพัฒนามีความรอบคอบและใส่ใจกับสถานะของโลกมากขึ้น แนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้และประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายองค์กรทั่วโลกด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและยาวนานที่สุด รวมถึงกระแสแนวความคิดเรื่อง “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” (Cultural Landscape) ก็ได้มีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลายด้วยเช่นกัน ในประเทศไทยนั้น หลายหน่วยงานก็ได้เริ่มดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเรา แนวคิดเรื่อง ภูมิทัศน์วัฒนธรรม จึงถือเป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่ดี และยังคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของท้องถิ่น รวมถึงมีการกำหนดการใช้พื้นที่ที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม

ชุมชนบ้านเขายี่สาร อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ท่ามกลางสวนป่าโกงกางและนาทุ่งที่ในอดีตตั้งอยู่บนเส้นทางหลักของการคมนาคมทางทะเลในระดับภูมิภาค การตั้งถิ่นฐานจึงเป็นชุมชนเพื่อการค้า และเป็นชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต ทำให้เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ วัดเขายี่สาร เป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย และมีการเก็บรวบรวมโบราณวัตถุเอาไว้ที่พิพิธภัณฑวัดเขายี่สาร การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น การล่องเรือคลองขุดยี่สาร-อ่าวบางตะบูน และกิจกรรมจากรีสอร์ทต่างๆ เป็นต้น และการท่องเที่ยวเชิงสังคม-วัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชนบ้านเรือนที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่สอดคล้องไปกับธรรมชาติ เช่น การประกอบอาหารจากพืชพันธุ์ท้องถิ่น การเผาถ่านไม้โกงกาง ของที่ระลึกผ้ามัดย้อมจากเปลือกไม้ป่าชายเลน และหุ่นสายยี่สาร ที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่ออนุรักษ์และสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเขายี่สาร

ภาพที่ 1.1 ภาพชุมชนวัดเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา: <http://www.walailaksongsi.com/2018/08/21/yisan-village> และ

<http://www.sarakadee.com/2016/01/28/yeesan>

ในปัจจุบันชุมชนบ้านเขายี่สารยังต้องการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผ่านการพัฒนาเชิงอนุรักษ์เพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมสร้างแรงกระตุ้นให้ชาวชุมชนหันมาให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูชุมชนของตนให้ดีขึ้น และหาแนวทางเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตในปัจจุบันเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการมีส่วนร่วมมาพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1.2 ภาพแสดงภูมิทัศน์วัฒนธรรม ชุมชนวัดเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา: <http://www.jk.tours/2022/01/21ชุมชนคุณธรรมบ้านเขายี่> และ <http://www.gplace.com/3227>

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นถึงศักยภาพของชุมชนที่มีเอกลักษณ์และมีทรัพยากรที่มีคุณค่า แต่มีความต้องการและปัญหาที่สามารถจะพัฒนาพื้นที่ เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวชุมชนวัดเขายี่สาร

อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามตามแนวทางข้างต้นได้ โดยคณะผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเพื่อสร้างอัตลักษณ์เดิมให้เข้มแข็งและเป็นที่รู้จัก และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ผ่านการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนบ้านเขายี่สาร โดยสามารถพัฒนาในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โดยมีโครงการวิจัยนี้มีโครงการย่อยที่อยู่ในโครงการวิจัยเดียวกัน ดังนี้

1. การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. การออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
3. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพและทุนทรัพยากรเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.2.2 เพื่อการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 1.2.3 เพื่อการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม
- 1.2.4 เพื่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่
 - 1.1) ข้อมูลอัตลักษณ์ ศักยภาพของชุมชน
 - 1.2) ข้อมูลทุนทรัพยากรเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วัฒนธรรม
- 2) กระบวนการ (Process) ได้แก่
 - 2.1) แนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชน
 - 2.2) ประเมินความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชน

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ตำบลยี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษานี้จะทำการวิจัยในเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะทำการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มคนนอกพื้นที่ คือ นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจเยี่ยมชมพื้นที่
- 2) กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่ คือ ประชาชนในพื้นที่

ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 – กันยายน พ.ศ. 2566

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นด้วยการทบทวนวรรณกรรม
- 2) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1 สืบค้นข้อมูลเบื้องต้น
- 3) สรุปข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้น
- 4) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ
- 5) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงลึก
- 6) สรุปข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก
- 7) การวิเคราะห์ และประมวลผล
- 8) กำหนดแนวคิด และการสร้างแบบร่างต้นแบบ
- 9) สร้างต้นแบบภูมิทัศน์ เส้นทางท่องเที่ยว โฮมสเตย์ที่พัก การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และสื่อประชาสัมพันธ์
- 10) นำการออกแบบที่ได้ไปนำเสนอต่อกลุ่มเป้าหมาย
- 11) ปรับแก้ไข ดำเนินการทำให้แบบนำเสนอการใช้งานพื้นที่
- 12) การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการนำไปใช้ประโยชน์
- 13) นำผลที่ได้จากทดลองใช้จริง มาสรุป และอภิปรายผลการศึกษา และจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
- 14) เผยแพร่ผลงานวิจัย

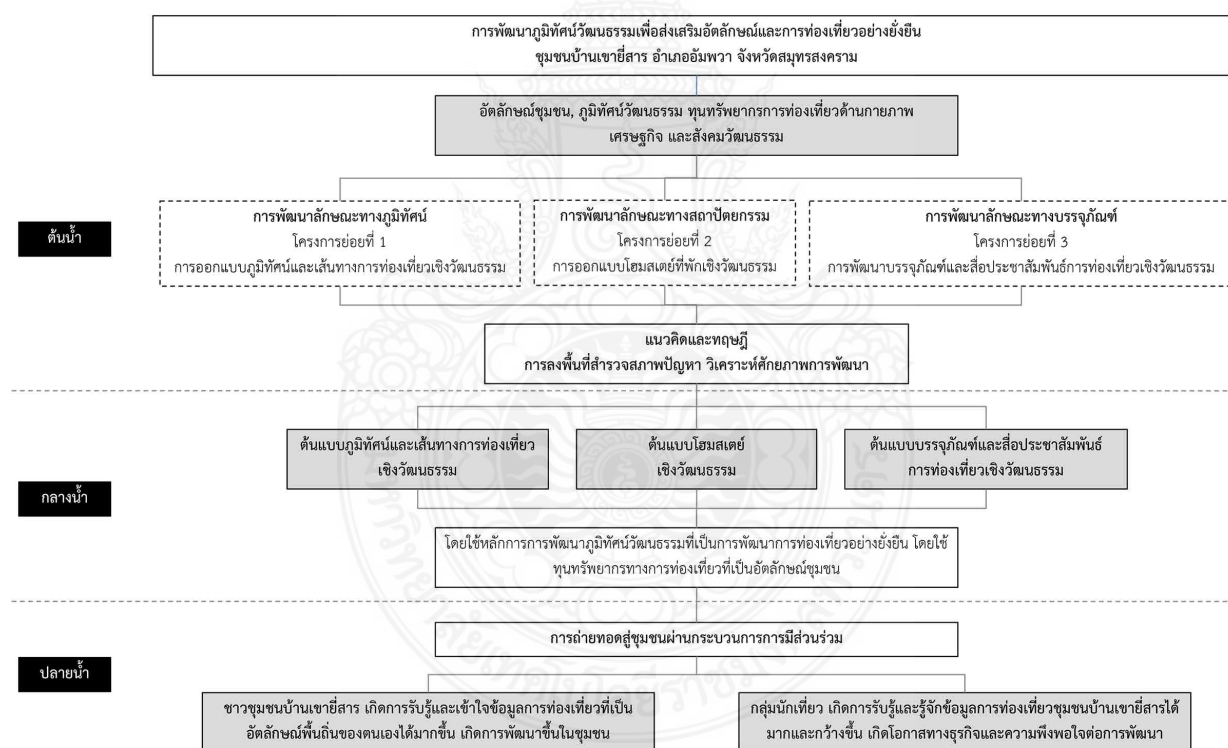
1.5 สมมติฐานงานวิจัย

การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จะส่งผลต่อการพัฒนาในพื้นที่ในระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ ชาวชุมชนบ้านเขาอีสาร เกิดการรับรู้และเข้าใจข้อมูลการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์พื้นถิ่นของตนเองได้มากขึ้น กลุ่มนักท่องเที่ยว เกิดการ

รับรู้และรู้จักข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเขายี่สารได้มากและกว้างขึ้น เกิดโอกาสทางธุรกิจและความพึงพอใจต่อการพัฒนา โดยใช้หลักการการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ใช้ทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวไว้ เป็นต้นแบบและแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอื่นๆได้

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของข้อมูลสภาพปัจจุบัน และแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ทั้ง ทฤษฎีภูมิทัศน์วัฒนธรรม การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม และทฤษฎีการมีส่วนร่วม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาช่วยในการประมวลผลข้อมูล โดยการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนพรว จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.3 กรอบการวิจัย

ที่มา: คณะผู้วิจัย

1.7 คำสำคัญของการวิจัย

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, ภูมิทัศน์, โฮมสเตย์, บรรจุภัณฑ์, สื่อประชาสัมพันธ์

cultural landscape, sustainable tourism, landscape, homestay, packaging, public relation

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

คณะผู้วิจัย และชุมชนวัดเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เกิดการรับรู้ เข้าใจ และรู้จักแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเขายี่สารเพิ่มมากขึ้น และเกิดการผลักดันให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม อันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นต้นแบบและแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอื่นๆ ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ตำบลยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นแผ่นดินที่เกิดขึ้นใหม่จากการทับถมของโคลนตะกอนบริเวณปากแม่น้ำ เกิดเป็นทีดอนจนกลายมาเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ ปรากฏชื่อครั้งแรกในนาม “แม่กลอง” นอกจากนั้นตามประวัติของราชินิกุลบางช้าง (ดูเพิ่มเติม ณ บางช้าง) สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีซึ่งเป็นพระราชินีในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและพระบรมราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระญาติวงศ์ มีพระนิวาสสถานดั้งเดิมอยู่ที่แขวงบางช้าง สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีทรงสืบเชื้อสายจากกษัตริย์ราชวงศ์สุโขทัยแห่งอาณาจักรอยุธยาและราชวงศ์พระร่วง (ราชวงศ์สุโขทัย) แห่งอาณาจักรสุโขทัยโดยที่เจ้าพลายและเจ้าแสน แห่งราชวงศ์สุโขทัยแห่งอาณาจักรอยุธยา ทรงหนีราชภัยมาตั้งถิ่นฐานที่แขวงบางช้าง จังหวัดสมุทรสงครามจึงเป็นเมืองราชินิกุลบางช้างและราชสกุลแห่งราชวงศ์สุโขทัย มีการสืบทอดนาฏศิลป์ วรรณศิลป์ และการทำอาหาร (โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารชาววัง) ของสมัยสุโขทัยเป็นต้นมา

ยี่สารในปัจจุบันเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ ในป่าชายเลน ที่หลบจากฝั่งทะเลเข้ามาภายใน โดยมีเส้นทางน้ำเชื่อมติดต่อกับทะเลอ่าวไทยและชุมชนอื่นๆ จากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ยี่สารจึงไม่ได้เพาะปลูกทำการเกษตรเป็นหลัก ทั้งไม่ใช่ชุมชนชาวประมงชายฝั่ง แต่เป็นเพียงชุมชนที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยโดยการขุดบ่อเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลา ปลูกพืชสวนเช่นไม้โกกงางเพื่อใช้ทำถ่าน เห็นได้ว่า ฐานอาชีพของชาวบ้านเป็นการปรับตัวเพื่ออยู่อาศัยตามสภาพแวดล้อมเมื่อไม่นานมานี้เท่านั้น (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, ศิริประภา ดารามาตร์ และ วินัย สิทธิบุญกุลชัย, 2545)

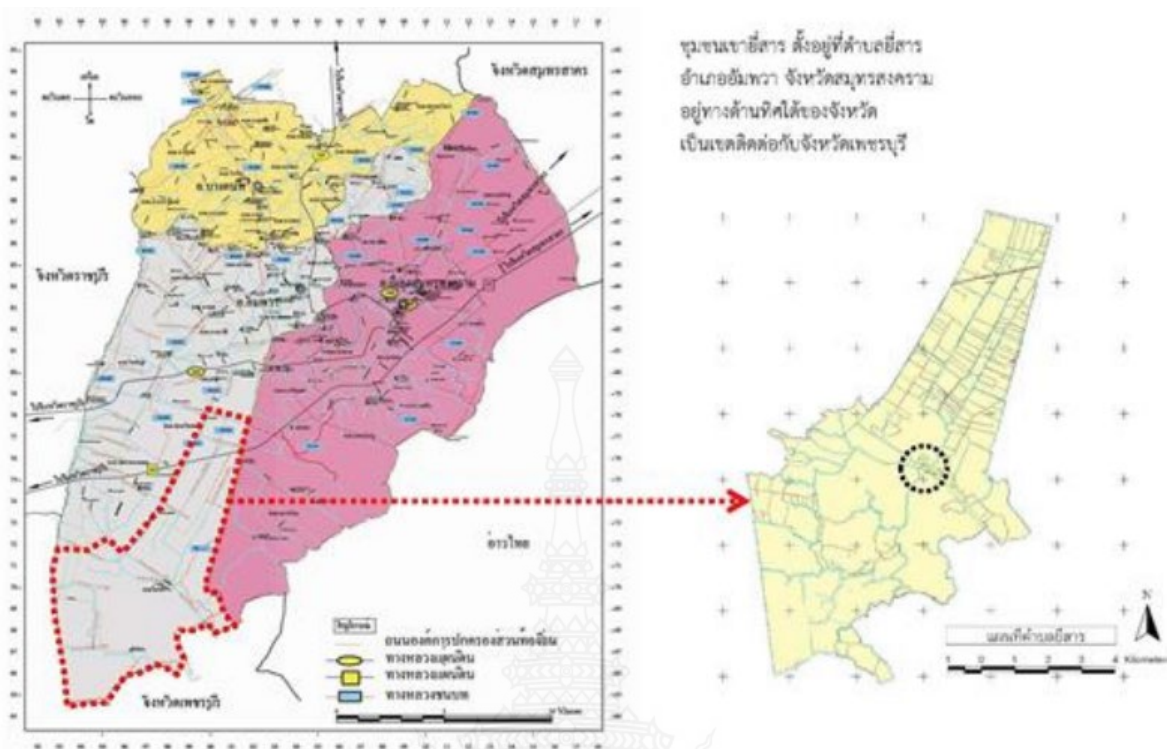

ภาพที่ 2.1 ภาพถ่ายทางอากาศชุมชนบ้านเขายี่สาร

ที่มา: ถ่ายภาพโดย อิศรชัย บุรณะอรรจน์, 7 ตุลาคม 2559

จากเอกสารการศึกษาทางโบราณคดีบ่งชี้ว่า บ้านเขายี่สารมีการอยู่อาศัยมาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 ตรงกับสมัยอยุธยา มีผู้สันนิษฐานว่า คำว่า “ยี่สาร” มาจากคำว่า “ปสาน” เพี้ยนมาจากคำว่า “บาซาร์” ในภาษาเปอร์เซียที่แปลว่า “ตลาด” แสดงว่ายี่สารในอดีตน่าจะเป็นที่ชุมนุมการค้า ที่ตั้งอยู่ในเส้นทางขนส่งสินค้าระหว่างเมืองหลวงกับเพชรบุรี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยทั้ง ๆ ที่เป็นพื้นที่ที่ไม่มีน้ำจืดใช้ นอกจากนั้นบนเขายี่สาร ภูเขาขนาดย่อมลูกเดียวในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม ยังเป็นที่ตั้งของวัดเขายี่สารซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลายราว พ.ศ. 2246 (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, ศิริประภา ดารามาตร์ และ วินัย สิทธิบุญกุลชัย, 2545) พื้นที่โดยรอบหมู่บ้านเขายี่สารเป็นป่าชายเลน ซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ที่สุด ในปัจจุบันป่าถูกแปรสภาพไปเป็นแปลงปลูกไม้โกงกางเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตถ่าน และอีกส่วนหนึ่งแปรสภาพไปเป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง ซึ่งเป็นธุรกิจที่เฟื่องฟูในช่วง พ.ศ. 2530-2533 พื้นที่ศึกษาในชุมชนบ้านเขายี่สาร มีพื้นที่ประมาณ 230 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่ส่วนบุคคลที่เป็นที่อยู่อาศัย ร้านค้า และโรงถ่าน ประมาณร้อยละ 40 เป็นพื้นที่สาธารณะ วัด ลานอเนกประสงค์ โรงเรียน ป่าช้า ถนน ทางเดิน ประมาณร้อยละ 60 (กฤษณทิพย์ พานิชภัคดี, 2556)

ตำบลยี่สาร เป็นพื้นที่เชื่อมต่อสู่ชายทะเลปากแม่น้ำแม่กลอง นอกจากจะเป็นบริเวณเดียวของเขตอำเภออัมพวาที่สัมผัสใกล้ชิดกับทะเล ที่นี่ยังเป็นที่ตั้งของเขายี่สารภูเขาลูกเดียวที่ปรากฏในเขตสามสมุทร คือ จังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ภูเขาลูกดังกล่าวเป็นเขาลูกโดดขนาดย่อม ห่างจากปากอ่าวบางตะบูนประมาณ 4 กิโลเมตร (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, ศิริประภา ดารามาตร์ และ วินัย สิทธิบุญกุลชัย, 2545)

ภาพที่ 2.2 ภาพแผนที่จังหวัดสมุทรสงคราม และแผนที่ตำบลเขยี่สาร
ที่มา: กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์ (2553)

สภาพแวดล้อมทั่วไป บ้านเขยี่สารตั้งอยู่เชิงเขาเขยี่สาร เขาหินปูนปนหินทรายขนาดย่อมๆกลางป่าชายเลน และเป็นภูเขาแห่งเดียวของสมุทรสงคราม แม้จะอยู่ในเขตการปกครองของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม แต่ก็ เป็นส่วนที่ติดกับชายฝั่งทะเล ไม่ใช่สวนผลไม้เหมือนกับพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภออัมพวาดังที่คุ้นเคยกัน ทั้งยัง เดินทางติดต่อกับอำเภอบ้านแหลมและจังหวัดเพชรบุรีได้สะดวกกว่า เขยี่สารอยู่ห่างชายฝั่งบริเวณรอบอ่าวไทยฝั่ง ตะวันตกราว 5 กิโลเมตร พื้นที่ของเขยี่สารล้อมรอบไปด้วยป่าชายเลนที่กลายเป็นสวนป่าและนาทุ่ง มีลำคลอง สายต่างๆ ทั้งคลองขุดและคลองธรรมชาติเชื่อมเส้นทางสู่ชุมชนภายนอก สู่พื้นที่ป่าชายเลนซึ่งเป็นพื้นที่ทำกิน และ สู่ลำน้ำที่ใช้จับสัตว์น้ำ คลองสายต่างๆ คือหัวใจหลักในการคมนาคมยุคแรกเริ่มจนกระทั่งถนนกลายมามีบทบาท แทนในปัจจุบัน (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, ศิริประภา ดารามาตร์ และ วินัย สิทธิบุญกุลชัย, 2545)

ภาพที่ 2.3 ภาพแสดงสภาพภูมิประเทศบริเวณโดยรอบบ้านเขายี่สาร เมื่อ พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2538 ตามลำดับ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าชายเลน เป็นที่ทำนาทุ่งอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว
ที่มา: วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, ศิริประภา ดารามาตร์ และ วินัย สิทธิกุลชัย (2545)

บ้านเรือนที่อยู่อาศัยภายในชุมชนบ้านเขายี่สารสามารถแบ่งพื้นที่ได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 อยู่ในพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานแรกเริ่มของชุมชน หรือชุมชนเก่า จะตั้งอยู่บริเวณหลังวัดเขายี่สาร ทางด้านตะวันตกและด้านเหนือติดกับคลอง ยี่สารบริเวณนี้มีเรือนไทยตั้งอยู่หนาแน่น กลุ่มที่ 2 อยู่บริเวณหน้าวัดเขายี่สารเป็นย่านที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในระยะหลัง

ภาพที่ 2.4 ภาพแผนที่จังหวัดสมุทรสงคราม และแผนที่ตำบลยี่สาร
ที่มา: กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์ (2553)

ภูมิประเทศ พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล และเป็นป่าชายเลน ดินมีความเค็มปานกลางถึงเค็มจัด มีลำคลองผ่านหลายสาย น้ำเป็นน้ำกร่อยถึงเค็ม

อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย เช่น กุ้ง หอย ปูทะเล ปลาและปลูกป่าไม้โกงกาง เผลอานไม้โกงกาง และรับจ้างทั่วไป

สถานที่ท่องเที่ยว เขายี่สารเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งทางทรัพยากรทางธรรมชาติและแหล่งของพระพุทธศาสนา เช่น ป่าชายเลน วัดเขายี่สาร พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร หรือกิจกรรมในชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้วิถีชีวิต ศูนย์เรียนรู้สุขภาพะ สสส. จึงได้ทำโครงการการท่องเที่ยวของชุมชนนี้ ซึ่งนักวิจัยได้นำมาเป็นกรณีศึกษาให้แก่โครงการการออกแบบโฮมสเตย์ที่พิกเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ตามภาพที่ 2.4 แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและตามยุคสมัยและเศรษฐกิจได้

รายการที่ 1: ล่องทะเล "ตามรอยสุนทรภู่" สูเขายี่สาร

ล่องเรือชมทัศนียภาพ 2 ฝั่งปากอ่าวแม่กลอง พบกับชาวทะเลอ่าวบางตะบูน เรียนรู้ป่าชายเลนและสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนบ้านเขายี่สารที่อบอุ่นภูเขาแห่งเดียวของจังหวัดเอาไว้ปิดท้ายด้วยการรับประทานอาหารสุดอร่อยฝีมือชาวบ้านท้องถิ่น และชมเตาเผาถ่านไม้โกงกางที่สร้างรายได้หลักให้กับคนในชุมชน โดยพวกเขาถือคติว่า "ใช้เท่าไรปลูกทดแทนเท่านั้น"

- ให้บริการเฉพาะช่วงเดือนพฤศจิกายน - พฤษภาคม เวลา 09.00 - 15.00 น.

คณะละไม่เกิน 50 คน ค่าใช้จ่ายคณะละ 20,000 บาท (คิดต่อล่วงหน้า 2 สัปดาห์)

รายการที่ 2: ล่องเรือชมวิถีชาวบ้านริมคลอง

สัมผัสวิถีชีวิตริมฝั่งชายเลน คลองยี่สาร - ปากอ่าวบางตะบูน ลิ้มรสอาหารสุดอร่อยฝีมือชาวบ้านท้องถิ่น

- ค่าใช้จ่ายคนละ 200 บาท (ไม่รวมค่าเรือ)

รายการที่ 3: พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร

ชมเรื่องราวของชุมชนโบราณบ้านเขายี่สาร และชมปลาที่ "วังมัจฉาปลาน้ำเค็ม" แห่งเดียวในภูมิภาคนี้

รายการที่ 4: ชมพิพิธภัณฑ์และวิถีชีวิตบ้านเขายี่สาร

นมัสการ "หลวงพ่อบ้านเขายี่สาร" รับฟังเรื่องราวชุมชน ชมโบราณสถานและโบราณวัตถุท่องเที่ยว "วังมัจฉาปลาน้ำเค็ม" ห้องเรียนธรรมชาติพรรณไม้รอบเขายี่สาร "รุกขชาติรมณีย์" และ "เตาเผาถ่านไม้โกงกาง" ที่สร้างรายได้หลักให้กับชุมชน ปิดท้ายด้วยการรับประทานอาหารสุดอร่อยฝีมือชาวบ้านท้องถิ่น

ภาพที่ 2.5 ภาพโปรแกรมการท่องเที่ยวยี่สาร

ที่มา: สสส.

อาหารท้องถิ่น อาหารพื้นบ้านของชาวยี่สารมักเป็นอาหารสด ๆ ที่นำมาปรุงจนสุกด้วยวิธีการต่างๆ วิธีการปรุงที่พบมาก ได้แก่ การต้ม อาทิ การต้มเค็ม ต้มหวาน และแกงกับกะทิ เช่น หอยแครงต้มเค็ม, ปลาต้มหวาน, ปลากระเบนเค็มต้มกะทิ ฯลฯ และใบชะคราม

ภาพที่ 2.6 ภาพอาหารท้องถิ่นยี่สาร

ที่มา: ครีวคุณจำ

วัสดุที่มีในท้องถิ่น พันธุ์ไม้ขายเลนที่บ้านเขายี่สาร : มูทิตา ณรงค์ชัย ได้กล่าวไว้ว่า บ้านเขายี่สารจังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า " เขตทะเลตม " หรือทะเลที่มีลักษณะเป็นดินโคลนตะกอนซึ่งแม่น้ำได้พัดพามาทับถมกัน อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์บก สัตว์น้ำ และพืชพันธุ์นานาชนิด เช่น โกงกาง ครุ่ย รุ่ย ตะบูนหรือกะบูน ตาตุ่ม ชะคราม แสม เหงือกปลาหมอ จาก ทับแถบ ลำแพน ลำพู โพธิ์ทะเล ฝาด ปูลอง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและพบว่าต้นโกงกาง จาก สามารถนำมาใช้ในการก่อสร้างอาคารได้ ดังนี้

ไม้โกงกาง มีลักษณะเปลือกตรง เป็นไม้ที่มีคุณสมบัติแข็งแรง เหนียว ทนทาน จึงเหมาะสำหรับการนำมาแปรรูปทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ใช้ในงานก่อสร้าง เช่น ทำกลอนหลังคาจาก รอด ตง ออกไก่ของบ้าน หรือใช้ทำไม้เสาเข็ม ไม้ค้ำยันต่าง ๆ ทำเสาและหลักในที่น้ำทะเลขึ้นถึง ทำเยื่อกระดาษ

ภาพที่ 2.7 ภาพโก่งกางยี่สาร

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จาก เป็นไม้ป่าชายเลน ที่มีความสำคัญในด้านการอนุบาลสัตว์น้ำ การป้องกันการกัดเซาะของชายฝั่ง ขณะเดียวกันเป็นพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในหลายด้านด้วยกัน อาทิ ใช้ใบห่อขนม ใช้ใบทำหลังคา รวมถึงผลจาก และน้ำจากที่นิยมนำมารับประทาน เนื่องจากลูกจากมีเนื้อนุ่ม หอมหวาน ส่วนน้ำจากให้รสหอมหวานเช่นกัน นำมาจักสานเป็นภาชนะต่างๆ อาทิ ที่ตักน้ำ ตระกร้า เสื่อรองนั่ง ทำหมวกกันฝน ใช้ทำโตนเครื่องเล่นสำหรับเด็ก สานเป็นตระกร้อหรือฟุตบอล เป็นต้น การทำตับจากจะใช้ใบจากแก่ 2 ใบ มาซ้อนทับกันมาพับหุ้มแกนที่ทำจาก ก้านใบ โดยใช้เชือกหรือหวายลิงผูกติด ตับจากเรียงซ้อน 2 ใบ จะมีอายุมุงหลังคาได้ประมาณ 6-8 ปี แต่หากเรียง ซ้อน 3 ใบจะมีอายุการมุงได้ 10-15 ปี

ภาพที่ 2.8 ภาพการมุงหลังคาด้วยใบจากในชุมชนยี่สาร

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.2 ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

หลังจากประเทศไทยได้เข้าร่วมอนุสัญญามรดกโลกในปี พ.ศ. 2535 “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” หรือ “Cultural Landscape” ก็ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย (เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ 2553, 107-109) โดยความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรม สามารถสรุปได้ว่า เป็นสินทรัพย์ที่เกิดขึ้นในเขตภูมิศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นการ พัฒนาของการบูรณาการระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่เป็นคลังของสังคมประวัติศาสตร์ และคุณค่าของชุมชนท่ามกลางความหลากหลายของสังคม แสดงให้เห็นถึงการปรับตัว เกิดเป็นวิวัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ในช่วงเวลาและภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน (หัตยา ศรีพัฒนากุล, 2550; Taylor Ken 2016, 471-480) อาจเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ข้อจำกัดทางกายภาพโอกาสที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งภายในและภายนอก (UNESCO 2005, ออนไลน์ ; อริยา อรุณินท์ 2548, 24-25) นั้นแสดงให้เห็นว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรมประกอบด้วยสิ่งรอบตัว ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ที่ผู้คนยึดถือร่วมกัน เห็นพ้องกัน และได้กระทำ กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการ ของสังคมมนุษย์ (วนิดา พิงสุนทร, 2549; สรรค์ เวสสุนทรเทพ 2557, 143- 163) โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้สึกผ่าน วิธีการมองเพื่อรับรู้สิ่งที่ดึงดูดที่เป็นความไม่ชัดเจน แต่ทำให้สิ่งปกติเกิดเป็นสิ่งที่ พิเศษ ที่เห็นถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณ และนำเสนอออกมาให้รับรู้ในรูปแบบ ของประสบการณ์ (Taylor 2016, 471-480)

1) การจำแนกประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรม ฐานา บุญยประวิตร และปัทม ญาติมาก (2551) ได้สรุปว่า รูปแบบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมมีความละเอียด หลากหลายและแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ภาพรวมของพื้นที่ มีความชัดเจนขึ้น โดยสามารถแบ่งรูปแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมได้ดังนี้

(1) แบ่งประเภทภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามระดับความมากน้อยที่มนุษย์เข้าไป เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเดิมคือ ภูมิทัศน์ที่ได้รับการจัดการ (Managed Landscape) ภูมิทัศน์เกษตรกรรม (Cultivated Landscape) ภูมิทัศน์รอบ นอกศูนย์กลางเมือง (Suburban Landscape) และภูมิทัศน์เมือง (Urban Landscape)

(2) แบ่งประเภทตามวิชาการด้านอนุรักษ์ภูมิทัศน์ (Landscape Conservation) หรือ ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ (Historic Landscape) คือ ภูมิทัศน์ธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิทัศน์ทางโบราณคดี (Archaeological Landscape) และ ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ (Historic Landscape) หรือ สวนสาธารณะ

(3) แบ่งตามความเข้มข้นของการจัดการของมนุษย์ที่มีต่อสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิทัศน์นำวัฒนธรรม ลักษณะเด่นร่วมกันของภูมิทัศน์และวัฒนธรรม และวัฒนธรรมนำภูมิทัศน์

2) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

พลวัตเป็นพื้นฐานปกติที่ต่อเกิดขึ้นกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เป็นการปฏิสังสรรค์ของมนุษย์และธรรมชาติ (UNESCO อ้างถึง Rossler, 2011) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือ การจัดการความสอดคล้องของการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ภายใต้การคงอยู่ของคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม ที่จะประสบ

ความสำเร็จได้เมื่อมีการขัดเกลาเนื้อหาและความตกลงร่วมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก อย่างครอบคลุม โปร่งใสและมีธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดเป็นการบูรณาการไปสู่บริบทภูมิทัศน์ที่กว้างขึ้น และความสำเร็จในการจัดการต้องสร้างความยั่งยืนสู่สังคม

และเมื่อทำการจำแนกประเภทภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ชัดเจน จะทำให้มองเห็นทิศทางและแนวทางในการจัดการที่ดีขึ้น โดยสามารถจำแนกแนวทางการจัดการ ได้ 6 แนวทางด้วย คือ (ฐานา และปัทม์ 2551, 12-14)

(1) การดูแลรักษา (Maintenance) เป็นการดูแลไม่ให้เกิดการเสื่อมสภาพ คือขั้นตอนแรกในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมหรืออาคารที่มีความสำคัญที่ระบุไว้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ให้คงอยู่ในสภาพที่มั่นคง สมบูรณ์และเรียบร้อยอยู่เสมอ ด้วยการดูแลรักษาอยู่อย่างสม่ำเสมอ และหากเกิดการเสื่อมสภาพก็สามารถทำการซ่อมแซม ซึ่งสามารถทำได้ง่ายและไม่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและทรัพยากรมากนัก

(2) การรักษาให้คงสภาพ (Preservation) เป็นการฟื้นฟู และอนุรักษ์ให้คงความเป็นดั้งเดิม มักใช้การจัดการลักษณะนี้กับมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นโบราณสถานที่ขาดการใช้สอยร่วมสมัยของปัจจุบันไปแล้ว คุณค่าของแหล่งโบราณสถานเหล่านี้ จะมีประโยชน์ในแง่ของการศึกษาโดยทำหน้าที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยในส่วนของบริเวณพื้นที่ทำการศึกษาในส่วนของชุมชนนั้นยังไม่ปรากฏองค์ประกอบหรือมรดกทางวัฒนธรรมใดที่ต้องใช้การจัดการด้วยวิธีนี้

(3) การบูรณปฏิสังขรณ์ (Restoration) การซ่อมแซมปรับปรุงให้กลมกลืนกับของเดิมให้มากที่สุด แต่ก็ควรทำให้สามารถแยกแยะถึงสิ่งที่มีอยู่เดิมกับสิ่งที่ได้ปรับปรุงใหม่ การจัดการในลักษณะดังกล่าวมุ่งหมายที่จะทำให้คุณค่าที่เป็นนามธรรมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพื้นที่นั้นกลับมามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแง่คุณค่าด้านจิตวิญญาณ และคุณค่าด้านการศึกษา

(4) การสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction) สร้างขึ้นใหม่ จากบันทึกต่างๆ โดยทำให้มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เคยสูญเสีรูปร่างไป หรือพังทลายกลับมาอยู่ในรูปที่เคยเป็น โดยใช้จากหลักฐานภาพถ่าย โดยการสร้างใหม่นี้ แม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับแนวความคิดการอนุรักษ์ที่คำนึงถึงความแท้จริงของอาคารหรือวัสดุ แต่ทว่าเมื่อมีความต้องการใช้สอยร่วมสมัย หรือในกรณีที่อาคารนั้นๆ เป็นอาคารที่มีความสำคัญมากในแง่ของจิตวิญญาณ หรือการใช้สอยของผู้คนก็มีเหตุผลที่จะมีการปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ เพื่อตอบสนองต่อการใช้นั้นๆ

(5) การปรับประโยชน์ใช้สอยใหม่ (Adaptation) ปรับเปลี่ยนหน้าที่ การใช้สอยพื้นที่ ด้วยการเปลี่ยนแปลงหน้าที่เดิมของอาคาร หรือภูมิทัศน์วัฒนธรรม แบบดั้งเดิมเพื่อตอบสนองต่อหน้าที่ใช้สอยใหม่ แต่ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบใช้สอยใหม่ต้องคำนึงถึงคุณค่าด้านต่างๆ ของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นเป็นหลักสำคัญ เพราะว่ากิจกรรมใหม่บางประเภทอาจส่งผลกระทบหรือลดทอนคุณค่าด้านต่างๆ ของมรดกทาง

วัฒนธรรมลง สำหรับกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยใหม่ควรจะเคารพต่อมรดกวัฒนธรรมเดิมหรือกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ ทั้งในแง่ของประเภท ขนาด รูปแบบ สัดส่วน สี และพื้นผิว ควรจะคล้ายคลึงกับสิ่งที่มีอยู่เดิม และควรหลีกเลี่ยงการเลียนแบบที่อาจจะก่อให้เกิดความสับสนได้ว่างของสิ่งไหนเป็นสิ่งเดิม หรือของสิ่งไหนได้สร้างขึ้นใหม่

(6) การพัฒนา และการสร้างสรรค์ใหม่ (Development and Creation) เป็นการจัดการที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมสูงสุด ที่ต้องคำนึงถึงคุณค่าจากประโยชน์ใช้สอยเชิงพื้นที่เป็นสำคัญ จากแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวความคิดดังกล่าวไม่ได้ปฏิเสธหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือการสร้างสรรค์ใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่ระบุว่า การพัฒนาหรือการสร้างสรรค์ใหม่นั้นต้องมีคุณค่า มีประโยชน์ใช้สอยสูงสุดต่อชุมชนเจ้าของพื้นที่ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

ซึ่งวัตถุประสงค์ในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้น เพื่อชะลอการถูกทำลายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือฝีมือของมนุษย์เอง เป็นการลดผลกระทบ และอนุรักษ์คุณค่าความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้คงอยู่ และดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืนโดยการอนุรักษ์ที่แท้จริง คือ การอนุรักษ์สิ่งที่เป็นพาหนะของคุณค่านั้น เพื่อให้คุณค่านั้นไม่หายไป (ICOMOS 2013, 2-4) บทบาทหนึ่งของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือ การอนุรักษ์เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์ความเป็นชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจ ในแง่การส่งออกถึงเอกลักษณ์และความดึงดูดนักท่องเที่ยว (เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ 2553, 108)

2.3 ทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจให้คนเกิดความต้องการอยากไปท่องเที่ยว ทั้งที่เกิดขึ้นเองตาม ธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนเป็นทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ได้ทั้งสิ้น ซึ่งสามารถจำแนกทุนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เรียกว่าทุนทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิอากาศ ชายหาด ทัศนียภาพ พืชพันธุ์ ภูเขา น้ำตก ทะเลสาบ ทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือเรียกว่าทุนทางวัฒนธรรมประกอบ ด้วยสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สถาปัตยกรรม อนุสาวรีย์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น วิถีชีวิต เทศกาลประเพณี ศิลปะ ประวัติศาสตร์ ศาสนา และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่ง คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้เป็นสถานที่ หรือสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น สวนสนุก งาน อีเวนท์ (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว 2554, 33-34; Vanhove 2012, 94-99)

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ต้นทุนหลักที่ต้องคำนึงถึงคือ ทุนทรัพยากรทาง วัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนประเภทหนึ่งที่แสดงออกถึงคุณค่าและความหมายของ สถานที่ (Sense of Place) และความแท้ (Authenticity) เป็นทุนที่มีความ สำคัญ เพราะความแตกต่างของอัตลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ สามารถสร้างมูลค่า ของผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้นได้ (สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม 2553, 48; ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว 2554, 32-36) การจำแนกลักษณะของทุนทรัพยากรทาง วัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน ดังนี้ แฝงฝังอยู่ในกาย (Embodied Form) คือ

วัฒนธรรมที่มีความเป็นธรรมชาติอยู่ในวิถีชีวิต และถ่ายทอดจาก รุ่นสู่รุ่น รูปแบบวัตถุ (Objectified Form) คือ วัฒนธรรมที่อยู่ในลักษณะปรากฏ เป็นรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และ อาศัยการสถาปนา (Institutionalized State) คือ แบบแผนที่ตกลงร่วมกันในสังคม ในลักษณะของชนบ (Pierre Bourdieu 1986 อ้างถึงใน สุวรรณฤทธิ์ 2553, 48; เรณู เหมือนจันทร์เชย 2556, 236-244)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ทุนทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่นำมาใช้จะให้ความสำคัญกับ รูปแบบวัตถุเป็นหลัก ดังนั้น การจัดการที่ดีที่จะสามารถเพิ่มมูลค่าของวัตถุผ่านกระบวนการการออกแบบ จึงควรคำนึงถึงการนำเสนอการรับรู้ทาง โสต ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (5 Senses) ซึ่งเป็นรูปแบบการรับรู้แบบสามัญ ที่เป็นการ รับรู้ส่วนบุคคลจากปัจจัย ภายนอก (Exteroceptive) ประกอบด้วย รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส (Pediaopolis D.W.K. 2014, online) ใน ส่วนของทฤษฎี สัมผัสทั้ง 5 นี้ สำคัญต่อการออกแบบในการใช้เป็นเครื่องมือที่ทำให้สิ่งต่างๆ เกิดความน่าสนใจขึ้น จากประสบการณ์ที่ได้รับ (Lee Jinsop 2013, online)

2.4 ทฤษฎีจิตวิทยากับภูมิทัศน์และทางสัญจร

ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจได้โดยตรง ซึ่งอาจจะมีหลักการจิตวิทยา มาส่งเสริมให้เกิดกระบวนการบรรเทาและผ่อนคลายสภาพจิตใจที่ได้รับการกดดันหรืออ่อนแอจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และช่วยปรับสภาวะจิตใจและร่างกายให้รู้สึกดีขึ้นได้ โดยการศึกษาอิทธิพลของ ธรรมชาติที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจของมนุษย์ ซึ่งจากการค้นคว้าข้อมูลด้านจิตวิทยากับสภาพแวดล้อมค้นพบ ว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่เบี่ยงเบนความรู้สึกและมีแนวโน้มในการช่วยลดความเครียดได้ จากการศึกษาและค้นคว้าหา ข้อมูลซึ่ง Ulrich and Parson (1990) ได้มีการอ้างอิงข้อมูลซึ่งมีทฤษฎีและงานวิจัยมารองรับโดยอธิบายถึง องค์ประกอบของภูมิทัศน์ที่มนุษย์มีความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งมีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

1) ภูมิทัศน์ที่มนุษย์มีความพึงพอใจ มนุษย์มีความรู้สึกชอบหรือมีความพึงพอใจในธรรมชาติ ภูมิทัศน์และ สภาพแวดล้อมซึ่งอาจมีหลักการที่พัฒนามาจากการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ต้องการมีความรู้สึกปลอดภัย ซึ่งมีผลต่อ การรับรู้ของมนุษย์ (ประภาพร ธาราสายทอง 2546) โดยภูมิทัศน์โดยทั่วไปที่มนุษย์มีความพึงพอใจนั้นมักจะเป็น พื้นที่เปิดโล่ง มีระบบทางเดินที่ชัดเจนและง่ายต่อการจดจำ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์มีความรู้สึกถึงความ ปลอดภัย และตอบสนองความต้องการหลีกเลี่ยงภัยจากสิ่งที่เป็นอันตราย เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษารูปลักษณะ ต้นไม้ที่มนุษย์มีความพึงพอใจ ตามทฤษฎีวิวัฒนาการ (ประภาพร ธาราสายทอง 2546) พบว่ามนุษย์มีความพึง พพอใจในรูปลักษณะต้นไม้ที่คล้ายกับต้น Acacia tree ซึ่งเป็นต้นไม้ชนิดสีเสียด กระถิน ชะอม ซึ่งมีรูปทรงทางกว้าง มากกว่าความสูง กิ่งก้านแผ่กระจายกว้าง มีใบขนาดเล็กและมีร่มเงาที่ใหญ่มาก และมีช่วงที่เป็นลำต้นที่ไม่มีกิ่งก้าน สั้นกว่าความสูงของต้นไม้ ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจากต้นไม้ลักษณะนี้ให้ความรู้สึกสบาย ปลอดภัย มี องค์ประกอบที่เหมาะสมในการพึ่งพาอาศัย ความรู้สึกปกป้อง

2) สิ่งเร้าและการกระตุ้นความรู้สึกในภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการจิตวิทยา สิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการรับรู้และการรู้สึกของมนุษย์ที่มีผลกระทบต่อนิสัย โดยสิ่งเร้าเหล่านั้นมีการตอบสนองได้ทั้งในเชิงบวกและลบ (Gappell 1991, รุจิโรจน์ อนุบาลบุตร 2542) สิ่งเร้าในธรรมชาติถ้าเกิดจากความสมดุล และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจะทำให้เกิดความรู้สึกในเชิงบวก แต่ถ้ามีการกระตุ้นมากเกินไป เช่น เสียงที่ดัง การเคลื่อนไหวที่มากเกินไป หรือการซับซ้อนจากการมองเห็น อาจทำให้เกิดความรู้สึกในเชิงลบที่มีผลกระทบต่อนิสัยของมนุษย์ องค์ประกอบในภูมิทัศน์ที่มีผลต่อการกระตุ้นความรู้สึกของมนุษย์ ได้แก่ แสง สี เสียง กลิ่น ผิวสัมผัส และที่ว่าง

การนำหลักการจิตวิทยามาใช้ในการจัดองค์ประกอบภูมิทัศน์เสมือนการจัดวางองค์ประกอบของการวาดภาพ โดยใช้หลักการพื้นฐานการออกแบบเช่นเดียวกับงานศิลปะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในสภาพแวดล้อม (Salamy 1995) ซึ่งการจัดองค์ประกอบนั้นไม่ว่าจะเป็นภูมิทัศน์หรือศิลปะก็มีคุณค่าทางสภาวะจิตใจของมนุษย์ หลักการจัดองค์ประกอบภูมิทัศน์มีดังนี้

การจัดวางพื้นที่ในภูมิทัศน์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ประกอบที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็น 3 มิติ ซึ่งสามารถมองเห็นได้หลากหลายมุมมอง โดยพื้นที่ที่สามารถสร้างจุดดึงดูดหรือเบี่ยงเบนความสนใจที่ดีจากการรับรู้ ซึ่งประกอบไปอย่างสมดุลและงดงามเป็นที่พึงพอใจของมนุษย์ ซึ่งการจัดวางพื้นที่ในงานภูมิทัศน์ จากการศึกษาแนวคิดควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ (Salamy 1995, อ้างถึงใน ประภาพร ธาราสายทอง 2546)

1) ลักษณะรูปร่างของอาณาเขต ซึ่งขอบเขตหรืออาณาเขตมีความสำคัญมาก รูปร่างที่ดีต้องมีความชัดเจน สมบูรณ์ในตัวเอง มีขนาดที่เสมอกันและไม่กำกวม และคำนึงถึงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ที่เป็นลักษณะเดียวกัน

2) ลักษณะพื้นที่ที่มีแบบแผนขององค์ประกอบจะทำให้ภูมิทัศน์มีการสอดคล้องและสัมพันธ์กันได้ดี

3) ลักษณะพื้นที่ที่มีความซับซ้อนและความหลากหลาย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภูมิทัศน์มีความอุดมสมบูรณ์ขององค์ประกอบ

4) ลักษณะพื้นที่ที่มีส่วนเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ ที่มีความต่อเนื่อง และมีการลำดับพื้นที่ที่น่าสนใจเป็นจุดดึงดูดที่ทำให้มนุษย์มีความรู้สึกติดตามและคล้อยตาม

5) ลักษณะพื้นที่ที่มีการจัดวางจังหวะขององค์ประกอบ ซึ่งทำให้เกิดการมองเห็นแบบนำสายตาหรือการนำพาไปจุดสนใจให้เกิดการติดตามอย่างต่อเนื่อง

6) ลักษณะพื้นที่ที่มนุษย์เข้าใจง่าย ซึ่งเป็นการจัดวางที่บอกการเข้าถึงได้ชัดเจน มีความเชื่อเชียว มีการบอกตำแหน่งทิศทาง เพื่อป้องกันการสับสนที่เป็นสาเหตุแห่งความตึงเครียดได้

7) ลักษณะพื้นที่ที่ลึกกลับ พื้นที่ลักษณะนี้จะมีเส้นที่ส่งเสริมการค้นหา และการดึงดูดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆได้นาน

8) ลักษณะพื้นที่ที่มีมุมมองเปิดโล่งเมื่ออยู่ในการปิดล้อม หรือการสร้างกรอบของพื้นที่ จะทำให้เกิดการรวมกันของส่วนประกอบที่มีเอกภาพ

ทราย สายน้ำใส (2553) กล่าวว่า หลักการจิตวิทยาที่ใช้ในการออกแบบภูมิทัศน์ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่

- 1) อิทธิพลของธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา
- 2) การนำหลักการจิตวิทยามาใช้ในการจัดองค์ประกอบภูมิทัศน์
- 3) การออกแบบคุณลักษณะองค์ประกอบภูมิทัศน์

ทั้ง 3 ข้อมีความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยการออกแบบภูมิทัศน์อาจจะไม่สามารถนำทุกอย่างที่ได้กล่าวมานั้นมาใช้ในการออกแบบได้ทั้งหมดขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สภาพพื้นที่ กลุ่มผู้ใช้งานและความต้องการที่จะตอบสนองต่อสภาวะจิตใจในลักษณะต่างๆ เพราะฉะนั้นการออกแบบภูมิทัศน์ที่ใช้หลักการจิตวิทยาจะทำให้มนุษย์รู้สึก รับรู้ และสัมผัสธรรมชาติที่พึงพอใจที่จะนำไปสู่การผ่อนคลาย และเกิดดีต่อสภาวะจิตใจได้ถ้าเกิดศึกษาหลักการและนำไปใช้ในทางที่ถูกต้อง

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ที่พักรับรองวัฒนธรรม

2.5.1 นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์

การท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท ซึ่งหมายถึงการที่นักท่องเที่ยวได้เข้าไปพักอาศัยอยู่ร่วมกันกับเจ้าของบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้ามาศึกษาถึงวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเจ้าของบ้านเต็มใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการจัดเตรียมที่พักและอาหารสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว

2.5.2 มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

1) ด้านที่พัก

(1) ลักษณะบ้านพักที่เป็นสัดส่วน เป็นบ้านของเจ้าของ แบ่งปัน ที่นอนหรือห้องนอนอย่างเป็นสัดส่วนหรืออาจปรับปรุงต่อเติมที่พักที่ติด กับบ้านเดิมเพื่อใช้เป็นที่พักหรือห้องนอนเป็นสัดส่วน

(2) ที่พักที่นอนสะอาดและสบาย มีที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว อาจ เป็นเตียง พูก หรือเสื่อ และมีมุ้ง หรือมุ้งลวดเพื่อป้องกันยุงและแมลง มีเครื่องนอน อุปกรณ์ที่ใช้บนเตียง ผ้าปู หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม และได้รับการทำความสะอาดทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนนักท่องเที่ยวและเปลี่ยนเครื่องนอนตามความเหมาะสมในกรณีที่พักนักท่องเที่ยวพักหลายวัน มีราวตากผ้าหรือที่เก็บเสื้อผ้า มีความปลอดภัย มีที่ล็อคประตูอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีความมิดชิด มีขนาดของห้องน้ำที่เหมาะสม

(3) ห้องอาบน้ำและห้องส้วม ที่สะอาดมิดชิด มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการแยกชั้นสำหรับตากอาบ น้ำ น้ำที่ใช้มีความสะอาด อาจเป็น ประปาหมู่บ้าน ประปาภูเขา หรือ น้ำดิบที่ปล่อยไว้ระยะหนึ่งและแกว่งสารส้มถึงขยในหาน้ำ

(4) มุมพักผ่อนภายในบ้านหรือชุมชน มีมุมพักผ่อนที่สงบสบายภายในบ้าน หรือบริเวณโดยรอบที่สามารถนั่งนอนและมีบรรยากาศผ่อนคลาย เช่น ลานบ้าน ใต้ต้นไม้ ศาลาหน้าบ้านมีการดูแลบริเวณรอบบ้าน เช่น สวนครัว ต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ร่องน้ำ ให้สะอาดปราศจากขยะ

2) ด้านอาหาร

(1) ชนิดของอาหาร และวัตถุดิบ ที่ใช้ประกอบอาหาร มีปริมาณ และประเภทอาหารที่เหมาะสมผลิตโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ไม่ซื้อ อาหารหรือกับข้าวถุง มีการปรุงอาหารอย่างถูกสุขอนามัย

(2) น้ำดื่มที่สะอาด มีที่เก็บน้ำ/ภาชนะเก็บน้ำที่สะอาด ไม่มีตะกอน มีฝาปิดมิดชิด มีน้ำดื่มที่สะอาด ผ่านกระบวนการทำความสะอาด

(3) ภาชนะที่บรรจุอาหารที่สะอาด มีภาชนะที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น ถ้วย ชาม จาน ช้อน ช้อนกลางทัพพี โถข้าวที่สะอาด ไม่มีคราบ และกลิ่นคาว กลิ่นอับ

3) ด้านความปลอดภัย

(1) การเตรียมความพร้อม เกี่ยวกับการปฐมพยาบาล เบื้องต้นมีแนวทางปฏิบัติเพื่อการช่วยเหลือเบื้องต้น เมื่อนักท่องเที่ยวเกิด เจ็บป่วย หรือได้รับอุบัติเหตุ - มียาสามัญประจำบ้าน ที่อยู่ในสภาพใช้ได้ทันที (ยังไม่หมดอายุ) เจ้าของบ้านควรซักถามถึงโรคประจำตัวหรือบุคคลที่ติดต่อดังนั้นที่ ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินกับนักท่องเที่ยว

(2) การจัดระบบดูแลความปลอดภัยมีการแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันรับทราบขณะมีนักท่องเที่ยวในบ้านเพื่อขอความร่วมมือในการดูแลรักษาความสงบ ความปลอดภัยมีการจัดเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่นรถยนต์เมื่อมีเหตุร้ายต้องมีเครื่องมือสื่อสาร ติดต่อกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้

4) ด้านอธยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิกในครัวเรือน

(1) การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคย มีการแนะนำนักท่องเที่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนทุกคนที่อยู่ในขณะนั้นเพื่อรู้จักและเรียนรู้วิถีชีวิตของเจ้าของบ้านผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น เก็บผักสวนครัว ร่วมกันทำกับข้าวร่วมกันรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น

(2) การสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน เจ้าของบ้านมีการแลกเปลี่ยนให้ข้อมูล อาจเป็นเอกสารภาพถ่าย หรือ การพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนอย่างเหมาะสมเจ้าของบ้านเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว เรียนรู้วิถีชีวิตของตนเอง เช่น ไปดู ไร่ นา ออกทะเล เก็บใบชา ทอผ้า จักสาน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นโอกาส ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต

5) ด้านรายการนำเที่ยว

(1) มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งต้อง ผ่านการยอมรับจากชุมชน มีการวางแผนโปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชนและกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อการกระจายรายได้ให้เกิดขึ้นในแต่

ละหมู่บ้านหรือแต่ละกลุ่มกิจกรรม มีโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เผยแพร่สู่สาธารณะและนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน

(2) ข้อมูลกิจกรรม ท่องเที่ยว มีข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมในโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายแตกต่างกันตามภูมิศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกได้

(3) เจ้าของบ้านเป็นมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น หรือประสานงาน ให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว กลุ่มหรือเจ้าของบ้านเป็นผู้นำเที่ยว เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศิลปะ สถาปัตยกรรม การแสดงความเชื่อ ค่านิยม ภายในชุมชนแก่ นักท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อ เช่น สิ่งพิมพ์ รูปถ่าย ภาพวาดเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

(1) ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวภายในและสิ่งแวดล้อมชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยว ใกล้เคียง มีแหล่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นแหล่ง ธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา หรือ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัด เจดีย์ เป็นต้น หรือใช้แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นส่วนหนึ่งของ โปรแกรมการท่องเที่ยว

(2) การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีกฎ กติกา การใช้ทรัพยากร การท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อให้การใช้ประโยชน์เป็นไปอย่างยั่งยืน เช่น ปริมาณนักท่องเที่ยวที่ชุมชนรองรับได้ การไม่เก็บพันธุ์พืชออกจากป่า เป็นต้น มีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับงานการฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ เช่น การปลูกป่า การจัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับเยาวชน เป็นต้น

(3) แผนงานหรือมาตรการลด ผลกระทบจากการท่องเที่ยว และลดสถานะโลกร้อน องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ชุมชนและกลุ่มโฮมสเตย์ มีแผนงานมาตรการและแนวทางปฏิบัติ ใน การจัดการขยะอย่างถูกวิธี เช่น การ แยกขยะ ไม่เผาขยะ เป็นต้น

(4) มีกิจกรรมในการลดผลกระทบ จากการท่องเที่ยว เพื่อการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และลด สถานะโลกร้อนเน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ห่อข้าวด้วยวัสดุที่มาจากธรรมชาติมีกิจกรรมที่ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เช่น ใช้จักรยานแทนการใช้รถ ใช้เรือพายแทนการใช้เครื่องยนต์ หรือการใช้หลอดประหยัดไฟในครัวเรือน

7) ด้านวัฒนธรรม

(1) การดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น มีบ้านเก่า หรือบ้านที่แสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมเพื่อสร้างความสนใจแก่นักท่องเที่ยวมีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำไปเผยแพร่ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว - ชุมชนและโรงเรียนมีแผนงานฟื้นฟู อนุรักษ์ และถ่ายทอดวัฒนธรรม ศิลปะ และการละเล่นพื้นบ้าน - ผู้แสดงทางวัฒนธรรม และผู้ที่ เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน เนื้อหา รูปแบบ และการนำเสนอ อย่างภาคภูมิใจ

(2) การรักษาวินัยชีวิตชุมชนคงไว้ เป็นกิจวัตรปกติ มีการดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นปกติ เช่น การตัด ไม้ การทำบุญที่วัด การไหว้ ศาลปู่ตา เป็นต้น ไม่ควรเปลี่ยน หรือ จัดทำใหม่เพื่อตอบสนองความ ต้องการของนักท่องเที่ยว

8) ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์

(1) ผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อเป็นของที่ระลึก ของฝากหรือจำหน่ายแก่เจ้าหน้าที่ นักท่องเที่ยว มี ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือชุมชนสามารถนำมาจำหน่ายแก่เจ้าหน้าที่ นักท่องเที่ยวได้ ทั้งเป็นของ บริโภคสิ่งประดิษฐ์ เสื้อผ้า สิ่งทอ ของที่ระลึกโดยใช้วัสดุและวัตถุดิบท้องถิ่นเป็นหลัก

(2) ผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของมีการนำเอาความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนคนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน พร้อมกันนั้นก็ สามารถจัดทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การสอน ทอผ้า การจักสานการละเล่นต่างๆและการ แสดงพื้นบ้าน

9) ด้านการบริหาร

(1) การรวมกลุ่มของชาวบ้าน กลุ่มโฮมสเตย์ การบริหารจัดการต้องเป็นการรวมกลุ่ม โดยการมี ส่วนร่วมของชุมชน สมาชิก กลุ่มและชุมชน ต้องมีความรู้ ความ เข้าใจ แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการของ โฮมสเตย์

(2) คณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์ มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร งาน ได้แก่ ประธาน รอง ประธาน เสรฐัญญิก และกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน - คณะกรรมการทุกคน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญา หลักการ ขั้นตอน วิธีการทำงานของโฮมสเตย์ ตามบทบาทหน้าที่ ที่ แต่ละคนได้รับมอบหมาย

(3) กฎ กติกา การทำงานของคณะกรรมการ มีกฎ กติกา วาระการทำงานการทำงานร่วมกันของ คณะกรรมการ เช่น การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง ก่อนจะรับนักท่องเที่ยวและหลังรับ นักท่องเที่ยว หรือจัด ประชุมประจำเดือน มีการจัดสรรเงินรายได้เข้าส่วนกลางของชุมชนเพื่อสาธารณะ ประโยชน์ของชุมชน มี แนวทางในการทำงานของคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ มีหลักเกณฑ์การเปิดรับสมาชิกโฮมสเตย์ มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดกิจกรรมการท่องเที่ยว การ ให้บริการและราคา มีแนวปฏิบัติในการจองบ้านพักและการชำระเงินล่วงหน้ามีแนวปฏิบัติของกลุ่ม เช่น การต้อนรับร่วมกัน การให้ข้อมูลการจัดลำดับกิจกรรม การดูแลความปลอดภัย การติดตามและ ประเมินผล เป็นต้น

(4) มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีแนวปฏิบัติในการหมุนเวียนการให้บริการ เช่น บ้าน รถ เรือ มัคคุเทศก์ เป็นต้นมีระบบการคิดราคาที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มมีการจัดสรรรายได้เข้ากองทุน ชุมชน

(5) ระบบการจอง การลงทะเบียนและการมัดจำล่วงหน้า มีระบบการจองล่วงหน้า มีการลงทะเบียนนักท่องเที่ยวเพื่อ เป็นข้อมูลในการเตรียมการและให้ บริการแก่นักท่องเที่ยวมีการชำระเงินล่วงหน้าในอัตราส่วนที่ทางกลุ่มเป็นผู้กำหนด

(6) รายละเอียดของค่าธรรมเนียม และบริการต่างๆ ที่ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน มีการระบุค่าธรรมเนียมและค่า บริการต่างๆ ที่ชัดเจนและเป็น ปัจจุบันไว้ในข้อมูลการประชาสัมพันธ์ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าน้ำเที่ยว ซึ่งอาจจะคิดเป็นรายคนหรือคิด ในลักษณะเหมาจ่าย เป็นต้น

2.6 ศึกษาหลักการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน

จากข้อมูลสถานการณ์พลังงานของประเทศไทย ปี 2557 พบว่ามีการใช้พลังงาน ในภาคอาคารและที่อยู่อาศัย มากถึง 15.1% โดยแบ่งสัดส่วนการใช้พลังงานเป็นของระบบ ปรับอากาศ 65% และระบบไฟฟ้าแสงสว่าง 25% ดังนั้นการประหยัดพลังงานในอาคาร ส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่การลดใช้พลังงานในการดำเนินกิจกรรมในอาคาร (Operation) และการออกแบบระบบปรับอากาศ และระบบไฟฟ้าแสงสว่างให้มีประสิทธิภาพสูง แต่อย่างไรก็ตาม หากตัวอาคารเองไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันความร้อนแล้วนั้น การประหยัดพลังงานก็ไม่สามารถบรรลุ เป้าหมายได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นควรเริ่มต้นออกแบบอาคารให้ได้รับความร้อนน้อยที่สุด และเลือกระบบให้สอดคล้อง กับการใช้งานและมีประสิทธิภาพสูง โดยมีหลักในการคำนึงดังนี้

1) ทิศทางแสงแดด ควรออกแบบให้ด้านแคบของอาคารหันไป ทางทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก เพื่อให้ด้าน ที่มีพื้นที่ผนังน้อยรับความร้อนจากรังสีอาทิตย์ โดยเฉพาะในช่วงบ่ายที่มีแสงแดดร้อนจัดส่งผล ให้ความร้อนเข้าสู่ อาคารลดลง และลดการสิ้น เปลืองค่าไฟฟ้าระบบเครื่องปรับอากาศ พืชพันธุ์ธรรมชาติ การปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ที่มีทรงแผ่กว้างและพุ่มใบโปร่งบริเวณรอบๆ อาคารเพื่อให้ร่มเงาช่วยลดความร้อนที่เกิดจากรังสีโดยตรงจากดวง อาทิตย์ หรือการปลูกไม้พุ่มและการสร้างบ่อน้ำเพื่อสร้างความเย็นให้กับสภาพแวดล้อมหรือการปลูกหญ้าและพืชคลุมดินเพื่อป้องกันความร้อนให้กับพื้นดิน

2) สภาพภูมิประเทศ การออกแบบอาคารให้สามารถประหยัดพลังงานได้เต็มที่ปัจจัยที่จำเป็นอย่างย้งต้อง นำมาพิจารณา คือ สภาพภูมิประเทศที่อาคารจะสร้างขึ้นเหนือพื้นที่นั้นการปรับสภาพภูมิประเทศให้เหมาะสมกับ การก่อสร้างอาคารสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น การปรับพื้นดินให้ลาดเอียงไปทางทิศเหนือเพื่อให้รับแสงแดด น้อยลง หรือการสร้างบ่อน้ำขนาดใหญ่เพื่อให้ลมพัดผ่านสร้างความเย็นให้กับสภาพแวดล้อม เป็นต้น

3) สภาพภูมิอากาศ การสร้างอาคารควรคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศของท้องถิ่นนั้นๆ เนื่องจากการสร้างอาคารที่ เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศไม่ว่าจะเป็นเขตร้อนหรือเขตหนาวจะช่วยลดการ ใช้พลังงานลงได้ เช่น การใช้ประโยชน์จาก ลมประจำถิ่น ด้วยการวางตัวอาคารและช่องเปิดให้ขวางทิศทางลมสำหรับประเทศไทยมีลมประจำ ถิ่น ได้แก่ ลมฤดูร้อนพัดจากทาทิศใต้หรือตะวันตกเฉียงใต้และลมฤดูหนาว พัดจากทางทิศเหนือหรือ ตะวันออกเฉียงเหนือ

4) ผนังทึบ ผนังทึบเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้อาคารมีประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงานเนื่องจากพลังงานส่วนใหญ่ในอาคารใช้เพื่อควบคุมอุณหภูมิในอาคารให้เหมาะสมกับการทำ กิจกรรมต่างๆ ของผู้ใช้อาคาร การเลือกใช้ผนังทึบที่เหมาะสมจะเป็นส่วนสำคัญในการลดภาระการใช้พลังงานสำหรับระบบปรับอากาศภายในตัวอาคารลงได้

5) หลังคา หลังคาอาคารควรมีการติดตั้งฉนวนกันความร้อนเพื่อให้ตัวอาคารมี ประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงานได้ดีขึ้น เช่น ฉนวนใยแก้ว ฉนวนโพนัม แผ่นยิปซัมบอร์ด แผ่นสะท้อนความร้อน อลูมิเนียมฟอยล์ เป็นต้น

6) อุปกรณ์บังแดดแบบภายนอก มีประสิทธิภาพในการลดปริมาณความร้อนเข้าสู่ภายในอาคารดีกว่าแบบภายใน ดังนั้นการออกแบบช่องเปิดของอาคารต้องมีอุปกรณ์บังแดดภายนอกติดตั้งด้วยเสมอสำหรับการออกแบบอุปกรณ์บังแดดภายนอกอาคารที่ดีควรคำนึงถึงหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น การวางทิศทางตัวอาคารขนาดช่องเปิด และช่องว่างระหว่างอุปกรณ์บังแดดกับผนังอาคารแนวทางการติดตั้งอุปกรณ์บังแดดภายนอก อาคารด้านทิศใต้และทิศเหนือควรติดตั้งแบบแนวนอน อาคารด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกควรติดตั้งแบบแนวตั้ง

7) ระบบปรับอากาศ การใช้ระบบปรับอากาศต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น เลือก เครื่องปรับอากาศที่มีกำลังทำความเย็นเหมาะสมกับ ภาระการทำความเย็น และมีประสิทธิภาพสูง หรือเป็นรุ่นประหยัดไฟเบอร์ 5 เป็นต้น (ที่มา: คู่มือแนวทางการออกแบบอาคารประหยัดพลังงาน กระทรวงพลังงาน)

2.7 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์

2.7.1 ความหมายของบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ (Packaging) หมายถึง สิ่งที่เรานำมาห่อหุ้มสินค้าทุกชนิด ทั้งประเภทของสินค้า หรือ อาหาร อาจทำจากวัสดุใดๆที่มีความคงทนและมีคุณภาพที่ดี คัดกรองป้องกันไม่ให้สินค้าเสียหายและเพิ่มคุณค่าด้านจิตวิทยาต่อผู้บริโภคอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสรรค์ การบรรจุภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการตลาด โดยเฉพาะปัจจุบันการผลิตสินค้าหรือบริการได้เน้นให้ความสำคัญกับผู้บริโภค (Consumer Oriented) และเห็นว่าการบรรจุภัณฑ์มีบทบาทมากขึ้นเพราะลำพังตัวสินค้าเองไม่มีนวัตกรรม (Innovation) หรือการพัฒนาอะไรใหม่อีกแล้ว ฉีกแนวไม่ออกเพราะได้มีการวิจัยพัฒนามานานจนถึงขั้นสุดยอดแล้ว จึงต้องมาเน้นกันที่บรรจุภัณฑ์กับการบรรจุหีบห่อ

สรุปว่า “บรรจุภัณฑ์” หมายถึง หน่วยรูปแบบภายนอก ที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองหรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ภายในให้ปลอดภัย สะดวกต่อการขนส่ง เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้บริโภค นักวิชาการและนักการตลาดหลายท่านได้ให้ความหมายของบรรจุภัณฑ์

Package หมายถึง บรรจุภัณฑ์ (จรรยา โกลีย์ ไกรนิรมล. 2528) กล่าวว่าคือ การนำเอาวัสดุ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ ไม้ประกอบเป็นภาชนะห่อหุ้มสินค้า เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยที่มีความแข็งแรง สวยงามได้ สดส่วนถูกต้องสร้างภาพพจน์ที่ดี มีภาษาในการติดต่อสื่อสารทำให้เกิดความพึงพอใจจากผู้ซื้อ

Package หมายถึง ภาชนะที่ใช้ในการขนส่งผลิตภัณฑ์ไปยังแหล่งใช้ประโยชน์ โดยความประหยัดและปลอดภัย (กองส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2517)

Packaging หมายถึง นิโกโด เคล็คเจอร์ (Nikaido Clecture) กล่าวว่า การบรรจุภัณฑ์เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมการขายกับการประสานประโยชน์ระหว่างวัตถุกับภาชนะบรรจุ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการคุ้มครองในระหว่างการขนส่งและการเก็บรักษาในคลัง

Packaging หมายถึง (สุตาดวง เรืองรุจิระ. 2529) กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดกระบวนการทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสร้างสรรค์ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์

จึงสรุปได้ว่า ความหมายของบรรจุภัณฑ์ ไม่ใช่เพียงหีบห่อธรรมดา แต่กว่าจะผลิตบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาได้ผู้ผลิตต้องใช้ความรู้หลายอย่างมาประยุกต์ใช้ เช่น บรรจุภัณฑ์อาหาร ต้องใช้ความรู้ด้านเคมีอาหาร เนื่องจากความรู้ด้านอาหารแล้ว ยังมีด้านการออกแบบกราฟิกของบรรจุภัณฑ์ ยังเป็นสาขาวิชาหนึ่งของวิชาพณิชยศิลป์ที่ออกแบบให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายทางด้านการตลาด และกลุ่มชุมชนในอุตสาหกรรมเพื่อว่าบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบนั้นจะได้รับการยอมรับเป็นที่รู้จักจนเป็นที่นิยมในกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

2.7.2 ประเภทของบรรจุภัณฑ์

ประเภทบรรจุภัณฑ์ แบ่งตามวิธีการบรรจุและวิธีการขนถ่าย สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

- 1) บรรจุภัณฑ์เฉพาะหน่วย (Individual Package) คือ บรรจุภัณฑ์ที่สัมผัสอยู่กัผลิตภัณฑ์ชั้นแรก เป็นสิ่งที่บรรจุผลิตภัณฑ์เอาไว้เฉพาะหน่วย มีวัตถุประสงค์ชั้นแรก คือ เพิ่มคุณค่าในเชิงพาณิชย์ (To Increase Commercial Value) เช่น การกำหนดให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะหรือทำให้มีรูปร่างที่เหมาะสมแก่การจับถือ และอำนวยความสะดวกต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ภายใน พร้อมทั้งทำหน้าที่ให้ความปกป้องแก่ผลิตภัณฑ์โดยตรงอีกด้วย

ภาพที่ 2.9 บรรจุภัณฑ์เฉพาะหน่วย, บรรจุภัณฑ์ชั้นใน

ที่มา: <https://pantip.com> และ <http://designbloggarna.sem>

2) บรรจุภัณฑ์ชั้นใน (Inner Package) คือ บรรจุภัณฑ์ที่อยู่ชั้นถัดออกมาเป็นชั้นที่สอง มีหน้าที่รวบรวมบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด ในการจำหน่ายรวมตั้งแต่ 2-24 ชิ้นขึ้นไป วัตถุประสงค์ชั้นแรกคือ การป้องกันรักษาผลิตภัณฑ์จากน้ำ ความชื้น ความร้อน แสงแดด แรงกระแทกกระเทือน และอำนวยความสะดวกแก่การขายปลีกย่อย เป็นต้น ตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้ ได้แก่ กล่องกระดาษแข็งที่บรรจุเครื่องดื่มจำนวน 1 โหล, สบู่ 1 โหล เป็นต้น

3) บรรจุภัณฑ์ชั้นนอกสุด (Out Package) คือ บรรจุภัณฑ์ที่เป็นหน่วยรวมขนาดใหญ่ที่ใช้ในการขนส่ง โดยปกติแล้วผู้ซื้อจะไม่ได้เห็นบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้นัก เนื่องจากทำหน้าที่ป้องกันผลิตภัณฑ์ในระหว่างการขนส่งเท่านั้น ลักษณะบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้ ได้แก่ หีบไม้ ลัง กล่องกระดาษขนาดใหญ่ที่บรรจุสินค้าไว้ภายใน ภายนอกจะบอกข้อมูลที่จำเป็นต่อการขนส่งเท่านั้น เช่น รหัสสินค้า (Code) เลขที่ (Number) ตราสินค้า สถานที่ส่ง เป็นต้น

ภาพที่ 2.10 บรรจุภัณฑ์ชั้นนอกสุด

ที่มา: <http://designbloggarna.sem>

2.7.3 การแบ่งประเภทบรรจุภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการใช้

1) บรรจุภัณฑ์เพื่อการขายปลีก (Consumer Package) เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ผู้บริโภคซื้อไปใช้ไป อาจมีชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ได้ ซึ่งอาจเป็น Primary Package หรือ Secondary Package ก็ได้

2) บรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง (Shopping หรือ Transportation Package) เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้รองรับหรือห่อหุ้มบรรจุภัณฑ์ชั้นทุติยภูมิ ทำหน้าที่รวบรวมเอาบรรจุภัณฑ์ขายปลีกเข้าด้วยกัน ให้เป็นหน่วยใหญ่ เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการเก็บรักษาและการขนส่ง เช่น กล่องกระดาษลูกฟูกที่ใช้บรรจุยาสีฟัน กล่องละ 3 โหล

2.7.4 การแบ่งบรรจุภัณฑ์ตามความคงรูป

1) บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงแข็งตัว (Rigid Forms) ได้แก่ เครื่องแก้ว (Glass Ware) เซรามิกส์ (Ceramic) พลาสติกจำพวก Thermosetting ขวดพลาสติก ส่วนมากเป็นพลาสติกฉีด ไม้ โลหะและเครื่องปั้นดินเผา มีคุณสมบัติแข็งแรงทนทาน เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน และป้องกันผลิตภัณฑ์จากสภาพแวดล้อมภายนอกได้ดี

2) บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงกึ่งแข็งตัว (Semirigid Forms) ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติกอ่อน กระดาษแข็งและอลูมิเนียมบางคุณสมบัติทั้งด้านราคา น้ำหนักและการป้องกันผลิตภัณฑ์จะอยู่ในระดับปานกลาง

3) บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงยืดหยุ่น (Flexible Forms) ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุอ่อนตัว มีลักษณะเป็นแผ่นบาง ได้รับความนิยมสูงมาก เนื่องจากมีราคาถูก (หากใช้ในปริมาณมากและระยะเวลานาน) น้ำหนักน้อย มีรูปแบบและโครงสร้างมากมาย

4) แบ่งตามวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้การจัดแบ่งและเรียกชื่อบรรจุภัณฑ์ ในทรรศนะของผู้ออกแบบ ผู้ผลิตหรือนักการตลาดจะแตกต่างกันไป บรรจุภัณฑ์แต่ละประเภทจะตั้งอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์หลักใหญ่ (Objective Of Package) ที่คล้ายกัน คือ เพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ (To Protect Products) เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (To Distribute Products) เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ (To Promote Products)

2.7.5 หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ นักออกแบบต้องคำนึงถึงศาสตร์และศิลป์สำหรับใช้แก้ปัญหาการออกแบบบรรจุภัณฑ์แต่ละด้าน ให้เกิดผลลัพธ์การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์หลักของบรรจุภัณฑ์ 2 ข้อ คือ การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ ที่ล้วนมีรายละเอียดที่ต้องคำนึงทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง

หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ที่สำคัญประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1) การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์

เน้นคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำบรรจุภัณฑ์ และรูปแบบบรรจุภัณฑ์การออกแบบโครงสร้าง หมายถึง การกำหนดลักษณะรูปร่าง รูปทรง ขนาด ปริมาตร ส่วนปริมาตรอื่น ๆ ของวัสดุที่จะนำมาผลิตและประกอบเป็นภาชนะบรรจุให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอย ตลอดจนกรรมวิธีการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาและการขนส่ง การออกแบบและโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์นั้น ผู้ออกแบบจะมีบทบาทสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์ประเภท Individual Package และ Inner Package ที่สัมผัสอยู่กับผลิตภัณฑ์ ชั้นแรกและชั้นที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ แต่จะมีรูปร่างลักษณะอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ (Product) ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทใดเป็นตัวกำหนดขึ้นมา ซึ่งผู้ออกแบบจะต้องศึกษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่จะต้องบรรจุ และออกแบบโครงสร้างเพื่อรองรับการบรรจุให้เหมาะสม โดยอาจจะกำหนดให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะ หรือทำให้มีรูปร่างที่เหมาะสม แก่การจับ ถือหิ้ว และอำนวยความสะดวกต่อการนำเอาผลิตภัณฑ์ภายในออกมาใช้ พร้อมทั้งทำหน้าที่ ป้องกันคุ้มครองผลิตภัณฑ์โดยตรงด้วย ตัวอย่างเช่น กำหนด Individual Package ครีมน้ำตาล สำหรับชงกาแฟบรรจุในซองอลูมิเนียมฟลอยด์แล้วบรรจุในกล่องกระดาษแข็งแบบพับ (Folding Carton) รูปสี่เหลี่ยมอีกชั้นหนึ่งเพราะผลิตภัณฑ์เป็นแบบผงจึงต้องการวัสดุสำหรับบรรจุที่สามารถกันความชื้นได้ดี การใช้แผ่นอลูมิเนียมฟลอยด์ บรรจุสามารถป้องกันความชื้นได้ดีสามารถพิมพ์ลวดลายหรือข้อความบนผิวได้ดีกว่าถุงพลาสติก อีกทั้งเสริมสร้างภาพพจน์ความพอใจในผลิตภัณฑ์ให้เกิดแก่ผู้ใช้และเชื่อถือในผู้ผลิตต่อมาการบรรจุในกล่องกระดาษแข็งอีกชั้นหนึ่งก็เพราะว่าบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกเป็นวัสดุประเภทอ่อนตัว (Flexible) มีความอ่อนแอ ด้านการป้องกันผลิตภัณฑ์จากการกระทบกระแทกทะลุในระหว่างการขนย้าย ตลอดจนยากแก่การวางจำหน่ายหรือตั้งโชว์ จึงต้องอาศัยบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 2 เข้ามาช่วยเพื่อการทำหน้าที่ประการหลังดังกล่าว

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในขั้นตอนของการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ นักออกแบบมิใช่ว่าจะสร้างสรรค์ได้ตามอำเภอใจ แต่กลับต้องใช้ความรู้ และข้อมูลจากหลายด้านมาประกอบกัน จึงจะทำให้ผลงานออกแบบนั้นมีความสมบูรณ์และสำเร็จออกมาได้ ในขั้นตอนของการออกแบบโครงสร้างนี้ ผู้ออกแบบจึงต้องเริ่มตั้งแต่การสร้างแบบ ด้วยการสกัดแนวความคิดของรูปร่างบรรจุภัณฑ์และสร้างภาพประกอบรายละเอียด ด้วยการเขียนแบบ (Mechanical Drawing) แสดงรายละเอียดมาตราส่วนที่กำหนดแน่นอน เพื่อแสดงให้เห็นให้ผู้ผลิตผู้เกี่ยวข้องเข้าใจอ่านแบบได้การใช้ทักษะทางศิลปะในการออกแบบก็คือเครื่องมือที่ผู้ออกแบบจะต้องกระทำขึ้นมา เพื่อการนำเสนอ ต่อเจ้าของงานหรือผู้ว่าจ้าง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้ช่วย พิจารณาปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลงาน ที่จะสำเร็จออกมามีประสิทธิภาพในการใช้งานจริง

ส่วนการออกแบบโครงสร้าง ของบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 3 Outer Package นั้นส่วนใหญ่เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปแบบค่อนข้างแน่นอน และเป็นสากลอยู่แล้วตามมาตรฐานการผลิต ในระบบอุตสาหกรรม ที่สอดคล้องกับระบบการขนส่ง ที่เน้นการบรรจุ เพื่อขนส่งได้คราวละมาก ๆ เป็นการบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่ หรือขนาดกลาง เช่น การขนส่งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ เพื่อการส่งออกหรือภายในประเทศ การเก็บรักษาในคลังสินค้า ซึ่งจะต้องนำบรรจุเข้าตู้ Container ขนาดใหญ่ที่มีมิติภายในแน่นอน

ดังนั้น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ประเภท Outer Package จึงไม่นิยมออกแบบให้มีรูปร่างแปลกใหม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเน้นประโยชน์ใช้สอย ประหยัด สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์การกระทบกระแทก การรองรับน้ำหนัก การวางซ้อน การต้านทาน แรงดันทะลุ หรือป้องกันการเปียกชื้นจากไอน้ำ สภาพอากาศและอื่น ๆ เป็นต้น การออกแบบรูปร่างรูปทรงภายนอก จึงมีลักษณะไม่แตกต่างกันนัก แต่อาจมีการแตกต่างภายนอก ด้วยการออกแบบกราฟิก เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์กลวิธีของการออกแบบสร้างบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้จึงเน้นการออกแบบเพื่อให้มี โครงสร้างที่สามารถเอื้ออำนวยความสะดวก ประหยัดเวลา ในการประกอบ ให้มากที่สุด เช่น การประกอบรูปทรงด้วยเทปกาวย สลักลิ้นพับซ้อนกัน หรือตามแบบให้มีโครงสร้างภายใน ช่วยป้องกันผลิตภัณฑ์ หรือถ่ายแรงรับน้ำหนักด้วยการใช้ Interior Packing Devices ทำให้เปิด-ปิดง่าย นำเอาผลิตภัณฑ์ภายในออกมาได้ไว และยังใช้วางจำหน่ายจัดโชว์ และประชาสัมพันธ์การขายได้ทันทีที่ถึงจุดหมาย ซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดเหล่านี้ กำลังเป็นที่นิยมและเห็นความสำคัญกันมาก โดยเฉพาะภาวะการแข่งขันทางการค้าเช่นสภาพปัจจุบันนี้

2) การออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์

เน้นการสื่อความหมายด้วยภาพวาดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการขายการออกแบบกราฟิก บรรจุภัณฑ์เป็นตัวแทนของกระบวนการส่งเสริมการขายทางด้านการตลาด ณ จุดขาย ที่สามารถจับต้องได้ ทำหน้าที่เป็นสื่อโฆษณาได้อย่างดีเยี่ยม ณ จุดขาย รูปทรงของบรรจุภัณฑ์เปรียบได้กับตัวโครงร่างกายของมนุษย์ สีที่ออกแบบบรรจุภัณฑ์เปรียบเสมือนผิวหนังของมนุษย์ คำบรรยายบนบรรจุภัณฑ์เปรียบได้กับปากที่กล่าวแจ้งแถลงสรรพคุณ การออกแบบอาจเขียนเป็นสมการอย่างง่าย ๆ ได้ดังนี้ การออกแบบ = คำบรรยาย + สัญลักษณ์ + ภาพพจน์ เนื่องจากการออกแบบภาพพจน์เป็นศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งอาจแสดงออกได้ด้วย จุด เส้น สี รูปวาดและรูปถ่าย ผสมผสานกันออกมาเป็นพาณิชย์ศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ ด้วยหลักการง่าย ๆ 4 ประการคือ SAFE ซึ่งมีความหมายว่า

S = simple	เข้าใจง่าย สบายตา
A = aesthetic	มีความสวยงาม ชวนมอง
F = function	ใช้งานง่าย สะดวก มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม
E = economic	มีขนาดสัดส่วนเหมาะสม

ข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ ข้อมูลที่นักออกแบบกราฟิกควรนำเสนอ มีดังนี้

- ประเภท
- ส่วนประกอบหรือส่วนผสมโดยประมาณ
- คุณค่าทางสมุนไพร
- ขั้นตอนหรือวิธีใช้
- การเก็บรักษา
- วันที่ผลิตและวันหมดอายุ
- คำบรรยายสรรพคุณ
- ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิต

3) ขั้นตอนการออกแบบกราฟิก

(1) การตั้งจุดหมายในการตั้งจุดหมายในการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ มีสิ่งจำเป็นที่ต้องรู้หรือศึกษาข้อมูล คือ ตำแหน่ง (Positioning) ของบรรจุภัณฑ์ของคู่แข่งที่มีอยู่ในตลาด ในกรณีที่บรรจุภัณฑ์มีอยู่ในตลาดแล้ว ย่อมทำให้ตั้งจุดหมายในการออกแบบได้ง่ายนอกจากตำแหน่งของสินค้า สิ่งที่ต้องค้นหาออกมา คือ จุดขายหรือ USP (Unique Selling Point) ของสินค้าที่จะโฆษณาบนบรรจุภัณฑ์ ทั้งสองสิ่งนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตั้งจุดหมายของการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

(2) การวางแผน ปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้รับการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลขั้นต้นเพื่อเตรียมร่างแบบตามจุดหมายและตามขอบเขตการออกแบบ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่จะได้ปรับปรุงพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขึ้น อาจวางแผนได้ 2 วิธี คือ

- ปรับปรุงพัฒนาให้ฉีกแนวแตกต่างจากคู่แข่ง
- ปรับปรุงพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้โดยตรง ด้วยบรรจุภัณฑ์ที่ดีกว่าหรือค่าใช้จ่ายถูกกว่า การตั้งเป้าหมายและวางแผนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว ย่อมต้องศึกษาสถานภาพบรรจุภัณฑ์ของคู่แข่ง พร้อมกับล่วงรู้ถึงนโยบายของบริษัทตัวเอง และกลยุทธ์การตลาดที่จะแข่งขันกับคู่แข่ง

ตารางที่ 2.1 แสดงความหมายของการวางแผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์

การวางแผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์ สามารถใช้การวิเคราะห์แบบ 5W + 2H ดังนี้	
Why	ทำไม
Who	ใคร
Why	ทำไม
Who	ใคร
Where	ที่ไหน

2.7.6 ความหมายของการวางแผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์

- 1) Why ทำไม เหตุการณ์หรือปัจจัยอะไรทำให้ต้องออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ ทำไมต้องพัฒนากาแฟของบรรจุภัณฑ์ทำไมไม่แก้ไขปรับปรุงพัฒนาอย่างอื่น
- 2) Who ใครผู้รับผิดชอบในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์นี้ บุคคล หรือแผนกที่เกี่ยวข้องมีใครบ้าง
- 3) Where ที่ไหน สถานที่ที่จะวางจำหน่ายสินค้าอยู่ที่ไหน ขอบเขตพื้นที่ที่จะวางขายสินค้าบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบครอบคลุมพื้นที่อย่างน้อยแค่ไหน
- 4) What อะไรจุดมุ่งหมายในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์คืออะไร ข้อจำกัดในการออกแบบมีอะไรบ้าง จุดขายของสินค้าคืออะไร การใช้งานของบรรจุภัณฑ์ คืออะไร
- 5) When เมื่อไหร่ ควรจะเริ่มงานพัฒนาเมื่อไหร่ เมื่อไหร่พัฒนาเสร็จ และวางตลาดเมื่อไหร่
- 6) How อย่างไร จะใช้เทคโนโลยีแบบใด อย่างไร จะจัดหาเทคโนโลยีใหม่ใช้วัดความสนใจของบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบ
- 7) How much ค่าใช้จ่าย ที่จะใช้พัฒนาบรรจุภัณฑ์มีงบประมาณเท่าไรคำตอบที่ได้รับจาก 5W + 2H จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์ได้

2.7.7 ขั้นตอนการออกแบบกราฟิก

ขั้นตอนที่ 1: การวางแผน

- กำหนดเวลา
- ผลงานที่จะได้รับในแต่ละขั้นตอนการทำงาน
- รายละเอียดของตราสินค้า (Branding)

- ผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 2: การรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลการตลาด
- สถานะการแข่งขัน จุดเด่น จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด
(STOT : Strength, Weakness, Opportunity, Treat)
- ข้อมูลจากจุดขาย
- ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย / พฤติกรรมผู้บริโภค
- เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางด้านวัสดุบรรจุภัณฑ์ ระบบบรรจุภัณฑ์ และเครื่องจักร

ขั้นตอนที่ 3: การออกแบบร่าง พัฒนาความคิดริเริ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ร่างต้นแบบ ประมาณ 3-5 แบบ
- ทำต้นแบบ ประมาณ 2-3 แบบ

ขั้นตอนที่ 4: การประชุมวิเคราะห์ปรับต้นแบบ

- วิเคราะห์ความไปได้ทางเทคนิค
- วิเคราะห์การสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- เลือกต้นแบบที่ยอมรับได้

ขั้นตอนที่ 5: การทำแบบเหมือนร่าง

- เลือกวัสดุที่จะทำแบบ
- ออกแบบกราฟิกเหมือนจริง พร้อมตราสินค้า และสัญลักษณ์ทางการค้า, ขึ้นแบบ

ขั้นตอนที่ 6: การบริหารการออกแบบเริ่มจากการติดต่อโรงงานผลิต

2.8 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์

2.8.1 ความหมายของ “สื่อ”

ความหมาย “สื่อ” แปลมาจากคำว่า medium หรือ media ซึ่งเป็นภาษาละติน แปลว่า กลาง อยู่ตรงกลาง สิ่งที่อยู่ตรงกลาง เมื่อนำมาใช้ในภาษาอังกฤษก็มีความหมายกว้างออกไป จนรวมถึงวิธี(means) สิ่งแวดล้อมห่อหุ้ม (environmental element) อาทิกอากาศสำหรับคน น้ำสำหรับปลา เครื่องมือ (instrument) ตัวแทนหรือตัวนำ (agency) วัสดุ (material) เทคนิค (technique) หรือแม้แต่ person as medium แต่เมื่อวิชาการด้านการสื่อสาร และสื่อสารมวลชนก้าวหน้ามากขึ้น คำว่า สื่อ (mediumหรือmedia) ก็ได้รับการวิเคราะห์ศึกษาและตกแต่งพัฒนา

จนมีความหมายเป็นศัพท์เทคนิค (technical term) หรือศัพท์เฉพาะที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะสื่อกลายเป็นองค์ประกอบที่จะขาดเสียมิได้ในการสื่อสารทุกรูปแบบและทุกประเภท ความหมายเดิมที่จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องของภาษาที่ใช้ในการพูดหรือการสอน (อาทิภาษาไทยที่เป็นสื่อการสอนที่ใช้กันมากที่สุดในสถาบันการศึกษาของไทย) ได้ขยายออกมามีครอบคลุมถึงสื่อวัตถุ (อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์) สื่อบุคคล (อาทิสื่อภาษา สื่อท่าทาง พ่อสื่อ แม่สื่อ สื่อประชาชน หรือ population media) สื่อผสม (อาทิสื่อมวลชน สื่อการสอน สื่อข้อมูล สื่อโสตทัศน์) หรือแม้กระทั่งสาร (อาทิ สื่อวัจนภาษา สื่อ อวัจนภาษา)

สื่อ ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ หมายถึง เครื่องมือหรือตัวกลางที่ใช้ในการนำข่าวสาร เรื่องราวจากองค์กร หรือหน่วยงานไปสู่ประชาชน สื่ออาจจำแนกได้หลายประเภท หลายหลักเกณฑ์ แต่การกำหนดประเภทของสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ จะต้องคำนึงถึงลักษณะที่เป็นรูปธรรม ลักษณะที่พัฒนาได้ประโยชน์ในปัจจุบันและศักยภาพ เพื่ออนาคต

ประเภทของสื่อที่ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยปกติทั่วไปมีการแบ่งประเภทของสื่อกันไว้หลายประเภท และหลายหลักเกณฑ์ (criteria) ได้ประมวลสรุปไว้ ดังนี้

- 1) แบ่งตามวิวัฒนาการ ได้แก่ สื่อประเพณี (traditional media) สื่อมวลชน (mass media) สื่อเฉพาะกิจ (specialized media)
- 2) แบ่งตามบทบาทหน้าที่ทางสังคม ได้แก่ สื่อข่าวสาร (information media) สื่อการศึกษา (education media) สื่อบันเทิง (entertainment media)
- 3) แบ่งตามประสาทที่ใช้ในการรับสาร ได้แก่ สื่อโสต (audio media) สื่อทัศน์ (visual media) สื่อโสตทัศน์ (audio-visual media)
- 4) แบ่งตามบทบาทหน้าที่ทางเทคนิค (technical functions) ได้แก่ สื่อถ่ายทอดสาร (transmission media) สื่อบันทึกสาร (record media)
- 5) แบ่งตามเครื่องนำรหัสสาร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (print media) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic media) สื่อบันทึกเสียงหรือภาพ (film or tape)

สื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการโฆษณา ประกอบด้วย 5 สื่อใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) สื่อบุคคล ใช้กันอย่างแพร่หลาย และได้ผลดี ต้นทุนต่ำมาก
- 2) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ แคตตาล็อก วารสาร นิตยสาร บรรจุภัณฑ์ ฯลฯ
- 3) สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

4) สื่อโฆษณากลางแจ้ง ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นป้ายคัดเอาท์ ป้ายบิลบอร์ด ป้ายไวเนล ป้ายสามมิติ (ไตรวิชั่น) เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ ชั้นจัดแสดงสินค้า บูธจัดแสดงสินค้า ฯลฯ

5) สื่อโสตทัศน ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพสไลด์ ฯลฯ

ความสำคัญของสื่อที่ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ สื่อ ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญ คือ

- 1) เพื่อการถ่ายทอดหรือบอกข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รับทราบ
- 2) เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง
- 3) เพื่อเป็นการสร้างความนิยมและภาพพจน์ที่ดีขององค์กร

2.8.2 หลักการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ (Graphic)

“การออกแบบสิ่งพิมพ์ หรือ Graphic Design” คือ การออกแบบเพื่อการเผยแพร่ เป็นงานออกแบบที่มุ่งชักชวน เรียกร้อง หรือเผยแพร่ ผลิตภัณฑ์ บริการ และความคิดต่างๆ ซึ่งเป็นงานในลักษณะการพิมพ์งานออกแบบบรรจุภัณฑ์ งานโฆษณา ภาพถ่ายภาพยนตร์ วิดีทัศน์ โทรทัศน์ นิทรรศการ เป็นต้น การออกแบบสิ่งพิมพ์ เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบสื่อสาร (Communication Design) สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมาก คือ ผู้ออกแบบจะต้องมีทักษะเกี่ยวกับการทำงาน มีแนวคิดที่ก้าวหน้าทันสมัย ทั้งความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งเทคนิคต่าง ๆ

หลักการดำเนินการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) เป้าหมายของการออกแบบ คืออะไร (Objective)

ผู้ออกแบบต้องรู้เป็นอันดับแรกว่าจะบอกกล่าวเรื่องราวข่าวสารอะไรแก่ผู้รับ เช่น ทฤษฎี หรือหลักการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งต้องรู้วิธีการนำเสนอว่ามีวัตถุประสงค์อะไร เช่น ส่งเสริมการขาย ให้ความรู้ หรือความบันเทิง เป็นต้น

- 2) กลุ่มเป้าหมายที่รับข่าวสาร คือใคร (Target)

ผู้ออกแบบควรระบุให้ได้ว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นหญิง เป็นชาย หรือบุคคลทั่วไป และมีช่วงอายุเท่าไร เพื่อนำไปสู่การนำเสนอให้ตรงจุดกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ

- 3) สิ่งที่ต้องการจะสื่อ คืออะไร

วิธีการที่จะสื่อความหมายกับผู้รับที่มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้แล้ว ทำให้ผู้ออกแบบสื่อความหมายได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้ภาษา ข้อความและสื่อที่เป็นนามธรรม หรือสัญลักษณ์และเครื่องหมายภาพประกอบต่าง ๆ ได้เหมาะสมตามระดับความสามารถในการรับรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำข่าวสารนั้น ๆ

- 4) จะนำพาข่าวสารไปด้วยกรรมวิธีใด

ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงสื่อในการนำเสนอข่าวสารว่า ควรใช้รูปแบบใดจึงจะได้ผลและควรจะใช้วิธีการอย่างไร จึงจะสามารถโน้มน้าวจิตใจ และสื่อความหมายต่อผู้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ใช้ป้ายโฆษณา โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

องค์ประกอบของสิ่งพิมพ์โฆษณา

1) Headline, Slogan พาดหัว/หัวเรื่อง มีความสามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายได้ และนำความสนใจไปถึงภาพหรือรายละเอียดด้วย

2) Illustration, Photo ภาพประกอบ ต้องสวยงามและสอดคล้องเหมาะสมกับสินค้า

3) Body Text, Body Copy ข้อความโฆษณา ต้องชี้แจงรายละเอียดได้

4) Brand, Logo, Symbol, Trade mark ชื่อสินค้า ทำให้เกิดความจดจำ

หัวเรื่องที่ดี

1) Brevity สั้น, กระชับ

2) Clarity กระจ่างชัดเจน

3) Aptness ความเหมาะสมกับสินค้าและกลุ่มเป้าหมาย

4) Interest มีความน่าสนใจ

เกณฑ์การสร้างภาพ

1) รูปภาพควรบอกคุณสมบัติของสินค้า

2) เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

3) รู้จักเอาความเด่นของสินค้ามาใช้

4) สอดคล้อง ไม่ควรเกินความจริง

5) การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว

6) การสร้างความสัมพันธ์ของสินค้ากับเหตุการณ์

2.8.3 ประเภทของการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์

1) ความหมายของเครื่องหมาย หรือ สัญลักษณ์

เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ (Logo) เป็นผลของการออกแบบกราฟิกที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ (Symbolism) อันได้แก่ ภาพสัญลักษณ์และเครื่องหมายต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างเอกลักษณ์ ได้แก่ สินค้าและบริษัทผู้ผลิตเช่นการออกแบบตราสัญลักษณ์ของสินค้า และบริษัทให้มีเอกลักษณ์แบบเฉพาะตนเอง เพื่อความจำความเชื่อถือ และตราจริงผู้บริโภคตลอดไป ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

(1) สัญลักษณ์ (Symbol) มีลักษณะเป็นเครื่องมือที่ไม่ใช้ตัวอักษรประกอบ ใช้สำหรับแสดงบอกถึงการร่วมกัน เช่น บริษัท องค์กร สถาบันที่ก่อตั้งขึ้นโดยกฎหมาย

(2) ภาษาภาพ (Pictograph) ไม่ใช้ภาษาทางตัวอักษรประกอบ แต่ใช้ภาพบอกแทน หรือสื่อความหมายด้วยภาพให้ทราบถึงทิศทาง กิจกรรม หรือแทนสิ่งเฉพาะเช่น เครื่องหมายบอกทิศทางความปลอดภัย การคมนาคม

(3) เครื่องหมายตัวอักษร (Letter Marks) มักอยู่ในรูปตัวอักษรที่เกิดจากการย่อเอาตัวอักษรออกมาจากคำเต็ม หรือชื่อเต็มขององค์กร บริษัท สถาบันต่างๆ ออกมาใช้เป็นเครื่องหมายแสดงแทน

(4) ชื่อหรือคำเต็มที่เป็นตัวอักษร (Logo) และอ่านออกเสียงได้ตามหลักไวยากรณ์ของภาษาโดยใช้ตัวอักษรเพียงเท่านั้น

(5) เป็นการผสมผสานระหว่างภาพและตัวอักษร (Combination Marks) เข้ามาใช้ร่วมกัน และสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม

(6) เครื่องหมายการค้า (Trademarks) ซึ่งอาจจะมีได้หลายลักษณะที่ได้กล่าวไว้ทั้ง 5 ประการ ขึ้นอยู่กับว่าเจ้าของกิจการต้องการให้เครื่องหมายของตนเองอยู่ในลักษณะใด ก็เลือกใช้ตามความเหมาะสม

2) เครื่องหมาย หรือ สัญลักษณ์ (Logo) ใช้เพื่ออะไร

(1) ด้านจิตวิทยา คือ การต้องการให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึก ความเชื่อมั่น เกิดความเข้าใจในตัวสินค้าและยอมรับในตัวสินค้า และที่สำคัญคือความต้องการที่จะสร้างให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกประทับใจ

(2) ด้านพฤติกรรม คือ การต้องการให้ผู้บริโภคแสดงพฤติกรรมตอบสนองพอใจของเอกลักษณ์องค์กร

(3) ด้านภาพพจน์ คือ ต้องการให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดี มีความนิยมชมชอบต่อผู้ผลิต

3) ประโยชน์ของเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ (Logo)

สามารถใช้สื่อสารข้อมูลข่าวสารในช่วงเวลาที่สั้น ใช้พื้นที่น้อยกว่าการใช้ข้อความหรือวลี ขนาดของสัญลักษณ์สามารถย่อ/ขยายได้ตามขนาดที่ต้องการ มีการนำไปใช้อย่างสากล ทั้งนี้เนื่องจากสามารถที่จะสื่อความหมายให้ผู้มาเยือนที่ไม่เข้าใจภาษาท้องถิ่นเข้าใจได้ สามารถทำให้กลุ่มลูกค้า จดจำได้ง่ายขึ้น

และสื่อให้เห็นถึงควมมีเอกลักษณ์ทางธุรกิจเป็น Band name ทางการตลาด ที่สร้างความน่าเชื่อถือ และ ภาพพจน์ที่ดี

4) หลักการออกแบบเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ (Logo)

- (1) เป็นภาพตัดทอนที่ง่ายแก่การเข้าใจ
- (2) เด่น สะดุดตา สื่อความหมายได้ชัดเจน
- (3) เป็นเอกภาพ คือ เป็นเรื่องราวของเรื่องๆ เดียว
- (4) ลักษณะของเส้นและรูปทรง แสดงได้ตามลักษณะงาน
- (5) มีรายละเอียดน้อยจะดูได้ดีกว่ามีรายละเอียดมาก
- (6) การคิด ควรมีความคิดหลักแล้วกระจายออกไป ไม่ควรคิดหลายรูปแบบ
ควรจะพัฒนาจากรูปแบบเดียวจะง่าย

2.8.4 แผ่นพับ (Folders)

“แผ่นพับ” มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Folder(s) แต่นิยมเรียกว่า โบรชัวร์ (Brochure) หมายถึง เอกสารที่เย็บเป็นเล่มบาง ๆ และมีลักษณะคล้ายคลึงกัน “แผ่นพับ” สามารถพับได้ตั้งแต่ 4-80 หน้า (หน้า-หลัง) แต่นิยมใช้กระดาษ A4 พับเป็น 3 ตอน 6 หน้ามากที่สุด เนื่องจากสะดวก และประหยัด แผ่นพับจะมีขนาดเล็ก พกพาได้สะดวก รวมทั้งแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนๆได้โดยไม่ต้องมีเลขหน้ากลาง

การกำหนดขนาดและรูปแบบของแผ่นพับ

- 1) แผ่นพับ มีลักษณะคล้ายแผ่นปลิว แต่มีขนาดใหญ่กว่า (เมื่อคลี่ออกมา) เนื่องจากถูกออกแบบให้บรรจุรายละเอียด ได้มากกว่าใบปลิว มีได้ตั้งแต่ 2-5 ทบ หรือมากกว่า
- 2) วิธีการพับมีหลายแบบ เช่น พับทบกันไปมาเท่ากันทุกด้าน, พับไม่เท่ากันทุกด้าน และในปัจจุบันมีการออกแบบให้มีลูกเล่นมากมายจะเป็น ไคคัต พ็อพอัพ ดึง ฯลฯ
- 3) การผลิต รูปแบบของแผ่นพับจะเป็นกระดาษแผ่นเดียว พิมพ์ทั้งสองหน้า พับอย่างน้อย 1 พับ
- 4) เนื่องจากแผ่นพับมีวิธีการพับหลายแบบและไม่มีเลขหน้ากลางกับเหมือนกับหนังสือ ที่จะบังคับให้ผู้อ่าน อ่านไปที่ละหน้า ดังนั้นผู้ทำแผ่นพับจึงต้องออกแบบจัดเรียงลำดับการเสนอข้อความและรูปภาพในการโฆษณาให้เหมาะสม มิฉะนั้นผู้อ่านจะเกิดความสับสนได้ง่าย

องค์ประกอบและการจัดวางองค์ประกอบในการออกแบบ “แผ่นพับ” ที่ต้องกำหนดและวางแผนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ คือ

1) พาดหัว มักเป็นตัวอักษรที่ใหญ่หรืออยู่ในตำแหน่งที่เด่น อยู่ด้านหน้าของแผ่นพับและนิยมวางไว้ในส่วนบนของหน้าแผ่นพับ เป็นข้อความสั้นๆ เข้าใจง่าย

2) ภาพประกอบ มักวางอยู่หน้าเดียวกับพาดหัว (แต่ไม่จำเป็นต้องมีคู่กันเสมอ) เป็นภาพที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ตามข้อความอาจมีภาพประกอบเล็กๆ เพื่อใช้ประกอบเนื้อหา

3) ข้อความ พื้นที่ มีจำกัดข้อความเนื้อหาจึงมักมีขนาดเล็ก แต่ไม่ควรเล็กกว่า 12 พอยต์ ควรใช้ตัวอักษรสีเข้มบนพื้นอ่อน ดีกว่าตัวอักษรสีอ่อนบนพื้นเข้ม ควรใช้แบบอักษรเพียง 1-2 แบบ การวางข้อมูลต้องคำนึงถึงลำดับการอ่านให้ถูกต้อง ควรเว้นพื้นที่ว่างไว้เพื่อไม่ให้มีข้อความมากเกินไป เพราะจะทำให้หน้าเปื้อน

4) ภาพสินค้าและตราสัญลักษณ์ ภาพสินค้าอาจนำมาเป็นภาพประกอบในหน้าแรกของแผ่นพับได้ หากภาพสินค้าไม่ใช่ภาพหลัก ควรมีภาพสินค้าอยู่ในแผ่นพับด้วย ตราสัญลักษณ์ควรอยู่ที่ด้านหน้าแผ่นพับรวมกับพาดหัวหรือภาพประกอบหลัก ควรมีตราสัญลักษณ์ในตอนท้ายของแผ่นพับด้วย เพื่อย้ำเตือนถึงสินค้าและสัญลักษณ์

ข้อดีของแผ่นพับ ผลิตและปรับปรุงได้ง่าย เพิ่มโอกาสให้การขาย สร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร ลดต้นทุน ประหยัด ลดเวลา ในการตอบคำถาม ขนาดเล็ก พกพาสะดวก ผู้อ่านสามารถอ่านซ้ำได้เมื่อต้องการ

ข้อควรคำนึงในการออกแบบแผ่นพับ หน้าแรกของแผ่นพับต้องออกแบบให้สวยงามสะดุดตา และน่าหยิบมาอ่าน จัดเรียงลำดับเนื้อหาให้เหมาะสม เพราะแผ่นพับไม่มีเลขหน้ากำกับ ผู้อ่านอาจสับสนได้ ควรจัดทำโครงร่าง (Layout) การนำเสนอเนื้อหา ภาพ, กราฟิกประกอบ ฯลฯ ควรพับง่ายไม่ซับซ้อน หลีกเลี่ยงการใช้แผ่นพับที่มีหลายหน้า เพราะอ่านยาก นำเสนอข้อมูลให้จบในแต่ละส่วนที่พับ หากจำเป็นต้องข้ามส่วน ควรออกแบบให้สะดวกหรือต่อเนื่อง เข้าใจง่าย ภาพหรือกราฟิกที่ใช้ประกอบ ควรส่งเสริมหรือสอดคล้องกับเนื้อหา

2.8.5 โรลอัพ (Roll-up)

โรลอัพ (Roll-up) หรือป้ายนิทรรศการเคลื่อนที่ หรือที่มีชื่อเรียกเล่นๆ ว่า เรือใบ ประกอบด้วยเสาและผ้าใบสี ๆ มีรูปสวย ๆ เอาไว้ซึ่งเหมือนใบเรือ กำลังเป็นที่นิยมสำหรับจัดนิทรรศการของหน่วยงานต่าง ๆ เพราะใช้ง่ายดี สีสันสวยงาม ทำให้ไม่ต้องเปลืองแรง เปลืองเวลา หลากๆองค์กร ใช้การทำสื่อประชาสัมพันธ์โดยโรลอัพ (Roll-up) กันมากขึ้น คือ

- 1) สะดวก สบาย ง่ายต่อการเก็บรักษา
- 2) ประหยัดพื้นที่
- 3) ราคาถูกกว่า การจ้างทำสื่อโฆษณาประเภทอื่น
- 4) ไม่เปลืองแรง ไม่เปลืองเวลา
- 5) รูปแบบสีสันสะดุดตา ผู้พบเห็น

ภาพที่ 2.11 แผ่นพับ และรอล็อพ

ที่มา: www.lovepik.com, www.pikbest.com

2.9 แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (สากล, 2525) หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกมีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม และมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการปรับปรุงสภาพทางสังคมของกลุ่มในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน (สถาบันวิจัยสังคม, 2544) นับเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาประเทศ เนื่องจากอาจมีโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยหน่วยงานภาครัฐ มีปัญหาความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นโดยหน่วยงานภาครัฐขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การสร้างการมีส่วนร่วมและเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาของรัฐบาลจะช่วยลดและแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากความไม่รู้ไม่เข้าใจต่อกัน ดังนั้น ประชาชนจึง

ควรต้องเข้ามามีส่วนร่วม และรัฐจะต้องเห็นความสำคัญพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของโครงการ ซึ่งการแสดงออกของความคิดเห็นจึงมี 2 แบบ คือ ความคิดเห็นในเชิงบวก (Positive Attitude) และความคิดเห็นในเชิงลบ (Negative Attitude) การแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการพัฒนาของรัฐแล้ว ยิ่งเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐและประชาชนควรได้รับรู้ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จร่วมกันต่อไป

วิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี (สถาบันวิจัยสังคม, 2544) ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุดออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับที่ต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี ยกตัวอย่างเช่น การแจกใบปลิว การจัดนิทรรศการ หรือการเปิดแถลงข่าว

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็น กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากขึ้น เพื่อที่จะทำให้มีประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ หรือการเปิดประชุมเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ แล้วขอความร่วมมือประชาชนในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ คือระดับการมีส่วนร่วมเพื่อประเมินการดำเนินงาน หรือระบุประเด็นหรือข้อผิดพลาดต่างๆ เช่น การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การจัดประชุมและการเปิดรับฟังความคิดเห็นในวงกว้าง เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับที่ทำให้การมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น ทำให้ทุกฝ่ายต้องรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการเหมาะสมหรือไม่ที่จะใช้สำหรับเป็นประเด็นในการพิจารณาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการใช้อำนาจตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนดำเนินงานโครงการร่วมกัน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

6. ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบ

หรือประเมินผลอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชน โดยการทำการสำรวจเพื่อให้ประชาชนประเมิน เป็นต้น

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงประชามติ 2 ประการ คือ ประการแรกการลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใดและประการที่สองในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีเงื่อนไขอย่างน้อย 3 ประการ คือ (นิรันดร์, 2524)

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

การให้ชาวบ้านกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนได้แสดงทัศนะ และความเห็นของตนเองกับทุกคนที่อยู่ร่วมชุมชนเดียวกันได้รับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และการแก้ไขต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้ที่รู้เรื่องราวต่างๆ ความต้องการ และเงื่อนไขต่างๆในชุมชนที่ดีที่สุด คือผู้ที่อยู่ในชุมชนตรงนั้นเอง มิใช่จากคนภายนอกที่จะมากำหนดความเป็นอยู่ของคนตรงนั้นได้ ดังนั้นการทำงานใดๆในชุมชนที่อาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงเป็นการรวมพลัง เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนนั้นๆ

กิจกรรมในลักษณะนี้ ได้แก่ กำหนดให้มีวันกวาดถนน หรือณรงค์ให้เกิดกิจกรรม เช่น การเก็บขยะกันเถาะ มาทำทางเดินเท้ากันเถาะ หรือมาทำความสะอาดคลองกันเถาะ เป็นต้น การเริ่มต้นที่กิจกรรมเล็กๆ ให้เกิดมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำงานเล็กจนสำเร็จได้ ก็จะสามารถหาหนทางที่จะขยายไปสู่กิจกรรมงานที่ใหญ่ขึ้นได้ เช่น การสร้างบ้าน สร้างที่อยู่อาศัย หรือการสร้างศูนย์รวมของชุมชน เช่นนี้แล้ว จึงจะเห็นได้ว่า กระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญมาก กระบวนการมักจะเริ่มต้นที่การศึกษาหาข้อมูล เรียนรู้การจัดการในชุมชน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งการพิจารณาโอกาสที่จะหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การออกแบบที่อยู่อาศัยให้เพียงพอ และตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้อยู่อาศัยได้” (ปฐมมา, 2544)

จากความหลากหลายของการมีส่วนร่วม ดังนั้นเทคนิคที่จะใช้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจึงมีหลากหลายวิธี ดังจะยกตัวอย่างเทคนิคที่สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน ดังนี้ (นิรันดร์ชัย, 2547)

1. เทคนิคการจัดทำแผนที่ความคิด และสร้างอนาคตร่วมกัน (Mind Map and Future Search Conference) เป็นวิธีการช่วยบันทึกความคิดไว้เพื่อให้ได้เห็นความต่อเนื่องที่เป็นระบบ หลากหลาย ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจน อย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง อีกทั้งเพิ่มความหลากหลายเข้าไปได้ และการสร้างอนาคตร่วมกัน เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อให้คนในองค์กรหรือชุมชนมีส่วนร่วมคิดถึงอดีต วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และร่วมวางแผนงาน

สำหรับอนาคตขององค์กร/ชุมชนนั้นๆ ให้เป็นไปตามที่คนส่วนใหญ่ต้องการ โดยวิธีการ และข้อควรคำนึงถึงสำหรับเทคนิคการสร้างอนาคตร่วมกัน คือ กระบวนการควรต้องประกอบด้วย การวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีต เพื่อเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาและแนวโน้มในปัจจุบัน วิเคราะห์และสังเคราะห์ สภาพการณ์ในปัจจุบัน เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาหรือความพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ สร้างจินตนาการ ถึงอนาคตที่ต้องการ และนำประเด็นที่ได้รับมาคิดวางแผนดำเนินงานต่อไป

2. เทคนิค AIC (เอ.ไอ.ซี.) เทคนิคนี้คือ Appreciation Influence Control และควรนำเทคนิค การทำแผนที่ความคิดและการสร้างอนาคตร่วมกัน มาใช้ร่วมด้วย โดยหลักการ คือ กระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตน โดยชี้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ โดยกระทำจากตัวแทนชาวบ้านกลุ่มต่างๆ มาร่วมกันวางแผนอย่างจริงจังทำให้มีประสบการณ์ในการค้นหาปัญหาของชุมชนและวางแผนแก้ไขต่อไป เน้นการวางแผนเป้าหมายการพัฒนาแล้ว รวมพลังการพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ และตัวชาวบ้านเองจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ และมีพลังในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนา ช่วยทำให้นักพัฒนา หรือวิทยากรจากภาครัฐที่เข้าร่วมงาน ได้มีโอกาสใกล้ชิดประชาชนมากขึ้น

3. เทคนิคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยหลักการ คือชุมชนต้องมีความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน เข้ามามีส่วนร่วมกัน ซึ่งเป็นความจำเป็นที่นักพัฒนาต้องปลูกการมีส่วนร่วมนี้ให้ได้ จากนั้นจึงเกิดความริเริ่มพึ่งตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และมีความรู้สึกรับผิดชอบที่จะเป็นเจ้าของชุมชน โดยดำเนินการไปตามลำดับ คือ 1). ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ชุมชน 2). ร่วมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน พร้อมแนวทางแก้ไข 3). ร่วมเลือกวิธีที่เหมาะสมจากแนวทางเลือกต่างๆ แล้ววางแผนแก้ไขปัญหา 4). แบ่งความรับผิดชอบดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน 5). ร่วมติดตามและประเมินผลโครงการที่ดำเนินการ

2.10 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัฐพงศ์ ปิ่นแก้ว, พัสตราภรณ์ ทิพย์โสธร: การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมปากคลองสวนหมากเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่จัดอยู่ในประเภทวัฒนธรรมนามภูมิทัศน์ โดยพื้นที่องค์ประกอบเกี่ยวเนื่องทางวัฒนธรรมนั้น คือ บริเวณพื้นที่ตั้งแต่วัดสว่างอารมณ์ ยาวมาจนถึงวัดพระบรมธาตุ ซึ่งผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จะมาไหว้พระ และศึกษาประวัติศาสตร์ แนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมควรมีการฟื้นฟูชีวิตให้คืนกลับมาสู่ชุมชนด้วยการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเป็นย่านการค้าดั้งเดิม โดยใช้วิถีชีวิตนาคการค้า

วรินทร์ ไซยสิทธิ์ และวรวิทย์ สุเมธ: การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา สถานีรถไฟลำพูน จังหวัดลำพูน ผลวิจัยได้สรุปแนวคิดในการนำเสนอผ่านทุนวัฒนธรรมของพื้นที่เขตเมืองเก่าจังหวัดลำพูน ซึ่งแบ่งพื้นที่จัดสรรเพื่อการพัฒนาพื้นที่ดังต่อไปนี้ 1) การอนุรักษ์อาคารทรงมนิลาเดิม 2) การออกแบบอาคารใหม่ ที่แสดงออกถึงความทันสมัยทางวัฒนธรรมผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรม 3) การปรับปรุงพื้นที่สวนป่ารก

ร่างบริเวณข้างเคียง การวิจัยนี้ถือเป็นแนวทางในการนำภูมิทัศน์วัฒนธรรมไปต่อยอดในการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของพื้นที่ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกด้านอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว และผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ นอกจากนั้นแล้ว จากการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ยังได้รับผลพลอยได้เป็นกระบวนการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่อื่นๆ ได้อีกด้วย

มัทณี ปราโมทย์เมือง (2562) โครงการวิจัย เรื่อง “การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี “กำฟ้า” สืบสานวัฒนธรรมไทยพวน จังหวัดลพบุรี” พบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการออกแบบและผลิตต้นแบบสื่อประชาสัมพันธ์ ประเมินความพึงพอใจรูปแบบใหม่ของสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี “กำฟ้า” สืบสานวัฒนธรรมไทยพวน จังหวัดลพบุรี ใช้วิธีดำเนินการวิจัย ด้วยการศึกษเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน มีศึกษาค้นคว้าข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งทางวิชาการและกึ่งวิชาการ ก่อนนำเข้าสู่กระบวนการออกแบบและการพัฒนารูปแบบใหม่ของสื่อประชาสัมพันธ์และบรรจุภัณฑ์ โดยผลการประเมินความพึงพอใจของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ตัวใหม่ของกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ มีความพึงพอใจมากที่สุด ข้อ 1 คือ ด้านรูปแบบของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ โดยรวมมีความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.64 และด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ มีความพึงพอใจมากที่สุด ข้อ 1 และ ข้อ 5 คือ รูปแบบสวยงามดูผ่อนคลาย สบายตา เกิดความรู้สึกหวนคิดถึงและบรรจุภัณฑ์มีการนำสื่อ/หรืออัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยพวนมาใช้ได้เป็นอย่างดี ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของสื่อประชาสัมพันธ์ตัวใหม่ของกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.36 ผลการพิจารณาจากหวัช้อย่อยของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า กลุ่มเป้าหมายได้ให้ความสนใจ/พอใจต่อผลงานสื่อประชาสัมพันธ์ ข้อ 1 คือ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์ตัวใหม่ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.65

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีวิธีดำเนินการวิจัย

- 1) การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นด้วยการทบทวนวรรณกรรม
- 2) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1 สํารวจข้อมูลเบื้องต้น
- 3) สรุปรูข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้น
- 4) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสํารวจ
- 5) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงลึก
- 6) สรุปรูข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก
- 7) การวิเคราะห์ และประมวลผล
- 8) กำหนดแนวคิด และการสร้างแบบร่างต้นแบบ
- 9) สร้างต้นแบบภูมิทัศน์ เส้นทางท่องเที่ยว โฮมสเตย์ที่พัก การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และสื่อ

ประชาสัมพันธ์

- 10) นำการออกแบบที่ได้ไปนำเสนอต่อกลุ่มเป้าหมาย
- 11) ปรับแก้ไข ดำเนินการทำแบบนำเสนอการใช้งานพื้นที่
- 12) การถ่ายทอดเทคโนโลยี และ การนำไปใช้ประโยชน์
- 13) นำผลที่ได้จากทดลองใช้จริง มาสรุป และอภิปรายผลการศึกษา และจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
- 14) เผยแพร่ผลงานวิจัย

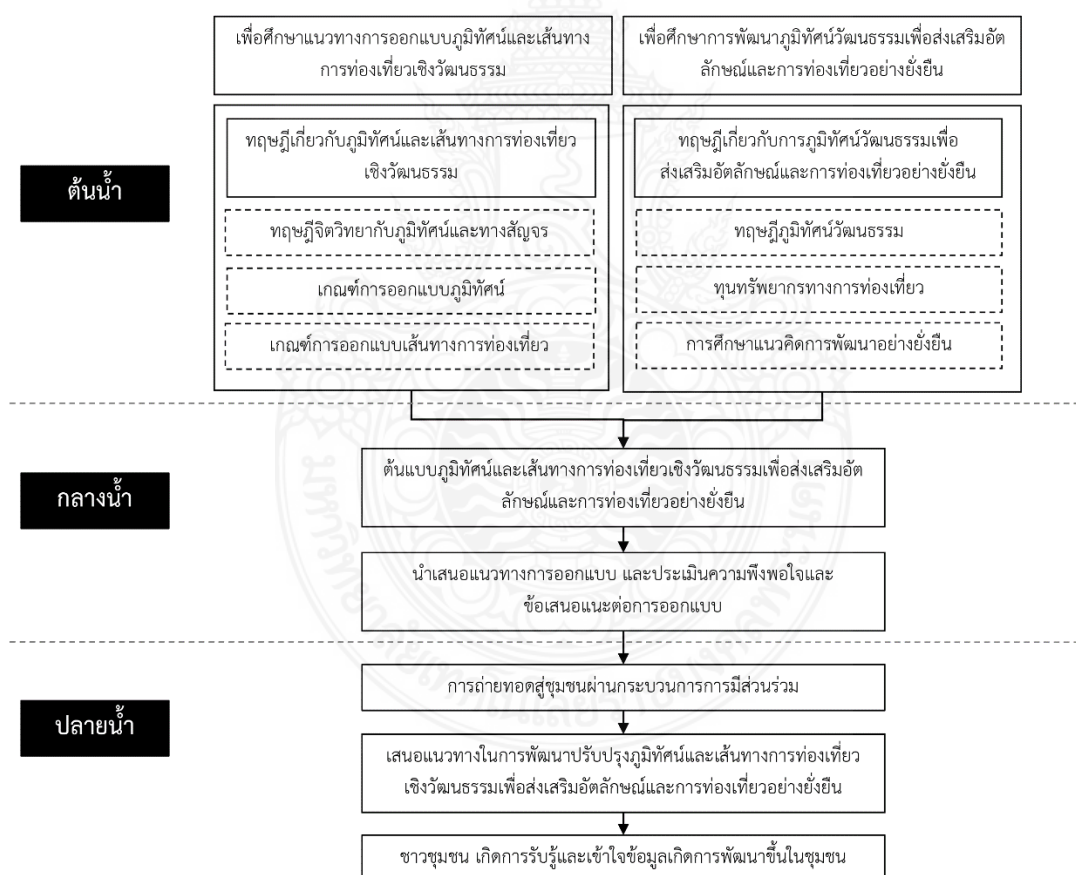
และในแต่ละโครงการวิจัยย่อย ดังนี้

3.1 กระบวนการการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โครงการวิจัยตามแผนงาน การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านเขายี่สาร อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วยวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1) การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นด้วยการทบทวนวรรณกรรม
- 2) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1 สํารวจข้อมูลเบื้องต้น
- 3) สรุปรูข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้น
- 4) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสํารวจ

- 5) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงลึก
- 6) สรุปข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก
- 7) การวิเคราะห์ และประมวลผล
- 8) กำหนดแนวคิด และการสร้างแบบร่างต้นแบบ
- 9) สร้างต้นแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยว
- 10) นำการออกแบบที่ได้ไปนำเสนอต่อกลุ่มเป้าหมาย
- 11) ปรับแก้ไข ดำเนินการทำแบบนำเสนอการใช้งานพื้นที่
- 12) การถ่ายทอดเทคโนโลยี และ การนำไปใช้ประโยชน์
- 13) นำผลที่ได้จากทดลองใช้จริง มาสรุป และอภิปรายผลการศึกษา และจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
- 14) เผยแพร่ผลงานวิจัย

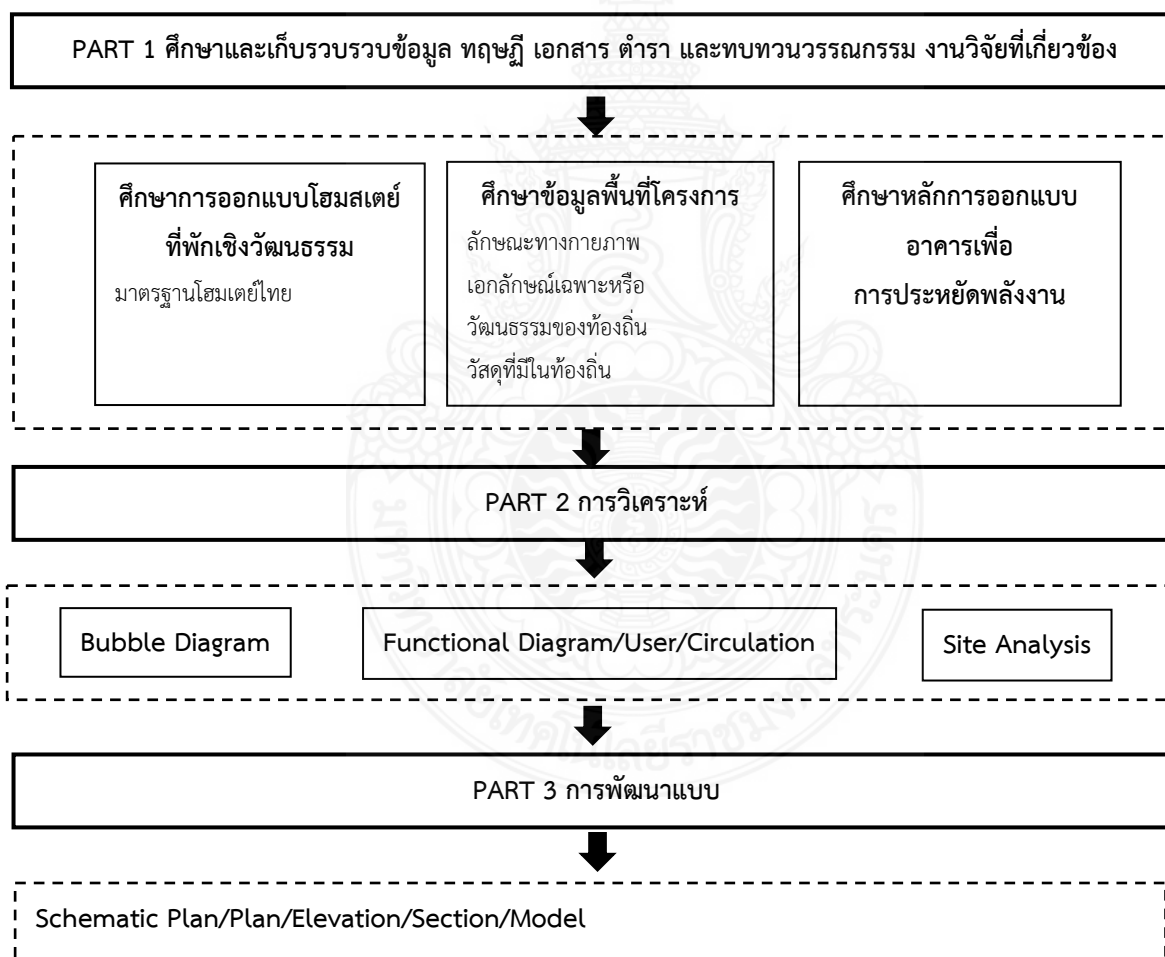
ภาพที่ 3.1 กระบวนการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ที่มา: พิมพวรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

3.2 กระบวนการการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

โครงการวิจัยตามแผนงาน การออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วยวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์, แบบสำรวจ
- 3) การแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
- 4) การวิเคราะห์ การสรุปผล และการประมวลผล
- 5) กำหนดแนวคิดและสร้างแบบร่างแนวทางการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ 3.2 กระบวนการการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

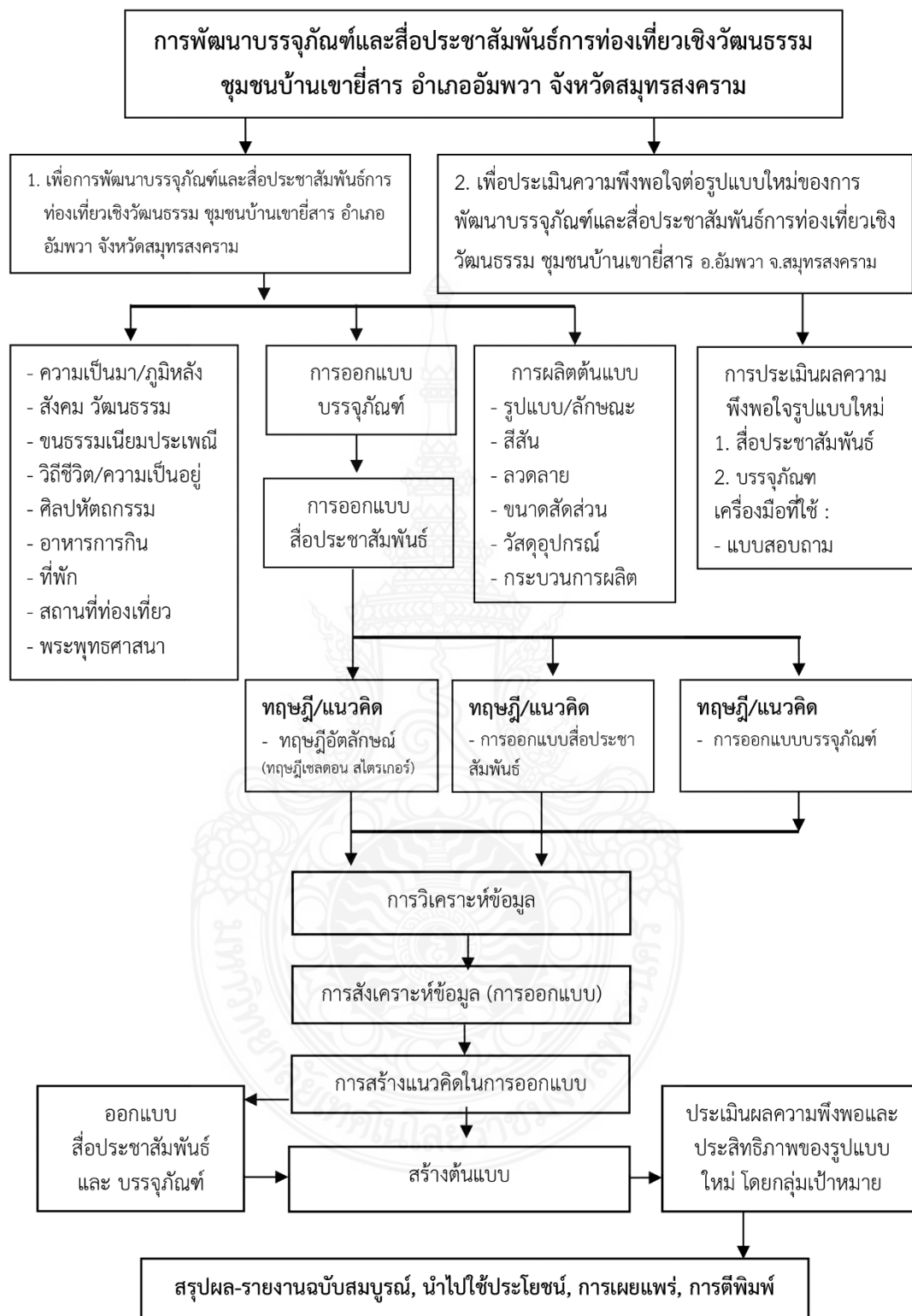
ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

- 6) สร้างต้นแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม
- 7) ประเมินผลความพึงพอใจ และการสรุปผลประเมิน
 - ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 8) การเขียนสรุปและจัดทำรายงาน
- 9) การตีพิมพ์-การเผยแพร่ และการนำไปใช้ประโยชน์

3.3 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โครงการวิจัยตามแผนงาน การออกแบบโฮมสเตย์ ที่พักเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอดำรงวิทยารัษฎนคร จังหวัดตรัง ซึ่งประกอบด้วยวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์, แบบสำรวจ
- 3) การแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
- 4) การวิเคราะห์ การสรุปผล และการประมวลผล.
- 5) กำหนดแนวคิด และ สร้างแบบร่าง แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ และศูนย์จัดจำหน่ายสินค้า
- 6) สร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์ สื่อประชาสัมพันธ์ แผนที่ท่องเที่ยวชุมชน จัดภูมิทัศน์ และแหล่งจำหน่ายสินค้าชุมชน
- 7) ประเมินผลความพึงพอใจและการสรุปผลประเมิน
 - ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 8) การเผยแพร่ การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี และ การนำไปใช้ประโยชน์
- 9) สรุปและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์
- 10) การตีพิมพ์บทความวิจัย ระดับชาติ

ภาพที่ 3.3 กระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ที่มา: มัทธนีย์ ปราโมทย์เมือง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาศักยภาพและทุนทรัพยากรเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

บริบทพื้นที่ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยพบว่า พื้นที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นทุนเดิม ดังนั้นแล้วเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน จึงได้มีโครงการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงครามนี้

โดยผู้วิจัยได้นำทุนเดิมที่มีในชุมชน เช่น วัฒนธรรมประเพณี อาหารท้องถิ่น กิจกรรมในชุมชน เช่น การเผาถ่าน ย้อมผ้า รวมไปถึงวัสดุที่มีในท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ในงานก่อสร้างได้ คือ ไม้โกงกาง และใบจาก

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และเพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอื่นๆได้

4.2 ผลการวิเคราะห์การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยมีกระบวนการในโครงการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งขั้นตอนในการออกแบบดังนี้ จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นด้วยการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องการออกแบบภูมิทัศน์ เส้นทางการท่องเที่ยว และการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม

4.2.1 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1

ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1 ศึกษาสภาพทางกายภาพ อัตลักษณ์และวัฒนธรรมของพื้นที่ และพื้นที่เชื่อมโยงโดยรอบชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถสรุปข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1 พบว่ามีพื้นที่บริเวณพื้นที่ใกล้กับวัดเขายี่สาร เป็นพื้นที่เป็นศูนย์กลางชุมชน มีสถานที่ต่างๆ และกิจกรรมต่างๆรองรับการท่องเที่ยวได้ จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา

ภาพที่ 4.1 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1

ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

4.2.2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 2

ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในระยะที่ 2 การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่ใช้งานพื้นที่สำรวจและรังวัดพื้นที่เดิม เพื่อที่จะปรับปรุงเพื่อนำไปพัฒนาจัดทำแบบนำเสนอทางสถาปัตยกรรม สามารถสรุปข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 2 พบว่าพื้นที่ต้องการการออกแบบแต่ละการใช้งานให้เป็นสัดส่วนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ พื้นที่จอดรถ พื้นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว และพื้นที่ที่สามารถสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นได้ และสามารถเชื่อมต่อกับสถานที่สำคัญๆ ในพื้นที่ได้

ภาพที่ 4.2 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 2

ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

4.2.3 ผลงานการออกแบบ

เมื่อทำการวิเคราะห์ ประมวลผล และออกแบบนำเสนอภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำแนวคิดการออกแบบพื้นที่โดยเน้นเชื่อมโยงการใช้งาน เพื่อรองรับทุกกิจกรรม และรักษาสภาพเดิมของสถานที่ที่สำคัญเอาไว้ ได้แก่ โบราณสถาน และพื้นที่ว่างริมคลองยี่สาร โดยสามารถจำแนกเป็น 2 ทางเลือกในการออกแบบ

ภาพที่ 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่

ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

1) ทางเลือกที่ 1 เน้นการออกแบบโดยการพัฒนาพื้นที่เดิมให้ดีขึ้น โดยการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ได้แก่ จุดจอดรถ การเข้าถึง และการจัดเก็บขยะ

ภาพที่ 4.4 แนวความคิดในการออกแบบทางเลือกที่ 1

ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

ภาพที่ 4.5 ผังการออกแบบ ทางเลือกที่ 1
ที่มา: พิมพวรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

ภาพที่ 4.6 ทศนียภาพการออกแบบ ทางเลือกที่ 1
ที่มา: พิมพวรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

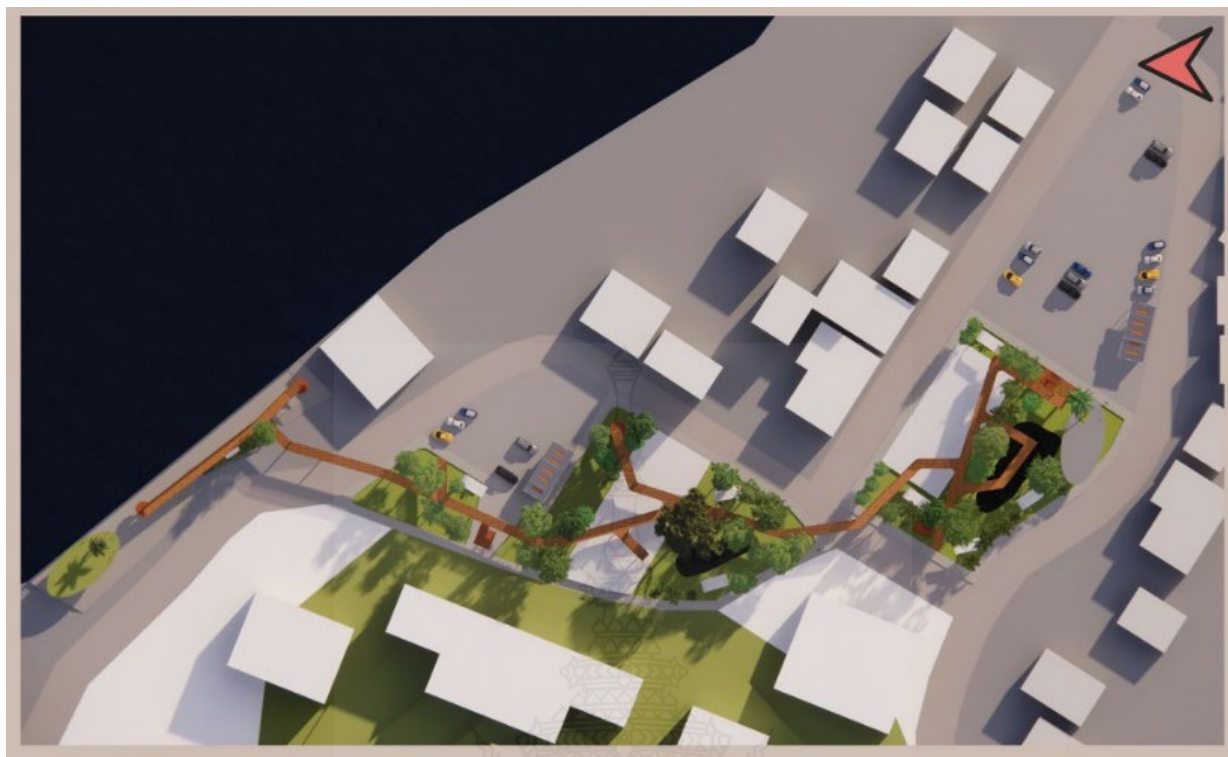

ภาพที่ 4.7 หุ่นจำลองการออกแบบ ทางเลือกที่ 1
ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

2) ทางเลือกที่ 2 ออกแบบโดยเน้นการพัฒนากิจกรรมเดิม และเพิ่มกิจกรรมใหม่เข้าไปในพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่เกิดความน่าสนใจ มีแนวความคิดเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆเข้าไว้ด้วยกัน

ภาพที่ 4.8 แนวความคิดในการออกแบบทางเลือกที่ 2
ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

ภาพที่ 4.9 ผังการออกแบบ ทางเลือกที่ 2
 ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

ภาพที่ 4.10 ทศนียภาพการออกแบบ ทางเลือกที่ 2
 ที่มา: พิมพรรณ รักดีสุวรรณ, ศาสตรา ศรีหาภาค

4.3 ผลการวิเคราะห์การออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยมีกระบวนการในโครงการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งขั้นตอนในการออกแบบดังนี้

4.3.1 PART 1 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และบททวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยผู้วิจัยได้ศึกษาการออกแบบมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ศึกษาข้อมูลพื้นที่โครงการ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ เอกลักษณ์เฉพาะหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น วัสดุที่มีในท้องถิ่น และศึกษาหลักการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน

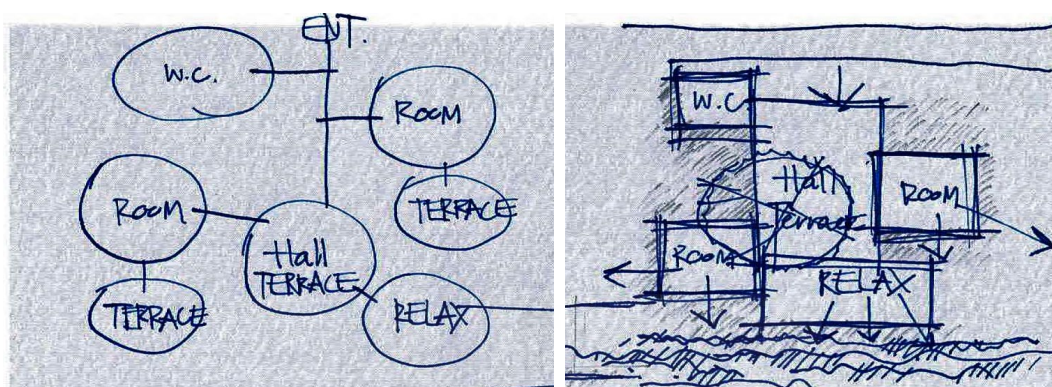
ภาพที่ 4.13 ภาพพื้นที่ชุมชนเขายี่สาร

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

4.3.2 PART 2 การวิเคราะห์

บริบทพื้นที่ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยพบว่า พื้นที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นทุนเดิม ดังนั้นแล้วเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน จึงได้มีโครงการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมบุรี จังหวัดสมุทรสงครามนี้

โดยผู้วิจัยได้นำทุนเดิมที่มีในชุมชน เช่น วัฒนธรรมประเพณี อาหารท้องถิ่น กิจกรรมในชุมชน เช่น การเผาถ่าน ย้อมผ้า รวมไปถึงวัสดุที่มีในท้องถิ่นที่จะสามารถนำมาใช้ในงานก่อสร้างได้ คือ ไม้โกงกาง และใบจาก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น อีกทั้งการออกแบบที่ควรศึกษาให้มีการดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วยออกมาเป็น Bubble Diagram/ Functional Diagram/User/Circulation ผสมกับ Site Analysis เพื่อพัฒนาไปสู่กระบวนการออกแบบในขั้นต่อไป

ภาพที่ 4.14 Bubble Diagram และ Functional Diagram/User/Circulation

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

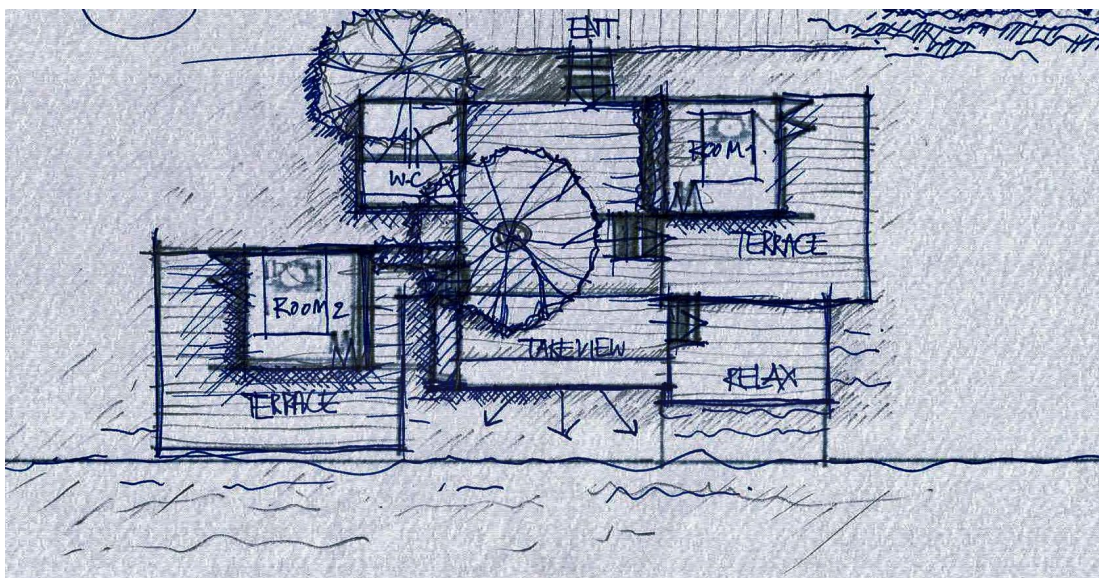

ภาพที่ 4.15 Site Analysis

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

4.3.3 PART 3 การพัฒนาแบบ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบเป็น Schematic Plan ที่มาจากการวิเคราะห์ใน Part 2 โดยพื้นที่สร้างในพื้นที่บ้านของคนในชุมชนได้ โดยแยกออกมาสร้างตัวอาคารแยกโครงสร้าง

ภาพที่ 4.16 Schematic Plan

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

4.3.4 ผลงานการออกแบบ

จากกระบวนการออกแบบผู้วิจัยได้พัฒนาแบบมาสู่ขั้นสมบูรณ์แบบซึ่งเนื้อหาและรายละเอียดของงานวิจัยมีองค์ประกอบดังนี้

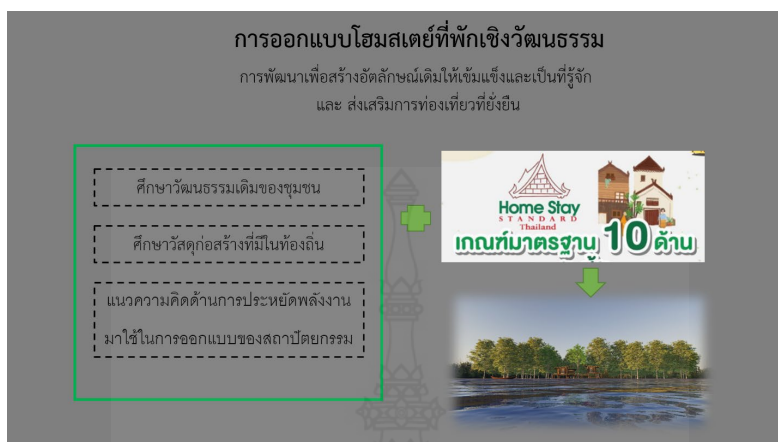
1) แนวความคิดโครงการ

สัมผัสธรรมชาติ ด้วยบริบทพื้นที่ชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม มีแหล่งน้ำ ต้นไม้ ป่าชายเลน ทรัพยากรต่างมากมาย น้ำขึ้นน้ำลง ดังนั้นแล้วเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน จึงได้มีโครงการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงครามนี้

โดยผู้วิจัยได้นำทุนเดิมที่มีในชุมชน เช่น วัฒนธรรมประเพณี อาหารท้องถิ่น กิจกรรมในชุมชน เช่น การเผา ถ่าน ย้อมผ้า รวมไปถึงวัสดุที่มีในท้องถิ่นที่จะสามารถนำมาใช้ในงานก่อสร้างได้ คือ ไม้โกงกาง และใบจาก เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม และเพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอื่นๆได้

โดยใช้หลักการออกแบบทางสถาปัตยกรรม นำเอกลักษณ์เฉพาะหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น เลือกวัสดุ ก่อสร้างที่มีในท้องถิ่น รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นต้นแบบให้ชุมชนและพื้นที่อื่นๆ สามารถก่อสร้างได้อย่างง่าย ด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่น การ

อาศัยหลักการทางธรรมชาติใช้อย่างคุ้มค่า รวมไปถึงหลักการในการประหยัดงานโดยเน้นไปที่ ระบบ Passive ดังภาพแสดงที่ 4.17

ภาพที่ 4.17 แนวความคิด

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

2) รูปผังพื้น

ภาพที่ 4.18 ผังพื้น

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

3) รูปทัศนียภาพ

ภาพที่ 4.19 ภาพทัศนียภาพโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม 1

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

ภาพที่ 4.20 ภาพทัศนียภาพโฮมสเตย์ที่פקเชิงวัฒนธรรม 2

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

ภาพที่ 4.21 ภาพทัศนียภาพโฮมสเตย์ที่פקเชิงวัฒนธรรม 3

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

ภาพที่ 4.22 หุ่นจำลองโฮมสเตย์ที่พักร้างเชิงวัฒนธรรม

ที่มา: รุจิวรรณ อันสงคราม

4.4 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ได้มีการวิเคราะห์การวิจัย ดังต่อไปนี้

4.4.1 ขอบเขตประเภทของการออกแบบ/สร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ ดังนี้

ประเภทบรรจุภัณฑ์

จำนวน 3 ผลงาน

- ป้าย tag ผ้ามัดย้อม

จำนวน 3 แบบ

- ฉลากสติ๊กเกอร์ถ่านไม้โกงกาง

จำนวน 1 แบบ

- กล่องถ่านไม้โกงกางดูดกลิ่น

จำนวน 1 แบบ

ด้านการออกแบบออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ของกล่องถ่านไม้โก่งทางดุดกลื่น ที่เป็นรูปทรงมาตรฐาน เป็นทรงสี่เหลี่ยมที่ง่ายต่อการผลิตและสามารถจัดวางซ้อนทับกันได้ ฉลากสติ๊กเกอร์ถ่านไม้โก่งทาง ใช้กระดาษสติ๊กเกอร์เคลือบเงา ชนิดมัน และป้าย tag ผ้าม้าย้อม ใช้กระดาษอาร์ทการ์ด 130 แกรมม์ โดยใช้ระบบการพิมพ์แบบระบบดิจิทัล ที่มีระบบการพิมพ์ได้หลากหลายสี คมชัด สวยงามและพิมพ์ได้สำหรับจำนวนการผลิตที่ไม่มากนัก จึงเหมาะสำหรับกลุ่มผู้ผลิตฯ ที่เพิ่งเริ่มต้นธุรกิจได้ดี

ด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ จะเน้นถึงรูปแบบ สีเส้นที่เป็นลักษณะแบบเอิร์ธโทน สไตล์แบบธรรมชาติจากสีของตัวผลิตภัณฑ์แต่ละผลิตภัณฑ์เป็นหลัก โดยนำอัตลักษณ์ของพื้นที่ชุมชน มาใช้ประกอบแนวคิด ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลและรู้จักพื้นที่มากยิ่งขึ้น และตอบสนอง ความต้องการต่อหน้าที่ใช้สอยให้ครบถ้วน เหมาะสม รวมทั้งด้านรูปแบบ สีเส้น ลวดลายที่มีความสวยงาม

ประเภทสื่อประชาสัมพันธ์	จำนวน 5 แบบ
- แผ่นพับ	จำนวน 1 แบบ
- ป้ายโรลอัพ	จำนวน 4 แบบ

ด้านการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ฯ ใช้ลักษณะการออกแบบผลงานทั้งหมดของชุดโครงการ ให้มีแนวคิด การออกแบบไปในทิศทางเดียวกัน ให้มีบุคลิกภาพผลงานไปทางเรื่องราวเดียวกัน รวมทั้งการใช้สีตัวอักษร ลักษณะรูปภาพและการจัดหน้า ในการออกแบบจะเน้นถึงความเรียบง่าย สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน ทั้งด้านบริบทพื้นที่ สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชนและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เน้นใช้ ภาพที่เป็นภาพถ่ายเหมือนจริงผสมกับภาพกราฟิกบางจุดเน้นที่สำคัญให้เกิดความร่วมสมัย เน้นเนื้อหา เรื่องราว หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นหลัก เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

4.4.2 ผลการวิเคราะห์การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ได้แก่

1) ป้าย tag ผ้ามัดย้อม

ป้าย tag

สติ๊กเกอร์

ภาพที่ 4.23 ป้าย tag ผ้ามัดย้อม

ที่มา: มัทรี ปราโมทย์เมือง

2) ฉลากสติ๊กเกอร์ถ่านไม้โก่งกาง

ภาพที่ 4.24 ฉลากสติ๊กเกอร์ถ่านไม้โก่งกาง

ที่มา: มัทณี ปราโมทย์เมือง

3) กล่องถ่านไม้โก่งกางตุ๊กตกลิ้ง

ภาพที่ 4.25 กล่องถ่านไม้โก่งกางตุ๊กตกลิ้ง

ที่มา : มัทณี ปราโมทย์เมือง

4.4.3 ผลการวิเคราะห์การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่

1) แผ่นพับ

ภาพที่ 4.26 แผ่นพับ

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง

2) ป้ายโรลอัพ

โรลอัพ

ภาพที่ 4.27 ป้ายโรลอัพ

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง

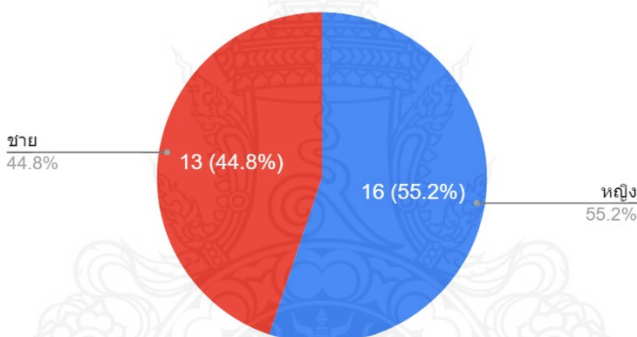
4.5 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของ ภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยว โฮมสเตย์ บรรจูกัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์

โดยมีความพึงพอใจต่อการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความพึงพอใจต่อการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม ความพึงพอใจต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยมีตัวแทนกลุ่มชุมชนบ้านเขายี่สาร ร่วมประเมินผลความพึงพอใจต่อแนวทางการออกแบบและพัฒนาผลงานวิจัย จำนวน 29 คน

4.5.1 ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ประเมินความพึงพอใจ มีข้อมูลประกอบไปด้วย เรื่องเพศ สถานภาพ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. เพศ

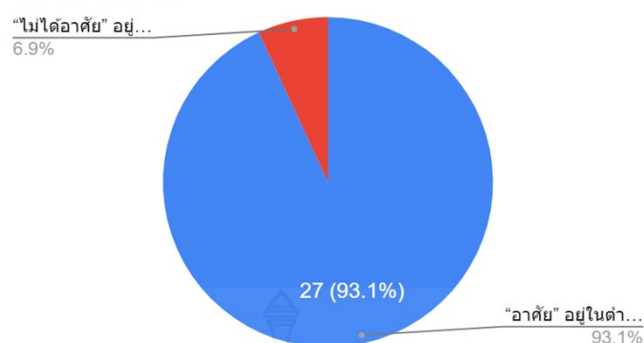

ภาพที่ 4.28 แผนภูมิแสดงเพศของผู้ประเมินความพึงพอใจ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

1) เพศ ผู้ประเมินความพึงพอใจเป็นเพศหญิง จำนวน 16 คน คิดเป็น 55.2% และเพศชาย จำนวน 13 คน คิดเป็น 44.80% โดยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

2. สถานภาพ

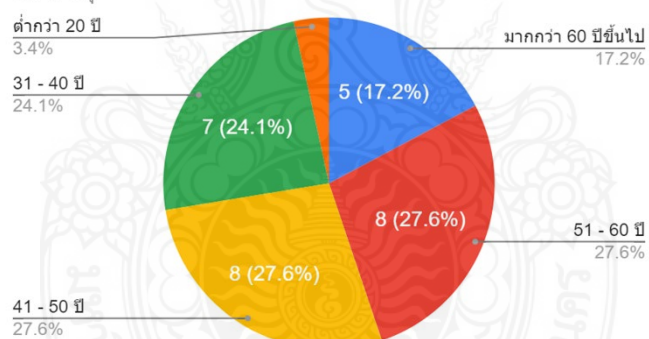

ภาพที่ 4.29 แผนภูมิแสดงสถานภาพของผู้ประเมินความพึงพอใจ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2) สถานภาพ ผู้ประเมินความพึงพอใจส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลยี่สารมากถึง 27 คน คิดเป็น 44.80% และไม่ได้อาศัยอยู่ในตำบลยี่สาร 2 คน คิดเป็น 6.9%

3. อายุ

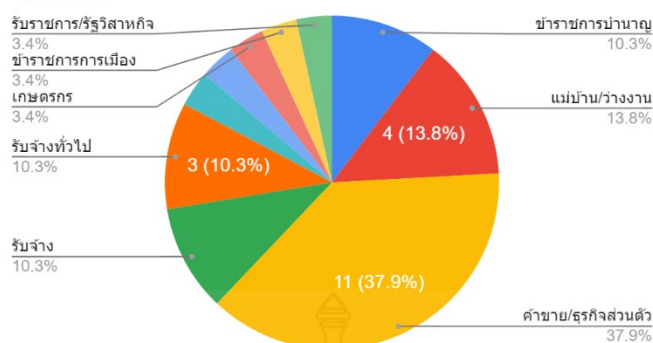

ภาพที่ 4.30 แผนภูมิแสดงอายุของผู้ประเมินความพึงพอใจ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

3) อายุ ผู้ประเมินความพึงพอใจมีช่วงอายุ ต่ำกว่า 20 ปี ถึง มากกว่า 60 ปี อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี และ 51-60 ปีมากที่สุด ช่วงละ 8 คน คิดเป็น 27.30%

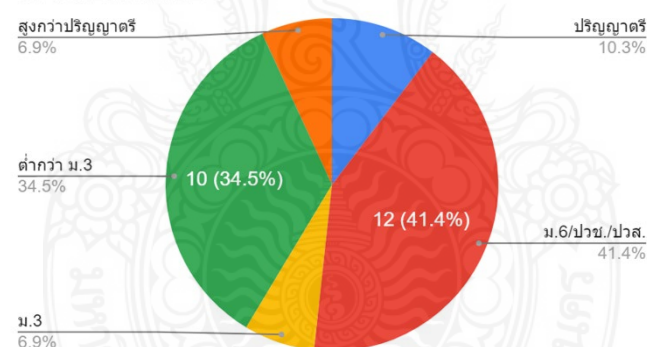
4. อาชีพ

ภาพที่ 4.31 แผนภูมิแสดงอาชีพของผู้ประเมินความพึงพอใจ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

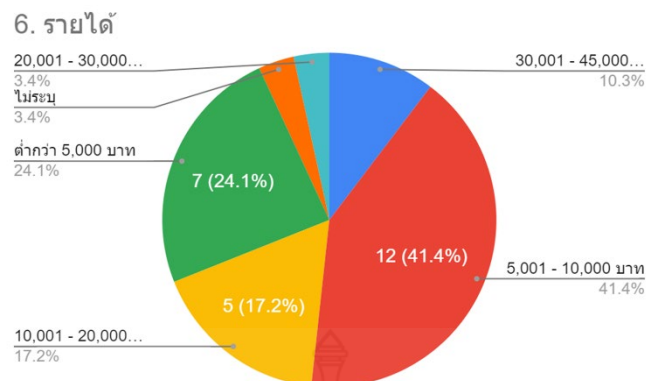
4) อาชีพ ผู้ประเมินความพึงพอใจมีอาชีพหลากหลาย รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และมีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็น 27.30%

5. ระดับการศึกษา

ภาพที่ 4.32 แผนภูมิแสดงระดับการศึกษาของผู้ประเมินความพึงพอใจ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

5) ระดับการศึกษา ผู้ประเมินความพึงพอใจมีระดับการศึกษา ม.6/ปวช./ปวส. มากที่สุดคือจำนวน 12 คน คิดเป็น 41.40% รองลงมาคือระดับต่ำกว่า ม.3 จำนวน 10 คน คิดเป็น 34.5%

ภาพที่ 4.33 แผนภูมิแสดงรายได้ของผู้ประเมินความพึงพอใจ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

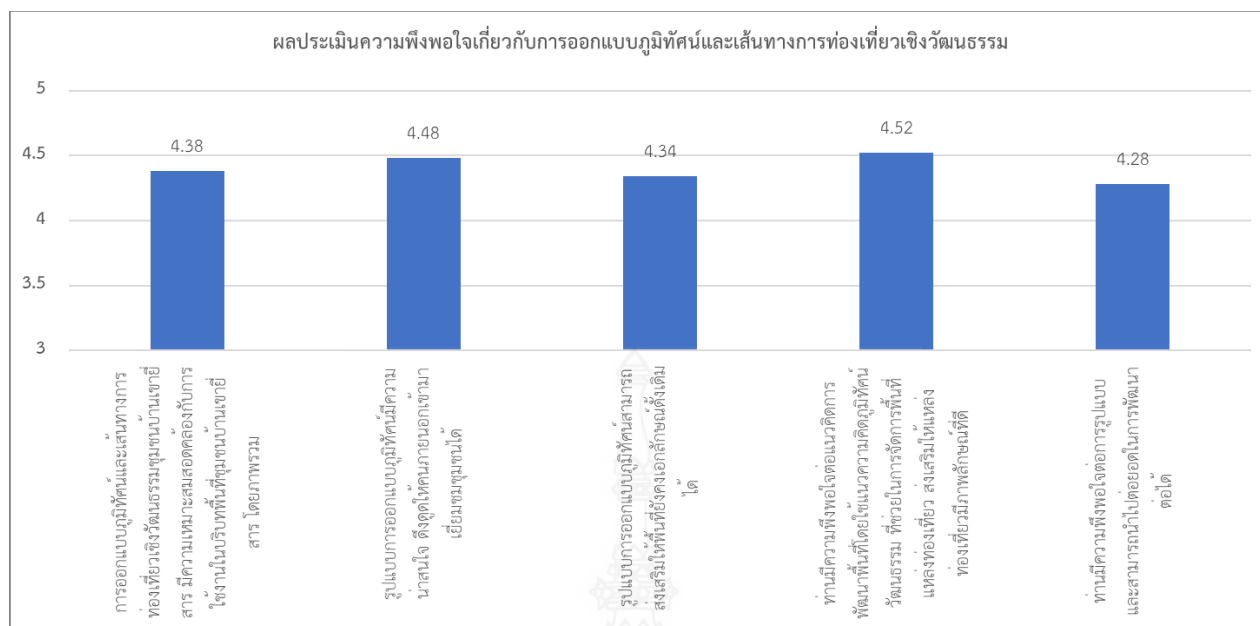
6) รายได้ ผู้ประเมินความพึงพอใจมีรายได้ ต่ำสุดคือ ต่ำกว่า 5,000 บาท สูงสุดในช่วง 30,001 - 45,000 บาท ช่วงรายได้ 5,001 - 10,000 บาท มีมากที่สุดคือ 12 คน คิดเป็น 41.40%

4.5.2 ส่วนที่ 2 ผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังตารางนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลำดับ	รายการประเมินผล	ผลคะแนนความพึงพอใจ
1	การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขายี่สาร มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการใช้งานในบริบทพื้นที่ชุมชนบ้านเขายี่สาร โดยภาพรวม	4.38
2	รูปแบบการออกแบบภูมิทัศน์มีความน่าสนใจ ดึงดูดให้คนภายนอกเข้ามาเยี่ยมชมชุมชนได้	4.48
3	รูปแบบการออกแบบภูมิทัศน์สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมได้	4.34
4	ท่านมีความพึงพอใจต่อแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่โดยใช้แนวความคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ช่วยในการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่ดี	4.52
5	ท่านมีความพึงพอใจต่อรูปแบบ และสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาต่อไปได้	4.28
รวมผลคะแนนพึงพอใจ		4.40

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 4.34 แผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

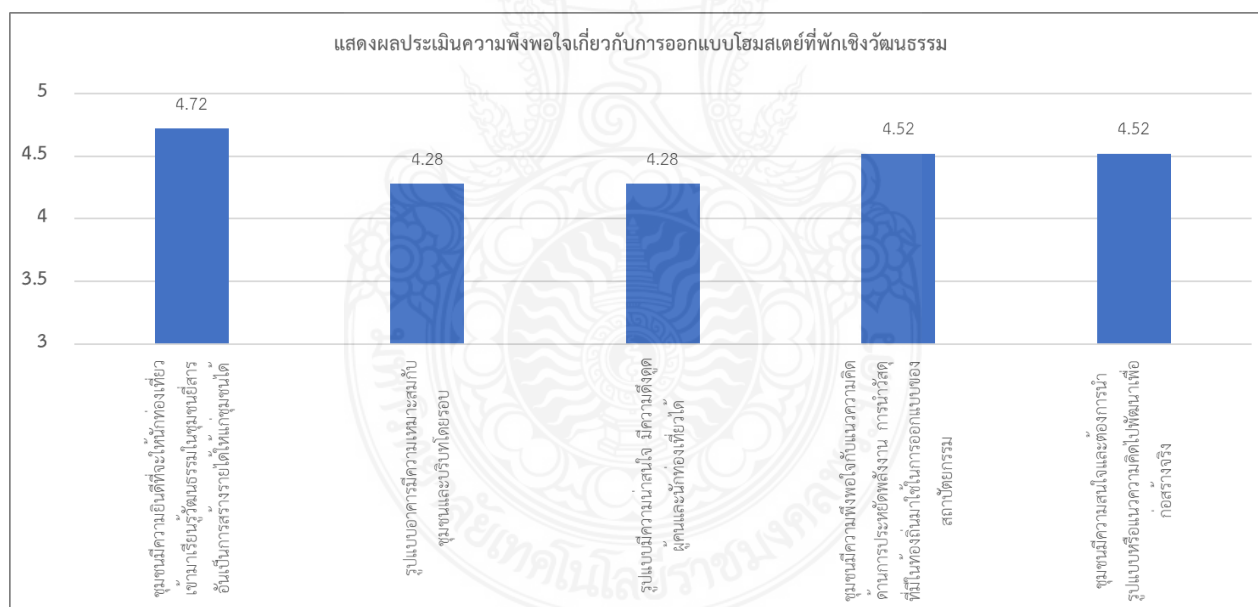
จากตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจและแผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้างต้นนั้น พบว่ามีคะแนนความพึงพอใจในทุกหัวข้อเฉลี่ยในระดับมาก คือ 4.40 และหัวข้อความพึงพอใจต่อแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่โดยใช้แนวความคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรม ที่ช่วยในการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่ดี มีมากที่สุดคือ 4.52 ในระดับมากที่สุด แสดงถึงเรื่องแนวคิดในการพัฒนานี้จะมีโอกาสช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชนได้ แต่ในส่วนหัวข้อความพึงพอใจต่อรูปแบบ และสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาต่อไปนั้นมีระดับคะแนนต่ำที่สุดคือ 4.28 ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงว่าการต่อยอดหรือในการนำไปพัฒนาเป็นแบบก่อสร้างหรือสร้างจริงนั้นอาจจะทำได้ยาก จึงต้องมีการปรับหรือพัฒนาแบบอีกต่อไป

4.5.3 ส่วนที่ 3 ผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม มีดังตารางนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

ลำดับ	รายการประเมินผล	ผลคะแนนความพึงพอใจ
1	ชุมชนมีความยินดีที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชนยี่สาร อันเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้	4.72
2	รูปแบบอาคารมีความเหมาะสมกับชุมชนและบริบทโดยรอบ	4.28
3	รูปแบบมีความน่าสนใจ มีความดึงดูดผู้คนและนักท่องเที่ยวได้	4.28
4	ชุมชนมีความพึงพอใจกับแนวความคิดด้านการประหยัดพลังงาน การนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในการออกแบบของสถาปัตยกรรม	4.52
5	ชุมชนมีความสนใจและต้องการนำรูปแบบหรือแนวความคิดไปพัฒนาเพื่อก่อสร้างจริง	4.52
รวมผลคะแนนพึงพอใจ		4.46

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 4.35 แผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจและแผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม ข้างต้นนั้น พบว่ามีคะแนนความพึงพอใจในทุกหัวข้อเฉลี่ยในระดับมาก คือ

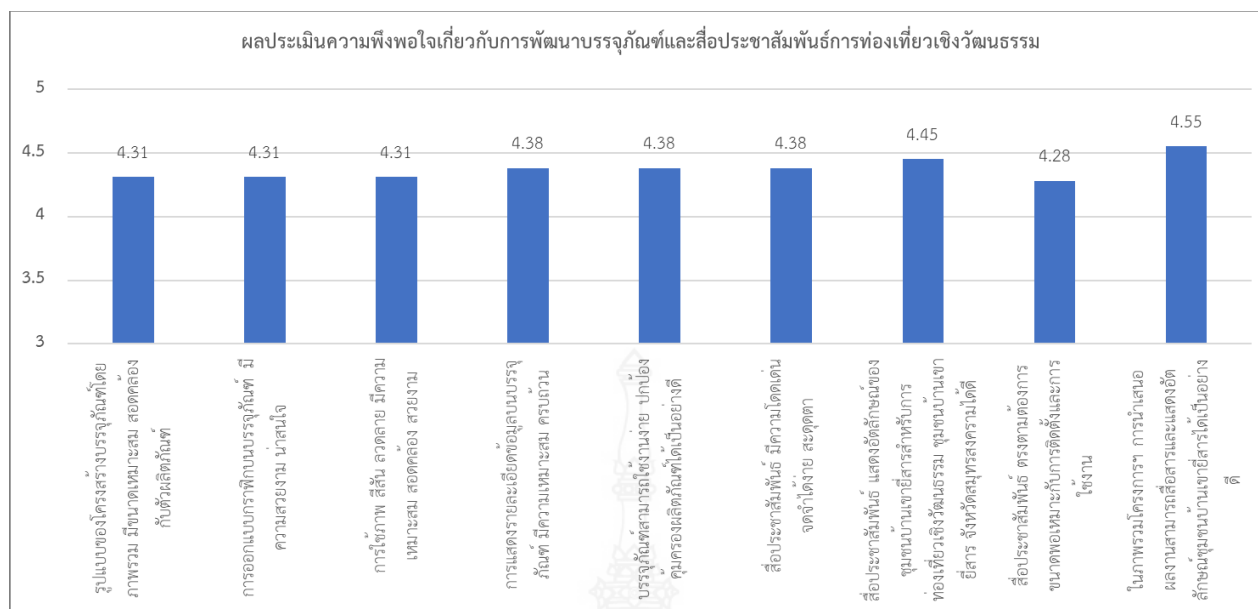
4.46 และหัวข้อความพึงพอใจที่ชุมชนมีความยินดีที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชนยี่สาร อันเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้ มีมากที่สุดคือ 4.72 ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความพร้อมของชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมในอนาคต แต่ในส่วนหัวข้อความพึงพอใจต่อรูปแบบอาคารมีความเหมาะสมกับชุมชนและบริบทโดยรอบ และรูปแบบมีความน่าสนใจ มีความดึงดูดผู้คนและนักท่องเที่ยวได้นั้น มีระดับคะแนนต่ำที่สุดคือ 4.28 ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงเรื่องการออกแบบเรื่องรูปแบบความเหมาะสมกับชุมชนและความน่าสนใจยังไม่ได้เป็นที่พึงพอใจเท่าที่ควร อาจสามารถดึงบริบทและความน่าสนใจของพื้นที่มาใช้ในการปรับหรือพัฒนาแบบอีกต่อไป

4.5.4 ส่วนที่ 4 ผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังตารางนี้

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลำดับ	รายการประเมินผล	ผลคะแนนความพึงพอใจ
1	รูปแบบของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์โดยภาพรวม มีขนาดเหมาะสม สอดคล้องกับตัวผลิตภัณฑ์	4.31
2	การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ มีความสวยงาม น่าสนใจ	4.31
3	การใช้ภาพ สี สัน ลวดลาย มีความเหมาะสม สอดคล้อง สวยงาม	4.31
4	การแสดงรายละเอียดข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ มีความเหมาะสม ครบถ้วน	4.38
5	บรรจุภัณฑ์สามารถใช้งานง่าย ปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี	4.38
6	สื่อประชาสัมพันธ์ มีความโดดเด่น จดจำได้ง่าย สะดุดตา	4.38
7	สื่อประชาสัมพันธ์ แสดงอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านเขายี่สารสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงครามได้ดี	4.45
8	สื่อประชาสัมพันธ์ ตรงตามต้องการ ขนาดพอเหมาะกับการติดตั้งและการใช้งาน	4.28
9	ในภาพรวมโครงการฯ การนำเสนอผลงานสามารถสื่อสารและแสดงอัตลักษณ์ชุมชนบ้านเขายี่สารได้เป็นอย่างดี	4.55
รวมผลคะแนนพึงพอใจ		4.37

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 4.36 แผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากตารางแสดงผลประเมินความพึงพอใจและแผนภูมิแสดงผลประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้างต้นนั้น พบว่ามีคะแนนความพึงพอใจในทุกหัวข้อเฉลี่ยในระดับมาก คือ 4.37 และหัวข้อภาพรวมโครงการฯ การนำเสนอผลงานสามารถสื่อสารและแสดงอัตลักษณ์ชุมชนบ้านเขายี่สารได้เป็นอย่างดี มีค่ามากที่สุดคือ 4.55 ในระดับมากที่สุด แสดงถึงผลงานการออกแบบในภาพรวมสามารถสื่อสารและตอบสนองอัตลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่ในส่วนหัวข้อสื่อประชาสัมพันธ์ ตรงตามต้องการ ขนาดพอเหมาะกับการติดตั้งและการใช้งานนั้น มีระดับคะแนนต่ำที่สุดคือ 4.28 ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงเรื่องการออกแบบตามความต้องการ และในเรื่องขนาดและการติดตั้ง และใช้งานนั้น อาจต้องมีการปรับให้ตรงตามความต้องการมากยิ่งขึ้นหรือพัฒนาแบบอีกต่อไป

4.5.5 ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีข้อสรุปและประเด็นดังนี้

- ในการดำเนินงานที่นำเสนอมาดีมากอยู่แล้ว
- ขอขอบคุณความรู้ที่ทางคณะวิจัยได้นำมาเสนอ
- บริเวณพื้นที่ริมน้ำ ควรจะทำร้านค้าของชุมชน ให้ชาวบ้านนำอาหาร ของใช้ มาขายเป็นของชุมชน เป็น

จุดรวมสินค้าของชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

5.1.1 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

รูปแบบภูมิทัศน์ มีความเหมาะสมในการใช้งานพื้นที่มากยิ่งขึ้น มีการจัดสรรพื้นที่ให้ใช้สอยได้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้พื้นที่ที่มีความน่าสนใจ ส่งผลให้เกิดการรับรู้ด้านการเข้าถึงและดึงดูดความสนใจได้มากขึ้น โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สารได้นำต้นแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่คณะผู้วิจัยออกแบบผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ไปนำเสนอเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาต่อไป

5.1.2 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

จากวัตถุประสงค์ เพื่อการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอื่นๆได้ การศึกษามาตรฐานโฮมสเตย์ไทย การศึกษาข้อมูลพื้นที่โครงการ ลักษณะทางกายภาพเอกลักษณ์เฉพาะหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น วัสดุที่มีในท้องถิ่น และศึกษาหลักการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่นำเรื่องหลักการประหยัดพลังงานเข้ามาร่วมด้วยนั้น ช่วยให้รูปแบบที่ได้มีความน่าสนใจและเป็นการช่วยประหยัดพลังงาน เช่น พลังงานไฟฟ้า แสงสว่าง ลดการใช้แอร์ มีช่องเปิดที่ช่วยเรื่องของการระบายอากาศได้ แผงบังแดดระแนงไม้เลื้อยช่วยลดความร้อนด้านทิศตะวันออก อันสอดคล้องกับเอกสารการออกแบบอาคารที่เหมาะสมของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานกระทรวงพลังงาน หรือแม้กระทั่งการยกตัวอาคารขึ้นสูงในเรื่องของระดับน้ำขึ้นน้ำลง เมื่อเวลาน้ำลด สามารถมีพื้นที่ที่ลงไปศึกษาธรรมชาติได้

5.1.3 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ด้านการออกแบบออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ของกล่องถ่านไม้โก่งทางดูตกถื่น ที่เป็นรูปทรงมาตรฐานเป็นทรงสี่เหลี่ยมที่ง่ายต่อการผลิตและสามารถจัดวางซ้อนทับกันได้ ฉลากสติ๊กเกอร์ถ่านไม้โก่งทาง ใช้กระดาษสติ๊กเกอร์เคลือบเงา ชนิดมัน และป้าย tag ฝ้ามัดย้อม ใช้กระดาษอาร์ทการ์ด 130 แกรมม์ โดยใช้ระบบการพิมพ์แบบ

ระบบดิจิทัล ที่มีระบบการพิมพ์ได้หลากหลายสี คมชัด สวยงามและพิมพ์ได้สำหรับจำนวนการผลิตที่ไม่มากนัก จึงเหมาะสำหรับกลุ่มผู้ผลิตฯ ที่เพิ่งเริ่มต้นธุรกิจได้ดี

ด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ จะเน้นถึงรูปแบบ สีสันทันเป็นลักษณะแบบเอิร์ธโทน สไตล์แบบธรรมชาติจากสีของตัวผลิตภัณฑ์แต่ละผลิตภัณฑ์เป็นหลัก โดยนำอัตลักษณ์ของพื้นที่ชุมชน มาใช้ประกอบแนวคิด ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลและรู้จักพื้นที่มากยิ่งขึ้น และตอบสนองความต้องการต่อหน้าที่ใช้สอยให้ครบถ้วน เหมาะสม รวมทั้งด้านรูปแบบ สีสันทัน ลวดลายที่มีความสวยงาม

ด้านการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ฯ จะใช้ลักษณะการออกแบบผลงานทั้งหมดให้มีแนวคิดการออกแบบไปในทิศทางเดียวกัน ให้มีบุคลิกภาพผลงานไปทางเรื่องราวเดียวกัน รวมทั้งการใช้ตัวอักษร ลักษณะรูปภาพและการจัดหน้า ในการออกแบบจะเน้นถึงความเรียบง่าย สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน ทั้งด้านบริบทพื้นที่ สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชนและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เน้นใช้ภาพที่เป็นภาพถ่ายเหมือนจริงผสมกับภาพกราฟิกบางจุดเน้นที่สำคัญให้เกิดความร่วมสมัย เน้นเนื้อหา เรื่องราวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นหลัก เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

วัสดุที่เลือกใช้ผลิต แผ่นพับ จะเป็นกระดาษอาร์ตมัน หนา 130-160 แกรม มีลักษณะการพับแบบจดหมายคือ การพับ 2 ครั้ง แบ่งกระดาษออกเป็น 3 ส่วน เป็นการพับที่ใช้งานง่ายที่สุดและเป็นที่นิยมใช้ที่สุด ป้ายโรลอัพ จะใช้การพิมพ์ลงกระดาษอาร์ต หนา 180 แกรม ขนาด 800 x 1,950 mm. ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของวสุ นามไพศาลสถิต (2550) ได้กล่าวไว้ว่า กระดาษอาร์ตมัน สำหรับงานพิมพ์ที่ต้องการความมั่นคง และเน้นความสวยงามเป็นพิเศษ คุณภาพกระดาษคมชัด เหมือนต้นฉบับ เอกสารที่ได้จึงคมชัดเหมือนต้นฉบับจริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1) การออกแบบภูมิทัศน์บนพื้นที่ที่ใกล้กับโบราณสถาน ควรมีแนวทางปรับปรุงให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ในภาพรวม ตามข้อกำหนดมาตรการควบคุมอื่นๆ เช่น พื้นที่เปิดโล่ง รูปแบบของอาคาร การใช้สี เพื่อลดมลทัศน์ และส่งเสริมทัศนียภาพที่ดีในพื้นที่

2) การจัดทำแบบก่อสร้างและการประมาณราคาก่อสร้าง ตามราคากลางที่สามารถช่วยให้ผู้ที่สนใจนำไปสู่ขั้นการก่อสร้างจริงได้ต่อไป

5.2.2 ข้อเสนอแนะการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

1) ควรมีการนำรูปแบบที่ออกแบบแล้วเสร็จ ไปสู่กระบวนการวัดผลค่าของพลังงาน เช่น โปรแกรม BEC หรือ Building Energy Code เป็นเครื่องมือคำนวณค่าการอนุรักษ์พลังงานตามเกณฑ์

มาตรฐานการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงานประกอบด้วยระบบเปลือกอาคารผนังอาคารและหลังคาอาคาร ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ระบบปรับอากาศ อุปกรณ์ผลิตน้ำร้อน การใช้พลังงานหมุนเวียน และ การใช้พลังงานโดยรวมของอาคาร โดยภายในโปรแกรม BEC ได้บรรจุค่าเกณฑ์มาตรฐานและสมการ เป็นต้น

2) การจัดทำแบบก่อสร้างและการประมาณราคาค่าก่อสร้าง ตามราคากลางที่สามารถช่วยให้ผู้ที่สนใจนำไปสู่ขั้นการก่อสร้างจริงได้ต่อไป

5.2.3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1) ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ผ้าหมัดย้อมเปลือกไม้และผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทอื่นๆ ควรมีการสรุปจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ของชุมชนให้ชัดเจน เพื่องานออกแบบทั้งหมดจะได้เป็นเอกภาพเดียวกัน

2) ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ถ่านไม้โกงกาง อาจออกแบบให้มีขนาดปริมาณบรรจุที่หลากหลายขึ้น เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้หลายกลุ่มของผู้บริโภค

3) ควรมีการศึกษาและการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ที่มีการนำสื่อทางคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ที่เป็นลักษณะช่องชาแนล ช่องยูทูปเข้ามาด้วย จะทำให้สื่อประชาสัมพันธ์มีความน่าสนใจและดึงดูดผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- คุณทลทิพย์ พานิชักดิ์. (2553). "ชุมชนคนทำถ่านกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีบ้านเขาอีสาร อำเภอ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม". ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการผลงานวิจัยแห่งชาติ 2553 Thailand Research Expo 2010, กรุงเทพฯ.
- คุณทลทิพย์ พานิชักดิ์. (2556). บ้าน เรือน เมืองสามน้ำ. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2554). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุณวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ. วารสารนักบริหาร, 31 (1), 32-37
- โก่งกาง. (<https://thaiherbs.thdata.co/page/โก่งกาง>) วันที่สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566.
- จินดา แก้วเขียวและคณะ. (2546). การออกแบบอาคารที่เหมาะสมของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กระทรวงพลังงาน. สืบค้นจาก <https://e-report.energy.go.th/>
- จินตนา ถ้ำแก้ว. 2555. ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊ก.
- ต้นจาก. (<https://puechkaset.com/ต้นจาก>) วันที่สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566.
- ทราย สายน้ำใส. (2553). แนวทางการนำหลักการจิตวิทยามาใช้ในการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชาการออกแบบและการวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เทียมสุรีย์ สิริศรีศักดิ์ และ Natsuko Akagawa. (2553). ความเข้าใจบางประการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิทัศน์ วัฒนธรรมในประเทศไทย Understanding the Concept of Cultural Landscape in Tailand: From Vernacular Approach to the Application of International Framework. นิตยสาร อาษา, 104-112.
- นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์. (<https://km-ir.arts.tu.ac.th/files/original/782b9e3b1ad52208def719272a357155dea9fc7b.pdf>) วันที่สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566.
- นวลน้อย บุญวงษ์. 2542. หลักการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชิด ทิณบุตร. 2531. การออกแบบบรรจุภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

- ประภาพร ธาราสายทอง. (2546). ภูมิทัศน์เพื่อการบำบัดจิตใจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต, สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐพงศ์ ปิ่นแก้ว และพัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร. (2557). การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมปากคลองสวนหมากเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ การประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 4 “การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตจริง: กระบวนทัศน์การเรียนรู้สู่อาเซียน [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2564, จาก: <http://161.246.14.22/ocs/submissionfiles/conferences/4/schedConfs/4/papers/54/submission/review/54-102-1-RV.pdf>.
- มาตรฐานโฮม สเตย์ไทย (Thailand Homestay Standard). (2558). สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- มัทณี ปราโมทย์เมือง. 2562. การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี “กำฟ้า” สืบสานวัฒนธรรมไทยพวน จังหวัดลพบุรี (รายงาน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ยี่สารเมืองสามน้ำ <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Pdfview/b02c12d0-e819-e711-80dc-00155dddb706> วันที่สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566.
- เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2556). ทิวทัศน์วัฒนธรรมไทยทรงกับการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยของชุมชน. *ดำรงวิชาการ วารสารบทความทางวิชาการคณะโบราณคดี*, 12 (2), 175-202.
- สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. 2555. การออกแบบบรรจุภัณฑ์. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์.
- สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม. (2553). ทิวทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนท่าคา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิจัยและพัฒนา* 2, 47-59.
- วรินทร์ธร ไชยสิทธิ์ และวรวัชร สุเมธ. (2561). การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา สถานีรถไฟลำพูน จังหวัดลำพูน. *วารสารวิจัยศิลป*, 9 (1), 258-300.
- วรพงศ์ วิชาติอุดมพงศ์. 2540. ออกแบบกราฟิก. กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์.
- วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, ศิริประภา ดารามาตร์ และ วินัย สิทธิบุญกุลชัย. (2545). สังคมและวัฒนธรรมชุมชนคนยี่สาร . กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- วสุ นามไพศาลสถิต. 2550. โครงการพิเศษออกแบบ สื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์รณรงค์เพื่อมูลนิธิเพื่อนป่า. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพมหานคร.

อาหารพื้นบ้านชาวยี่สาร (<https://lek-prapai.org/home/view.php?id=359#:~:text=>) วันที่สืบค้น 15
พฤษภาคม 2566.

องค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร (<https://district.cdd.go.th/amphawa/2019/08/17>) วันที่สืบค้น 15
พฤษภาคม 2566.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

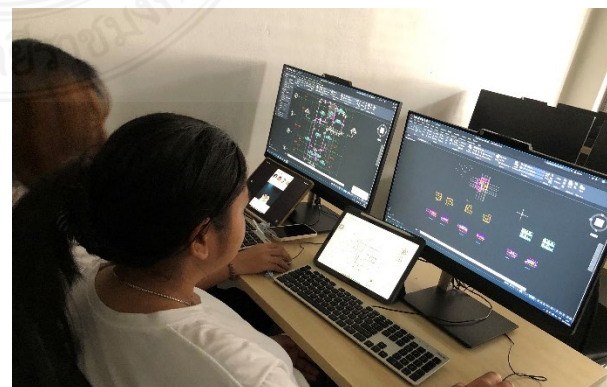
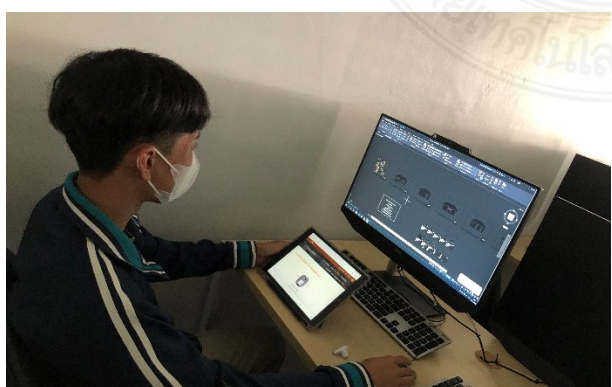
ภาคผนวก ข

การบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนและตรวจแบบผลงานวิจัย

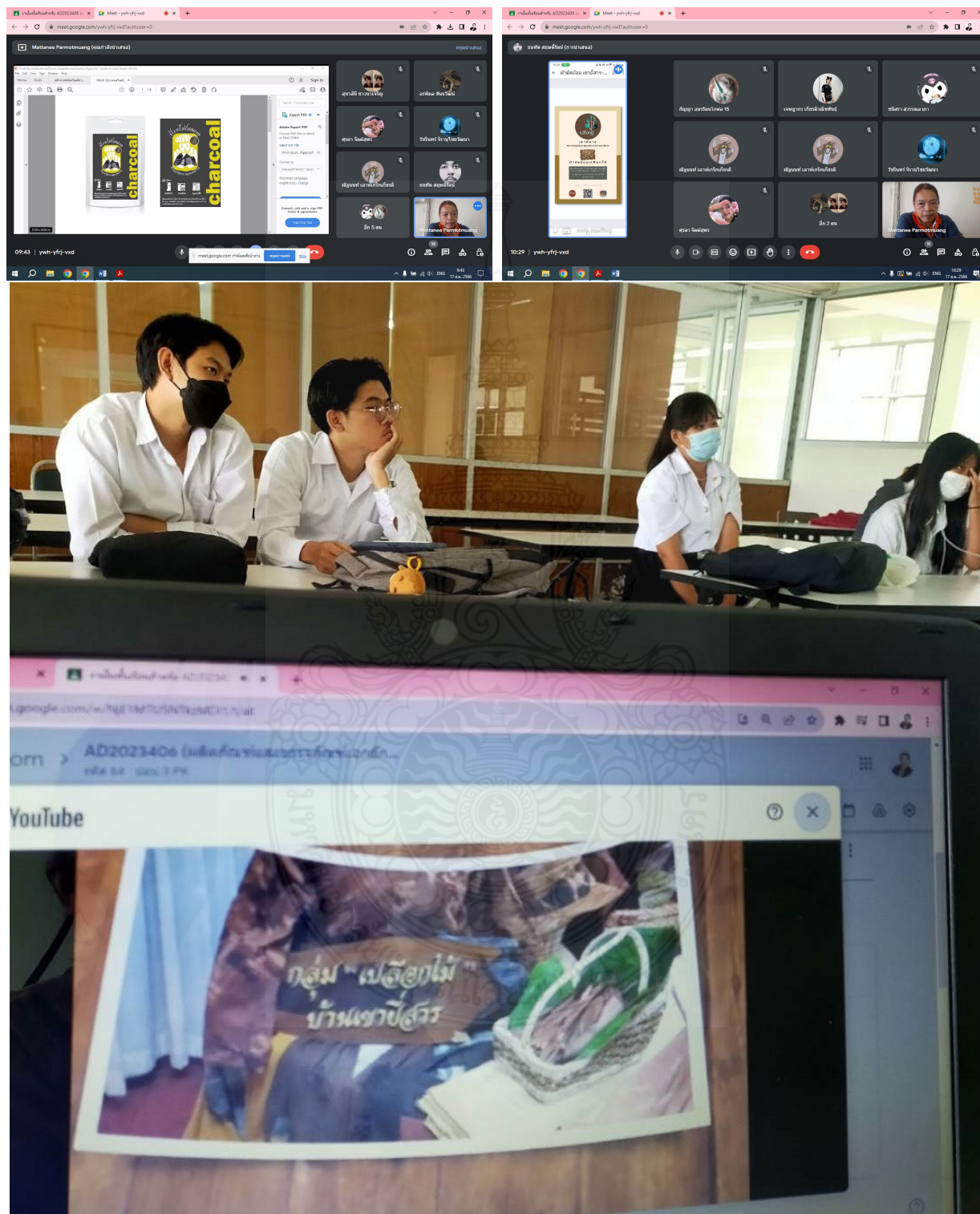
การบูรณาการภายในชั้นเรียน รายวิชา ภูมิสถาปัตยกรรม นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

การบูรณาการภายในชั้นเรียน รายวิชา คอมพิวเตอร์ช่วยในการเขียนแบบสถาปัตยกรรม
นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

การบูรณาการภายในชั้นเรียน รายวิชา ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เอกลักษณ์ไทย
 นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์

ภาคผนวก ค

การถ่ายทอดองค์ความรู้และ/หรือการถ่ายทอดเทคโนโลยี

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

.....

องค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร เลขที่ 125 หมู่ 1 ตำบลยี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี 75110 โทรศัพท์ 0-3476-3108 โทรสาร 0-3476-3109 ขอรับรองว่าได้ผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ของ นายศาสตรา ศรีหาคาศ หัวหน้าแผนโครงการวิจัย, นางสาวพิมพ์พรรณ ภักดีสุวรรณ, นางสาวรุจิวรรณ อันสงคราม และนางมัทธนี ปราโมทย์เมือง หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย สังกัดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เรื่อง การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

☐ 1. การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ	☐ 2. การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย
☐ 3. การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์	☒ 4. การใช้ประโยชน์ทางอ้อมในลักษณะอื่น

โดยการนำต้นแบบแนวทางการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม ต้นแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไปเป็นต้นแบบแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

ผลที่ได้รับ องค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร สามารถนำต้นแบบไปพัฒนาปรับปรุงรวมถึงการขยายผลการใช้ประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ ในรูปแบบอื่นๆต่อไป

พร้อมกันนี้ ได้แนบหลักฐานประกอบการนำไปใช้ประโยชน์ มาด้วยแล้ว

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ (ผู้ให้ประโยชน์)

(...นางทัศนีย์ พยณต์ยิม...)

ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร

วันที่.....28 กันยายน 2566.....

หนังสือรับรองการนำไปใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

ชื่อหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร
ตำบลยี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
โทรศัพท์ 084-241-6569

ข้าพเจ้านางสาวเวทิตา หาญณรงค์ ตำแหน่ง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร ตำบลยี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ขอรับรองว่า ได้นำผลงานด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของฉลากสินค้าถ่านไม้โก่งทางและป้ายโลโก้ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนของสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง เป็นการทำงานของคณะวิจัย ตามหัวข้อเรื่อง “การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี” มีอาจารย์ ดร.มัทนีย์ ปราโมทย์เมือง อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เป็นผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยย่อย 3 โดยเป็นลักษณะการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ มีการสร้างและผลิตต้นแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ฯ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ มีการนำเสนอผลงานจริง เพื่อให้เกิดการนำไปใช้งานและเกิดประโยชน์แก่ชุมชนเชิงพาณิชย์ได้จริง ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาองค์ความรู้ มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ถ่านไม้โก่งทางจากกลุ่มเปลือกไม้เขายี่สารในพื้นที่ตำบลยี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. นำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะเชิงพื้นที่ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนช่วยยกระดับและเพิ่มมูลค่าสินค้าทางเศรษฐกิจให้กับตัวสินค้า
3. ได้ต้นแบบของฉลากสินค้าถ่านไม้โก่งทางและป้ายโลโก้ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ที่มีความสวยงาม มีรูปแบบร่วมสมัย มีเหมาะสมต่อการใช้งาน

โดยผลที่ได้รับ คือ การได้รับความรู้ – ทักษะการปฏิบัติงานจากการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ ในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าจากภูมิปัญญา วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากกระบวนการใหม่ ให้เกิดการสร้างรายได้จากการผลิตและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชน และพัฒนาสัมมาชีพ สร้างอาชีพใหม่สอดคล้องกับการยกระดับสินค้าชุมชน (OTOP)

พร้อมกันนี้ ได้แนบหลักฐานประกอบการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ผลงานต้นแบบและภาพถ่ายของกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี และอื่นๆ

- ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นนี้เป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....*พริดา หาญณรงค์*.....

(นางสาวเวทิตา หาญณรงค์)

ตำแหน่ง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร

ตำบลยี่สาร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

วันที่ 28 เดือน กันยายน พ.ศ. 2566

บัตรประจำตัวประชาชน Thai National ID Card
เลขประจำตัวประชาชน Identification Number [REDACTED]

ชื่อตัวและชื่อสกุล น.ส. เวทีศา หอมเนตรงค์
Name Miss Vetsa
Last name Homanarong
เกิดวันที่ 18 ก.พ. 2518
Date of Birth 18 Feb. 1975
ศาสนา พุทธ
ชาย 106 ซม. / น.ส. ยศพร อ.อัมพวา
อ.สมุทรสงคราม
อ.ป.ม. 2568
วันออกบัตร 6 Sep. 2018
Date of Issue (จว.ต.อ. (พิเศษ-บัตร))
เจ้าพนักงานออกบัตร 17 ก.พ. 2568
วันหมดอายุ 17 Feb. 2025
Date of Expiry 7599-02-09051441

160 150 140 130

กัณหากร
ได้ออก บัตรนี้

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินความพึงพอใจต่อแนวทางการออกแบบและพัฒนาผลงานวิจัย

ตามชุดโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความพึงพอใจนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัย ที่จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการออกแบบทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม ด้านการออกแบบสถาปัตยกรรม ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเหมาะสม
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการออกแบบโฮมสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม
 - ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. ระดับการให้คะแนนตามหมายเลขในความเห็นของท่านในประเด็นต่าง ๆ โดยระดับการตัดสินใจ ในการพิจารณามีเกณฑ์ ดังนี้
 - 5 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก
 - 3 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย
 - 1 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

“ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ และกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. สถานภาพ

☐ “อาศัย” อยู่ในตำบลยี่สาร

☐ “ไม่ได้อาศัย” อยู่ในตำบลยี่สาร

3. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 21 - 30 ปี

☐ 31 - 40 ปี

☐ 41 - 50 ปี

☐ 51 - 60 ปี

☐ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

4. อาชีพ

☐ นักเรียน/นักศึกษา

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

☐ เกษตรกร

☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

☐ แม่บ้าน/ว่างงาน

☐ พนักงานบริษัทเอกชน

☐ อื่นๆ (ระบุ).....

5. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่า ม.3

☐ ม.6/ปวช. /ปวส.

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

☐ อื่นๆ (ระบุ)

6. รายได้

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท

☐ 5,001 - 10,000 บาท

☐ 10,001 - 20,000 บาท

☐ 20,001 - 30,000 บาท

☐ 30,001 - 45,000 บาท

☐ 45,001 บาทขึ้นไป

☐ อื่นๆ (ระบุ)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลำดับ	รายการประเมินผล	ระดับผลคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการใช้งานใน บริบทพื้นที่ชุมชนบ้านเขายี่สาร โดยภาพรวม					
2	รูปแบบการออกแบบภูมิทัศน์มีความน่าสนใจ ดึงดูดให้คน ภายนอกเข้ามาเยี่ยมชมชุมชนได้					
3	รูปแบบการออกแบบภูมิทัศน์สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ยังคง เอกลักษณ์ดั้งเดิมได้					
4	ท่านมีความพึงพอใจต่อแนวคิดการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ แนวความคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรม ที่ช่วยในการจัดการพื้นที่แหล่ง ท่องเที่ยว ส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่ดี					
5	ท่านมีความพึงพอใจต่อการรูปแบบ และสามารถนำไปต่อยอดใน การพัฒนาต่อไป					

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการออกแบบไฮสเตย์ที่พักเชิงวัฒนธรรม

ลำดับ	รายการประเมินผล	ระดับผลคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	ชุมชนมีความยินดีที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมใน ชุมชนยี่สาร อันเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้					
2	รูปแบบอาคารมีความเหมาะสมกับชุมชนและบริบทโดยรอบ					
3	รูปแบบมีความน่าสนใจ มีความดึงดูดผู้คนและนักท่องเที่ยวได้					
4	ชุมชนมีความพึงพอใจกับแนวความคิดด้านการประหยัดพลังงาน การนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในการออกแบบของสถาปัตยกรรม					
5	ชุมชนมีความสนใจและต้องการนำรูปแบบหรือแนวความคิดไป พัฒนาเพื่อก่อสร้างจริง					

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลำดับ	รายการประเมินผล	ระดับผลคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	รูปแบบของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์โดยภาพรวม มีขนาดเหมาะสม สอดคล้องกับตัวผลิตภัณฑ์					
2	การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ มีความสวยงาม น่าสนใจ					
3	การใช้ภาพ สี สัน ลวดลาย มีความเหมาะสม สอดคล้อง สวยงาม					
4	การแสดงรายละเอียดข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ มีความเหมาะสม ครบถ้วน					
5	บรรจุภัณฑ์สามารถใช้งานง่าย ปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี					
6	สื่อประชาสัมพันธ์ มีความโดดเด่น จดจำได้ง่าย สะดุดตา					
7	สื่อประชาสัมพันธ์ แสดงอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านเขายี่สาร สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงครามได้ดี					
8	สื่อประชาสัมพันธ์ ตรงตามต้องการ ขนาดพอเหมาะกับการติดตั้งและใช้งาน					
9	ในภาพรวมโครงข่าย การนำเสนอผลงานสามารถสื่อสารและแสดงอัตลักษณ์ชุมชนบ้านเขายี่สารได้เป็นอย่างดี					

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ สำหรับการตอบแบบสอบถามนี้

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายศาสตรา ศรีหาภาค
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. Sastra Srihabhak
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1 3107 XXXXX XX X
3. ตำแหน่งปัจจุบัน
ตำแหน่งบริหาร หัวหน้าสาขาวิชาสถาปัตยกรรม
ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ ดร. (พนักงานมหาวิทยาลัย)
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
168 ถนนศรีอยุธยา แขวงวัดราชบพิธ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0-2665-3832, 0-2665-3888 ต่อ 8123
E-Mail: sastra.s@rmutp.ac.th
5. ประวัติการศึกษา
Ph.D. Urban Science Meijo University, Japan
คพ.ม. การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถ.บ. สถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์แบบมีส่วนร่วม
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย
- ปี 2565 การศึกษาศักยภาพและบทบาทของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์บนพื้นที่นาเกลือ
- ปี 2565 การศึกษาเพื่อออกแบบพื้นที่การเรียนรู้อาชีพและจัดแสดงสินค้าชุมชน สำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม ต.ในคลองปรางค์ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ
- ปี 2566 การพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

- ปี 2566 แนวทางการออกแบบแผนที่ท่องเที่ยวและภูมิทัศน์ เพื่อการพัฒนาและยกระดับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีแบบบูรณาการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

7.2 ผู้ร่วมวิจัย

- ปี 2558 โครงการศึกษาและวิจัยพัฒนาการในการดำเนินงานโครงการอสังหาริมทรัพย์ชุมชนและที่อยู่อาศัยของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
- ปี 2559 มาตรฐานความอยู่สบายของที่อยู่อาศัยและชุมชนเพื่อการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
- ปี 2564 ที่อยู่อาศัยว่างในญี่ปุ่น: สถานการณ์และแนวทางการแก้ไข
- ปี 2566 การออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

7.3 การเผยแพร่/ตีพิมพ์วารสาร

- ปี 2560 The consideration of the way of living and evaluation of housing design by residents in the Bangkok Metropolitan Region, through a questionnaire survey, the Proceeding of the 13th Conference of International Development and Urban Planning (CIDUP)
- ปี 2560 Housing Chain and Factors Affecting Selection of Housing in the Bangkok Metropolitan Region, the Proceeding of the 5th International Urban Design Conference on Cities, People and Places (ICCPP-2017)
- ปี 2564 การบูรณาการถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา แนวทางการออกแบบอุทยานสวนป่าไผ่บ้านม้าร้อง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 ประจำปี 2564 นวัตกรรมจัดการ: การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมบนวิถีปกติใหม่
- ปี 2564 การประยุกต์ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาบ้านว่างในญี่ปุ่นกับบริบทไทย, สารศาสตร์ ฉบับที่ 3/2564 สถาปัตยกรรมและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
- ปี 2565 วิวัฒนาการนโยบายที่อยู่อาศัยของประเทศญี่ปุ่นจากนโยบายเร่งสร้างที่อยู่อาศัยสู่นโยบายมาตรการพิเศษบ้านว่าง, วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจร. ปีที่ 24 ฉบับที่ 35 พ.ศ. 2565

ผู้ร่วมโครงการวิจัย คนที่ 1

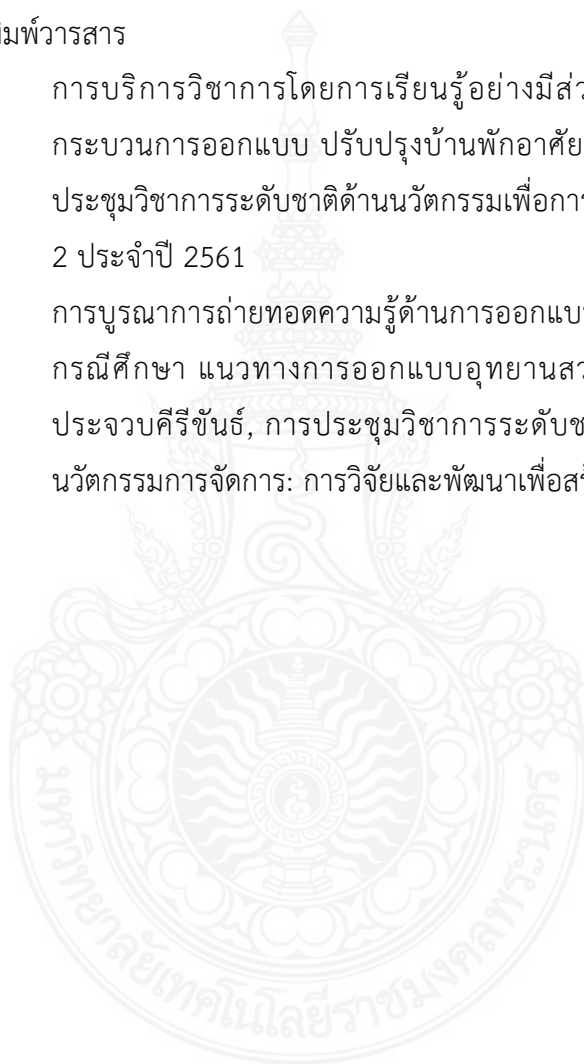
1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวพิมพรรณ ภักดีสุวรรณ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Phimpawan Phakdeesuan
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1 4499 XXXXX XX X
3. ตำแหน่งปัจจุบัน
ตำแหน่งบริหาร -
ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ (พนักงานมหาวิทยาลัย)
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
168 ถนนศรีอยุธยา แขวงวรจักรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0-2665-3832, 0-2665-3888 ต่อ 8123
E-Mail: phimpawan.p@rmutp.ac.th
5. ประวัติการศึกษา
สถ.ม. สถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถ.บ. สถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
การประสานงานและการบริหารจัดการโครงการงานสถาปัตยกรรม, การออกแบบเพื่อทุกคน
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 - 7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย
 - ปี 2565 โครงการวิจัยการศึกษาและออกแบบศูนย์บริการนักท่องเที่ยวตลาดคลองสวน ร้อยปีตามอัตลักษณ์วิถีชุมชนโบราณ
 - ปี 2566 โครงการวิจัยแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนกลุ่มจักสาน ผักตบชวา บ้านคลองนกกระทุงเพื่อส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ปี 2566 โครงการวิจัยการออกแบบภูมิทัศน์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขาอีสาร อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

7.2 ผู้ร่วมวิจัย

- ปี 2565 โครงการวิจัยการศึกษาเพื่อการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้อาชีพและจัดแสดงสินค้าชุมชนสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ
- ปี 2565 โครงการวิจัยการศึกษาศักยภาพและบทบาทของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์บนพื้นที่นาเกลือ

7.3 การเผยแพร่/ตีพิมพ์วารสาร

- ปี 2561 การบริการวิชาการโดยการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา แนวทางกระบวนการออกแบบ ปรับปรุงบ้านพักอาศัยผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย, การประชุมวิชาการระดับชาติด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และสิ่งประดิษฐ์ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561
- ปี 2564 การบูรณาการถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา แนวทางการออกแบบอุทยานสวนป่าไผ่บ้านม้าร้อง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 ประจำปี 2564
นวัตกรรมการจัดการ: การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมบนวิถีปกติใหม่

ผู้ร่วมโครงการวิจัย คนที่ 2

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวรุจิวรรณ อันสงคราม
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Ruchiwan Ansongkham
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1 4019 XXXXX XX X
3. ตำแหน่งปัจจุบัน
ตำแหน่งบริหาร ผู้ช่วยคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ (พนักงานมหาวิทยาลัย)
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
168 ถนนศรีอยุธยา แขวงวรจักรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0-2665-3832, 0-2665-3777 ต่อ 5025, 5002
E-Mail: ruchiwan.a@rmutp.ac.th
5. ประวัติการศึกษา
สถ.ม. เทคโนโลยีสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
สถ.บ. สถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
เทคโนโลยีสถาปัตยกรรมและวัสดุ
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 - 7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย
 - ปี 2560 การศึกษาและออกแบบตู้คอนเทนเนอร์เพื่อประยุกต์เป็นอาคารพักอาศัย
คาร์บอนต่ำ: กรณีศึกษาเขตบางคอแหลม
 - ปี 2560 การออกแบบอัตลักษณ์พื้นที่บนบรรจุนกของที่ระลึกจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
 - ปี 2560 การศึกษาและออกแบบตู้คอนเทนเนอร์เพื่อประยุกต์เป็นอาคารพักอาศัย
คาร์บอนต่ำ: กรณีศึกษาเขตบางคอแหลม
 - ปี 2563 การออกแบบศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์และฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ
 - ปี 2563 การออกแบบอาคารฟื้นฟูสุขภาพและพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ
 - ปี 2563 การออกแบบศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์และฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ
 - ปี 2563 การออกแบบอาคารฟื้นฟูสุขภาพและพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

- ปี 2565 การออกแบบศูนย์จัดแสดงสินค้าทางการเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น: ข้าวเจ้าเขยเสาไห้ (ข้าว GI) จังหวัดสระบุรี

7.2 ผู้ร่วมวิจัย

- ปี 2556 การศึกษาและพัฒนาวัสดุปลูกพืชน้ำหนักเบาจากต้นกล้วยเพื่อใช้กับสวนแนวตั้ง

7.3 การเผยแพร่/ตีพิมพ์วารสาร

- ปี 2564 การศึกษาและการออกแบบตู้คอนเทนเนอร์เพื่อประยุกต์เป็นอาคารพักอาศัยคาร์บอนต่ำ: กรณีศึกษาเขตบางคอแหลม
- ปี 2564 การปรับปรุงอาคารพาณิชย์ให้เป็นโฮมออฟฟิศสู่อาคารคาร์บอนต่ำ

- ปี 2560 โครงการศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
- ปี 2560 โครงการศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยวนเพื่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหารพื้นเมือง ถนนสายวัฒนธรรมไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี
- ปี 2561 การสร้างสรรค์สื่อโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (เศรษฐกิจพอเพียง) บ้านคลองหัวช้าง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
- ปี 2562 การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี “กำฟ้า” สืบสานวัฒนธรรมไทยวน จังหวัดลพบุรี
- ปี 2563 การสร้างอัตลักษณ์สู่การออกแบบบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์จากบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ปี 2563 การออกแบบบรรจุภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากทุนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไท-ยวน กรณีศึกษาผ้าทอพื้นเมืองไท-ยวน จังหวัดสระบุรี
- ปี 2563 โครงการพัฒนาโปรแกรมออกแบบบรรจุภัณฑ์สำเร็จรูป เพื่อส่งเสริมอาชีพนักออกแบบผู้พิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว
- ปี 2563 โครงการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์แบบพึ่งพาตนเองสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม
- ปี 2564 โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย)
- ปี 2565 โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเจ้ากขยเส้าไห้ (ข้าว GI) จังหวัดสระบุรี เพื่อมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ของเศรษฐกิจชุมชน
- ปี 2565 โครงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ข้าวเจ้ากขยเส้าไห้ (ข้าว GI) จังหวัดสระบุรี
- ปี 2565 โครงการจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ
- ปี 2566 โครงการพัฒนาและยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้าการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมอย่างยั่งยืน
- ปี 2566 โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

7.2 ผู้ร่วมวิจัย

- ปี 2556 โครงการศึกษาและพัฒนาอุปกรณ์เขียนผ้าบาติกลายเขียนสำหรับผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี
- ปี 2557 โครงการศึกษาและพัฒนาเส้นใยพืชมะละกอเพื่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์ส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ปี 2559 โครงการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านแบบร่วมสมัยจากอัตลักษณ์การเข้าไม้ในงานสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง
- ปี 2561 การศึกษาและพัฒนาวัสดุกันกระแทกจากกระดาษเคลือบน้ำยาพาราด้วยวิธีการป่นตัดขึ้นรูปในงานบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์แก้วและเซรามิค
- ปี 2562 โครงการสัญญาวิทยานิพนธ์ในงานหัตถกรรมไทพวน สู่กระบวนการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนแนวคิดศิลปะไทยร่วมสมัย
กรณีศึกษา : ผลิตภัณฑ์ชุมชนชาวไทพวน จังหวัดนครนายก
- ปี 2563 การศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอไทยทรงดำสู่การออกแบบบรรจุภัณฑ์ส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนแนวคิดศิลปะร่วมสมัย กรณีศึกษา : ผลิตภัณฑ์ชุมชนไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี
- ปี 2566 การจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ จังหวัดชลบุรี

7.3 การเผยแพร่/ตีพิมพ์วารสาร

- ปี 2560 โครงการศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มสตรีแปรรูป ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
- ปี 2560 โครงการศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยวนเพื่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหารพื้นเมือง ถนนสายวัฒนธรรมไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี
- ปี 2562 การสร้างสรรค์สื่อโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (เศรษฐกิจพอเพียง) บ้านคลองหัวช้าง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ตีพิมพ์บทความวิจัยลงวารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2563 หน้า 97 - 107
- ปี 2563 Cultural Diversity of Tai- Yaun Ethnic Mural Arts in Saraburi province. IJCC. Vol 14 Issue 5

- ปี 2564 การออกแบบบรรจุภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากทุนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไท-ยวน กรณีศึกษาผ้าทอพื้นเมืองไท-ยวน จังหวัดสระบุรี ตีพิมพ์บทความวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่สกว. ปีที่ 13 ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ธันวาคม 2564 หน้า 343 - 356
- ปี 2565 การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี “กำฟ้า” สืบสานวัฒนธรรมไทยพวนจังหวัดลพบุรี ตีพิมพ์บทความวิจัยลงวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2563 หน้า 83 - 97
- ปี 2566 การศึกษาเพื่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ร่วมสมัย ในการเพิ่มยอดขายสินค้าแก่ชุมชนจากผลผลิตคงเหลือทางการเกษตร กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปผลผลิต อ. เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ตีพิมพ์บทความวารสารศิลปกรรมศาสตร์ วิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2566

7.4 จดสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

- ปี 2564 จดสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (กระเป๋า 3 ผลงาน) การออกแบบบรรจุภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากทุนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไท-ยวน กรณีศึกษาผ้าทอพื้นเมืองไท-ยวน จังหวัดสระบุรี
- ปี 2565 จดสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (กระเป๋าฟางข้าว 2 ผลงาน) การออกแบบผลิตภัณฑ์ภัณฑ์โครงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ข้าวเจ้าเขยเส้าไห้ (ข้าว GI) จังหวัดสระบุรี
- ปี 2566 จดสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (กระเป๋าผักตบชวา 2 ผลงาน) การพัฒนาและยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้าการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมอย่างยั่งยืน